

ДЕКАДА МІСІЙНОСТІ

Інструкції для священників

*Від Вознесіння Господнього
до Зіслання Святого Духа*

ДЕКАДА МІСІЙНОСТІ

Інструкції для священників

*Від Вознесіння Господнього
до Зіслання Святого Духа*

Львів • 2016

Видання Ради з питань євангелізації
при Главі УГКЦ

Текст підготували:

владика Йосафат (Мощич),
голова Ради з питань євангелізації при Главі УГКЦ

отець Андрій Онуферко,
*виконавчий секретар Робочої групи
щодо реалізації стратегічного розвитку УГКЦ
на період до 2020 року*

отець д-р Юрій Щурко,
*член Ради з питань євангелізації при Главі УГКЦ
(Коментарі на літургійні читання
з книги Діянь святих апостолів)*

отець Роман Терлецький,
*священик Івано-Франківської архієпархії, тісно співпрацює
з Радою з питань євангелізації при Главі УГКЦ
(Проповіді на кожний день Декади місійності)*

Літературна редакція Ірини Голоти

Графіка Олени Гижі

Верстка Уляни Горбатой

*На обкладинці ікона «Зіслання Святого Духа»
(іконописець ієрм. Дам'ян Хігенс,
Семінарія Святого Духа, Оттава, Канада)*

Дорогі отці!

Звертаюся до вас зі смиреним проханням провести у своїй парафії Декаду місійності, тим самим відповідаючи на заклик Синоду єпископів нашої Церкви. Думаю, що кожен пресвітер уболіває, щоб його парафія була дійсно живою, щоб парафіяни були активними в передаванні віри, Христової науки, а головне — щоб їхнє життя слугувало свідченням і прикладом для невіруючих, непрактикуючих, для тих, хто опинився далеко від своєї Церкви. У цьому й полягає мета Декади місійності — щоб упродовж тих десяти днів спільнотного і молитовного очікування П'ятдесятниці сповнитися силою з висоти, щоб Дух Божий перемінив вірних, прив'язаних до своїх буденних звичок, на справжніх учнів, а байдужих — на місіонерів великого Божого милосердя.

Згадаймо: учні та апостоли разом із Марією нікуди не спішили, а десять днів готувалися та очікували Утішителя. На п'ятдесятний день любов Бога настільки сильно була влита в їхні серця Духом Святим (пор. Рим. 5, 5), що вони пішли на місію та благовістили всім цей отриманий досвід, а саме — проповідували велике милосердя Боже, що Отець всіх неймовірно любить і через жертву Сина простив кожній людині найстрашніший гріх; що Утішить їх порадував новою якістю життя — синівства Божого, і, як адвокат, заступається за них перед Богом в обвинувачуваннях диявола.

Щоб гідно святкувати велике свято — день народження першої спільноти, Церкви воскреслого і прославленого в людському тілі нашого Господа, Зіслання Святого Духа, який оновив людські серця і обличчя землі, — належно підготуймося всією парафіяльною спільнотою. Саме на священи-

ка покладається велика відповідальність заохотити якомога більше парафіян приходити до храму на коротеньку молитву, подану в «Путівнику Декади місійності» (чи за певних перешкод робити це вдома), щоб Господь знову запалив у них дух місійності.

Бо ж усе, що ми отримали, є даром від Бога. Ніхто з нас не купив собі спасіння, ніхто з нас його не заслужив, воно є благодаттю, Божим дарунком через жертву Ісуса Христа. Євангельський заклик «Даром ви прийняли, даром і давайте» і сьогодні, у цей Ювілейний рік, спонукає нас, священників, закликати вірних до безкорисливого служінням ближнім, бо інакше наше життя не буде християнським. У потребуючих перебуває сам Христос, тому, служачи їм, служимо самому Господеві! Тож прошу священників особливо наголошувати мирянам на практикуванні місійного завдання, що подане на кожен день у «Путівнику», або хоча б на виконанні одного з діл милосердя, наведеного також на кожен день у проповідях в «Інструкції для священників».

Завдяки місії народжується Церква, тому місія — це не інструмент у руках Церкви, а її відправна точка і мета. Завдяки місії ми стали священниками.

«Сутність Церкви — отримувати світло від Бога та відбивати його. Місія — це покликання Церкви, іншого шляху не існує», — сказав Папа Франциск в одній зі своїх проповідей. Тому кожна наша парафія, вірні разом зі священником, повинні прийняти як особистий стиль життя місійну діяльність, для початку хоча б у межах окресленої своєї території. Закликаю вас, дорогі отці, не боятися просити в Господа мати відчайдушне і відважне серце пастиря, який покидає 99 овець і йде шукати ту, яка загубилася, якої бракує на святі, за яку Син Божий помер на хресті.

+ Йосафат (Моцич)

Загальний огляд ДЕКАДИ МІСІЙНОСТІ для священників-душпастирів

МЕТА

*Ідіть, отже, і зробіть учнями всі народи:
хрестячи їх в ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа.*

Мт. 28, 19

ПІД ЧАС ДЕКАДИ МІСІЙНОСТІ, В ОЧІКУВАННІ
П'ЯТДЕСЯТНИЦІ, ПРОСИТИ СВЯТОГО ДУХА:

Розпалити в нас дар віри,
який ми отримали в таїнстві хрещення;
зробити нас здатними ділитися вірою
з ближніми;
допомогти нам нести у світ радість Євангелія,
Добру Новину спасіння в Христі;
щоб ми стали як учні Христові, місіонерами,
проголошуючи світові милосердну Божу любов.

НАГОЛОС

Беручи активну участь у духовних заходах Декади місійності, ми покликані наново відкрити і збагнути, що наші парафіяльні спільноти та сім'ї (домашні церкви) є за своєю природою

місійними. Усвідомлення цього впливає з дару святого таїнства хрещення, завдяки якому ми взяли на себе зобов'язання вірити, жити, служити і ділитися досвідом своєї віри у Христа, — ділитися не тільки зі своїми рідними, а й з усіма ближніми там, де перебуваємо. Наша місія у світі – проголошувати Ісуса нашим Спасителем, поширюючи Боже Царство.

ФУНДАМЕНТ МЕТОДОЛОГІЇ

Головна дійова особа Декади місійності – це **Святий Дух, який діє потужно, торкаючись людських сердець і навертаючи їх. А священник є знаряддям у Божих руках.** Тому в цей особливий час кожен душпастир повинен дозволити Богові діяти через своє священниче служіння, а саме:

- спонукати вірних брати активну участь у житті парафії;
- заохотити мирян бути відкритими та ділитися власним досвідом життя у вірі;
- молитовно і діяльно очікувати П'ятдесятниці – через відновлення у вірних благодаті святих таїнств хрещення і миропомазання;
- наново відкрити силу, красу та зобов'язання, які з цього випливають, – нести Добру Новину спасіння у світ, поширюючи Царство Боже.

Місійний дух полягає в тому, що християнин передусім сам глибоко переживає:

- Благовість Євангелія – Добру Новину спасіння в Христі;
- любов Бога та Його присутність у власному житті;
- велику радість і потребу ділитися цим із ближніми та в діяльний спосіб нести життя у вірі спраглому й потребуєчому світові.

ПРАКТИЧНІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ВКАЗІВКИ

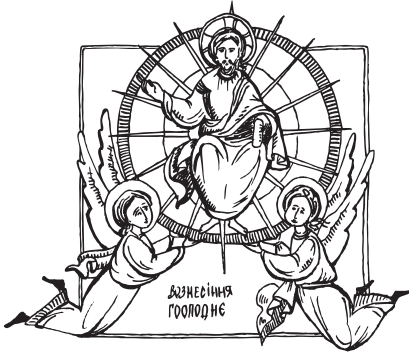
- **Повісити заздалегідь (принаймні за два тижні) на парафіяльну дошку оголошень плакат про Декаду місійності, що додається до Інструкції для священників, або ж підготований на основі програми Декади розклад парафіяльних богослужінь, назву і тему кожного дня.** Усіляко заохочувати вірних до участі в Декаді, особливо через розповсюдження серед вірних «Путівника Декади місійності», який має бути в кожному домі.
- **Серйозно поставитися як до підготовки зазначених проповідей, так і до святкування кожного дня Декади.** Знаючи своїх парафіян, подбати, щоб вони з радістю відкривалися до інших, щоб разом, усією парафіяльною спільнотою свідчили світові про власне щоденне життя у вірі в Христа — нашого Спасителя і Господа.
- Якщо через певні обставини неможливо провести Декаду серед тижня або **якщо деякі парафіяни не зможуть взяти в ній участі, потрібно їм пояснити, як провести Декаду місійності в колі сім'ї:** щодня знайти час (5 хв) для спільного молитовного читання «Путівника Декади місійності» (Слово Боже, роздуми, цитата дня, значення, молитва) та особливо застановитися над виконанням щоденного місійного завдання.
Інша можливість: провести Декаду в молитовному колі декількох родин, наприклад разом із сусідами.
- Для особистих роздумів та під час наук у рамках Декади місійності використати **тексти про місію Церкви та місійність парафіяльної спільноти**, які вміщені в **додатках** наприкінці розділу.

**ДЕКАДА МІСІЙНОСТІ:
роздуми над щоденними читаннями
з книги Діянь апостолів**

У цей урочистий день великого свята Вознесіння Господа нашого Ісуса Христа заохочуємо всіх вас відгукнутися на запрошення Блаженнішого Святослава пуститися в дорогу до свята П'ятдесятниці. Роздумуватимемо над щоденними читаннями на Літургії книги *Діянь апостолів*. Діяння є продовженням Євангелія від святого Луки, розповіддю про те, що відбулося з Церквою після вознесіння Ісуса Христа (пор. Ді. 1, 1–2). **Саме приклад життя ранньої Церкви — її народження, розвиток та місійна діяльність — творять модель для нашої активної місії в сучасному світі.** Теми, на які звертає увагу святий Лука в Діяннях апостолів, допоможуть нам краще відповісти на заклик Блаженнішого Святослава, скерований до нас у Пастирському листі «ЖИВА ПАРАФІЯ — МІСЦЕ ЗУСТРІЧІ З ЖИВИМ ХРИСТОМ».

ДЕКАДА МІСІЙНОСТІ

Четвер

ВОЗНЕСІННЯ ГОСПОДА НАШОГО ІСУСА ХРИСТА

Рекомендації до проповіді

*Священикам у проповіді на Боже Слово (Ді. 1, 1–12) рекомендуємо звернути увагу на силу **Воскресіння та П'ятдесятниці**:*

- **В основі всього — воскресіння Ісуса.** Діяння апостолів — це розповідь про ранню Церкву, в якій головною дійовою особою є воскреслий Господь. Читаючи це свідчення, ми бачимо, що Ісус справді живий, Його перемінене тіло є початком нового Божого творіння. Як Ісус діяв у Святому Євангелії, так тепер, після Його воскресіння, діють Його учні.
- **Сила та дія Святого Духа.** Лука бажає показати значення дії Святого Духа для заснування і розвитку

Церкви. Омиватися вірні будуть вже не лишень водою, а й Святим Духом. І це оновлення створить із них не просто відновлений Ізраїль, який очікує царювання Бога, але нову людину. Тоді Бог запанує над усім світом, а люди пізнають Його панування у своїх серцях. Бог хоче зробити у всьому світі щось нове. І до орбіти цієї новизни Він залучає кожну дитину, кожну жінку, кожного чоловіка.

- **Діяння апостолів: розповідь про унікальну дію Святого Духа та активних християн.** Книга Діяннь — це розповідь про первісну Церкву через призму святих первоапостолів Петра і Павла. Саме Святий Дух дає першим християнам натхнення розв'язувати різні проблеми та питання, керує Церквою для поширення Доброї Новини Божого Царства.
- **Роздуми:** «Путівник Декади місійності», с. 6.
- **Біблійний коментар:** с. 49.

Запрошення парафіян. Ще раз запрошуємо всіх наших парафіян у десятиденне паломництво очікування та відновлення дару віри у воскреслого Христа. Найдовша подорож — це подорож аж до краю закутків нашого серця. Саме туди Святий Дух прагне дійти зі своєю Божественною любов'ю (пор. Рим. 5, 5) і силою своїх Дарів.

Перший день. П'ятниця

ДАР ХРЕЩЕННЯ І БОЖЕ УСИНОВЛЕННЯ

Рекомендації до проповіді

Священикам у проповіді на Боже Слово (Ді. 19, 1–8) рекомендуємо звернути увагу на:

- **Усвідомлення унікальності власного хрещення та потреби ділитися плодами цього таїнства з іншими** (*пояснити вірним суть святого таїнства хрещення, тобто що з нами сталося, коли ми хрестилися*).

Хрещення — це святе таїнство, початок нового життя, народження з води і Святого Духа. Хрещення — це спосіб буття, стиль життя. Святий Петро говорить, що це наша обіцянка Богові «жити по добрій совісті». Це не є якийсь магічний ритуал. Цим таїнством треба жити — у глибині свого єства відчувати, що ми стали Божими дітьми. Вода хрещення постійно затоплює в нас усе, що є смертне, і спасає те, що перебуває

повіки, а саме: Боже синівство, яке дримає в нас аж до того моменту, коли ми його усвідомимо і почнемо ним жити. Це і є мета християнського життя — стати і жити як сини, носії Світла, і випромінювати Бога.

Дух Святий є активний і постійно нам нагадує, немов ранковий будильник пробуджує нашу пам'ять, хто ми, яка докорінна переміна відбулася з нами під час хрещення. Християнин без пам'яті є не християнином, а в'язнем моменту, що не має історії. Найперше маємо усвідомити — творити пам'ять про Божі сліди, — сліди святого таїнства в історії нашого минулого. Ідеться про символіку крижма, свяченої води, помазання святим миром, хресне ім'я, за яким ми вписані в книгу життя, дату хрещення та особу священника, який уділяв таїнство. Водночас маємо усвідомити велику радість цього дня, яку переживали наші батьки, родина та запрошені гості, а особливо хресні батьки, котрі взяли на себе обов'язок чувати над нашим зростом у Христовій вірі.

Чи ми свідомі, що перших християн хрестили, коли вони вже знали правди християнської віри? Охрещені немовлятами (за нас віру визнали наші хресні батьки), чи ми живемо сьогодні вірою в Ісуса Христа, щоб актуалізувати наше хрещення і користати з його привілеїв? Чи розуміємо ми, що прийняти хрещення — означає померти і воскреснути з Христом і в Христі, померти для старого життя і воскреснути для нового життя, — життя вірою і благодаттю?

- **Роздуми:** «Путівник Декади місійності», с. 10.
- **Біблійний коментар:** с. 55.
- **Приклад проповіді:** с. 109.

Урочисте святкування першого дня Декади

Усією парафіяльною спільнотою після Святої Літургії (або ввечері, після молебню/акафіста) та короткої проповіді про дар хрещення провести перший день Декади місіїності в спільному молитовному читанні всіх частин дня з «Путівника Декади місіїності», наголошуючи на виконанні щоденного місійного завдання.

Додаткові рекомендації до першого дня: свічка

Рекомендуємо священикам відзначити перший день Декади, присвятивши його хрещенню, щоб парафіяни — кожен зокрема — наново відчували та усвідомили силу, благодать, красу, новизну і місію, що Господь уділяє нам у цьому святому таїнстві.

Заохочуємо священиків здійснити відновлення хресних обітниць всією парафіяльною спільнотою. Після прочитання «значення хрещення» можна провести потрібне відречення від диявола і потрібне визнання віри в Ісуса Христа та прочитати «Символ віри», подібно як під час хрещення. Тоді роздати всім вірним у храмі заздалегідь підготовані свічки. Священик, беручи свічку, запалену від престолу, стає посередині храму та передає вогонь вірним, що стоять найближче, які своєю чергою передають його далі. Коли всі свічки запалені, священик урочисто виголошує молитву, що міститься в «Путівнику Декади місіїності», відтак читає місійне завдання на цей день і наприкінці благословляє всіх людей.

Священик-душпастир може запропонувати своїм вірним *молитовне намірнення* (для особистих молитов, Святої Літургії, молебню) — подякувати Богові за дар хрещення.

Другий день. Субота

БОЖЕ СЛОВО

Рекомендації до проповіді

Священикам у проповіді на Боже Слово (Ді. 20, 7–12) рекомендуємо звернути увагу на такі теми:

• **Слухання Божого Слова**

Сьогодні багато людей щось слухають, але рідко хто з них чує. Бо слово може мати різний зміст і силу. Те ж слово, яке ми знаходимо у Святому Письмі, сповнене Святим Духом і здатне проникати в людські серця й навертати їх до Бога: «Слово — живе й діяльне, і гостріше від усякого двосічного меча: воно проходить аж до розділу душі й духа, суглобів та костяного мозку, і розрізняє чуття та думки серця. Нема створіння, скритого від нього; все оголене і явне перед очима того, кому ми маємо звіт дати» (Євр. 4, 12–13).

• **Воскресіння Євтиха та дотик Божої сили**

Юнак Євтих сидів на вікні. За вікном була темрява, глибока ніч. У кімнаті Павло проголошував Слово Боже та ламав

хліб — відбувався літургійний чин живої присутності Господа між ними. Євтиха огортає глибокий сон, він падає з третього поверху додолу і його знаходять мертвим. Згодом Павло силою воскреслого Христа повертає його до життя. Розповідь містить дуже глибокий символізм цілком протилежних за змістом елементів: з одного боку — ніч, темрява, сон, падіння, порожнеча, смерть; з іншого — Боже Слово, Євхаристія — святкування перемоги Христа над смертю, спільнота віруючих, унікальна сила Христа, присутня в Його служі Павлі, воскресіння. Перший перелік є частиною життя кожної людини. Проте Добра Новина полягає в тому, що Ісус пропонує нам цей другий перелік — як засіб нового життя, яке Бог бажає подарувати кожній людині.

• **Свята Літургія: Євхаристія**

Євангелист Лука вказує, що від самого початку перші християни «постійно перебували в апостольській науці (1) та сопричасті (2), на ламанні хліба (3) й молитвах (4)» (пор. Ді. 2, 42). Грецьке слово «Євхаристія» означає «благодарення/подяка». Інші назви, якими Церква окреслювала це таїнство — вечеря Господня (пор. 1 Кор. 11, 20) та ламання хліба. Християни від самого початку збиралися на недільну Святу Літургію і всі приступали до Причастя Господніх Тіла і Крові.

• **Запитання**

Як ми відповідаємо на дар та запрошення Божого Слова? Якою мірою усвідомлюємо, що Слово Боже живе і діяльне? Яке місце посідає Слово Боже в нашому особистому, родинному, парафіяльному та суспільному житті? Наскільки ми розуміємо, що наш духовний зріст залежить від прийняття Євхаристії? Чи усвідомлюємо, що силою воскреслого Христа, який дає себе нам у Євхаристійному Хлібі, можемо жити життям майбутнього віку вже тепер?

- **Роздуми:** «Путівник Декади місійності», с. 14.
- **Біблійний коментар:** с. 62.
- **Приклад проповіді:** с. 111.

Урочисте святкування другого дня Декади

Усією парафіяльною спільнотою після Святої Літургії (або ввечері, після молебню/акафіста) та короткої проповіді про дар Божого Слова — Святого Письма, провести другий день Декади місійності в спільному молитовному читанні всіх частин дня з «Путівника Декади місійності», наголошуючи на виконанні щоденного місійного завдання.

Додаткові рекомендації другого дня:

Святе Письмо

Рекомендуємо священикам відзначити і вшанувати Боже Слово всією парафіяльною спільнотою, щоб парафіяни наново відчували та усвідомили, що Боже Слово живе, ефективне, має силу і здатність само по собі навертати людські серця до Господа. Після Святої Літургії (або молебню/вечірні) священик урочисто виносить Євангеліє з престолу, подібно як на Малому вході, та, ставши на амвоні, повертається до людей (з Євангелієм у руках). Після цього всі вірні по черзі підходять і цілують Євангеліє. Також можна завчасно підготувати кошик із цитатами зі Святого Письма (які будуть доступні на сайті УГКЦ), поставивши його на тетраподі: парафіяни, йдучи додому, візьмуть собі на пам'ять по цитаті.

Священик-душпастир може запропонувати своїм вірним *молитовне намірення* (для особистих молитов, Святої Літургії, молебню) — подякувати Богові за дар Його Слова.

Третій день. Неділя святих отців

НАСТАВНИКИ ВІРИ

Рекомендації до проповіді

Священикам у проповіді на Боже Слово (Ді. 20, 16–18, 28–36) рекомендуємо звернути увагу на такі теми:

- **Учительський уряд Церкви, особисте свідчення та служіння**

Члени Христової Церкви, хоч і становлять одне тіло, мають, однак, різні завдання та служіння (пор. 1 Кор. 12; 1 Тим.; 2 Тим.; Тит.). Особливим є служіння провідників Церкви — єпископів, та їхніх помічників — священиків і дияконів. Життя Церкви — це постійне чужання в очікуванні Другого пришестя Христа (Парусії). Час Церкви — це час проповідування апостолами та їхніми наступниками Євангелія — Доброї Новини — усьому світу.

- **Діяння апостолів**

Святий Павло повчає старших у Церкві, що пастирі повинні бути завжди на сторожі: у будь-який момент на їхню

паству можуть напасти хижі вовки. В історичному контексті Павло мав на увазі Димитрія з його приятелями, що затаїли злість на християн за фінансові збитки, а також жриць Артеміди, в яких різко знизилася відвідуваність храму. Напевно, поблизу були ще й чаклуни, які не поспішали спалювати свої магічні книги й горіли спрагою помсти: нехай, мовляв, усі знають, що в них сила більша, ніж в Ісуса! Та святий Павло остерігає і від внутрішніх небезпек, від вовків в овечій шкурі: «Та й з-поміж вас самих повстануть люди, що говоритимуть погубні речі» (Ді. 20, 30).

- **Наставники віри**

Впродовж історії, Церква пережила різні періоди переслідування. Час у катакомбах був часом іспиту віри для тисяч мучеників та ісповідників з-поміж єпископів, священників, монахів, монахинь і мирян. Подвижники віри у ХХ столітті — це наші духовні герої. Нашим завданням є зберігати та розвивати дар віри, який ми від них отримали.

- **Роздуми:** «Путівник Декади місійності», с. 18.
- **Біблійний коментар:** с. 68.
- **Проповіді:** с. 114.

Урочисте святкування третього дня Декади

Усією парафіальною спільнотою після Святої Літургії (або ввечері, після молебню/акафіста) та короткої проповіді про наставників віри (або про учительський уряд Церкви) провести третій день Декади місійності у спільному молитовному читанні всіх частин дня з «Путівника Декади місійності», наголошуючи на виконанні щоденного місійного завдання.

Додаткові рекомендації до третього дня: спогадування періоду підпілля УГКЦ

Рекомендуємо священникам у творчий спосіб провести святкування третього дня Декади, присвяченого наставникам віри (або вчительському уряду Церкви), щоб парафіяни наново відчували та усвідомили, що Господь завжди піклується про свій народ і благословить його пастирями на подобу Доброго Пастиря, щоб ті від Його імені вірно провадили народ Божий до дому Отця. Після Святої Літургії (або молебню/вечірні) можна:

- а) запросити одного або кількох мирян розповісти конкретні коротенькі історії з часів підпілля, якщо можливо — очевидців подій або принаймні когось, хто достовірно пам'ятає розповіді з перших уст;
- б) представити стенд світлин з особами та подіями часів підпілля, особливо, якщо це стосується парафії чи деканату (району);
- в) запросити мирян (катехитичну групу) представити короткі розповіді про наших блаженних новомучеників.

Священик-душпастир може запропонувати своїм вірним *молитовне намірення* (для особистих молитов, Святої Літургії, молебню) — подякувати Богові та попросити, щоб ніколи не забракло в нашому народі дияконів, священників, єпископів, проповідників Божого Слова.

Четвертий день. Понеділок

ДАР БОГОПОСВЯЧЕНОГО ЖИТТЯ

Рекомендації до проповіді

Священикам у проповіді на Боже Слово (Ді. 21, 8–14) рекомендуємо звернути увагу на:

- **Дівицтво заради Христа, прийняття Божої волі та готовність до самопожертви**

У ранній Церкві Святий Дух вільно роздав свої духовні дари. Нинішнє читання нагадує нам про дар богопосвяченого дівництва і особливої самопошвати Євангелія ради.

Наша Київська Церква за свою тисячолітню історію дала Христові безліч монахів, монахинь та інших богопосвячених осіб, готових радикально посвятити своє життя на служіння Богу. Той, хто серед нас живе *у дівицтві задля Христа*, свідчить, що життя майбутнього віку в Божому Царстві вже присутнє в нашій історії. Хоч це покликання є даром Божої благодаті, однак воно вимагає і великого зусилля з боку людини.

• Дар богопосвяченого життя

Чи підтримуємо ми дівицтво задля Христа у своїх щоденних молитвах? Чи заохочуємо своїх дітей та знайомих до прийняття цього подвигу? Скільки є покликань до богопосвяченого життя з нашої парафії? Чи знаємо ми осіб або родини з нашої парафії, що посприяли зростанню покликань до богопосвяченого життя? Чи підтримує парафіяльна спільнота зв'язок із місіонерами, вихідцями з парафії на місійних теренах? Чи розуміють вірні, що кожне покликання є великим Божим даром і благословенням для сім'ї, родини, парафії та Батьківщини. Чи парафіяльна спільнота молиться за покликання до богопосвяченого життя?

- **Роздуми:** «Путівник Декади місійності», с. 22.
- **Біблійний коментар:** с. 74.
- **Приклад проповіді:** с. 116.

Урочисте святкування четвертого дня Декади

Усією парафіяльною спільнотою після Святої Літургії (або ввечері, після молебню/акафіста) та короткої проповіді про богопосвячене життя провести четвертий день Декади місійності у спільному молитовному читанні всіх частин дня з «Путівника Декади місійності», наголошуючи на виконанні щоденного місійного завдання.

Додаткові рекомендації четвертого дня: *запросити богопосвячених осіб*

Рекомендуємо священникам вшанувати дар богопосвяченого життя всією парафіяльною спільнотою, щоб парафіяни

наново усвідомили вартість дівництва для Христової Церкви та що богопосвячені особи є Божим даром і благословенням для сім'ї, родини та парафії. Після Святої Літургії (або молебню/вечірні) представити завчасно запрошену богопосвячену особу (монаха, монахиню), щоб вона поділилася досвідом свого покликання та служіння Церкві. Можна організувати в парафії показ фільмів про богопосвячене життя (наприклад: «Сіль землі», «Світло з України» — про Йосафату, чи «Блаженні сестри, моліться за нас» — про сестер йосифіток та інші).

Священик-душпастир може запропонувати своїм вірним *молитовне намірення* (для особистих молитов, Святої Літургії, молебню) — подякувати Богові за дар покликання до богопосвяченого життя в нашій Церкві.

П'ятий день. Вівторок

БУТИ ХРИСТОВИМ УЧНЕМ

Рекомендації до проповіді

Священикам у проповіді на Боже Слово (Ді. 21,26–32) звернути увагу на:

- **Універсальність Доброї Новини, мужність та незламність учнів Христових**

Усі люди мають право почути Благовість Євангелія, Добру Новину спасіння в Христі Ісусі. Тому оживлення наших парафій має починатися передусім з того, що кожний охрещений мирянин свідчитиме про своє життя у вірі перед рідними і чужими.

- **Власне учнівство**

Під час хрещення Бог вклав у нас дар віри і тому ми стали учнями Ісуса Христа. Чи свідомі ми цього? Це вкладене в нас зерно Христового учнівства не може лежати марно, його треба підливати і доглядати. Тож першим завданням учнів є перебувати біля Ісуса, щоб Він наповнював нас сво-

єю рососою-благодаттю, аби ми навчилися від Нього жити похристиянськи та нести у світ віру в Христа.

Кожний християнин у своєму житті покликаний ділитися радістю спасіння, незважаючи на перепони і загрози. Коли святий Павло мужньо переносив переслідування, то він, напевно, пригадував собі слова псалмопівця: «Допомога моя від Господа, що створив небо й землю» (Пс. 120, 2).

- **Роздуми:** «Путівник Декади місійності», с. 26.
- **Біблійний коментар:** с. 79.
- **Приклад проповіді:** с. 118.

Урочисте святкування п'ятого дня Декади

Усією парафіяльною спільнотою після Святої Літургії (або ввечері, після молебню/акафіста) та короткої проповіді про наше Христове учнівство провести п'ятий день Декади місійності у спільному молитовному читанні всіх частин дня з «Путівника Декади місійності», наголошуючи на читанні Слова Божого (Мр. 1, 21–35) та виконанні щоденного місійного завдання.

Додаткові рекомендації до п'ятого дня: читати текст Святого Письма (Мр. 1, 21–35)

У тому місці, де в «Путівнику Декади місійності» подане місійне завдання, прочитати вголос уривок Євангелія (Мр. 1, 21–35). Можна зробити це так. Попросити парафіян слухати дуже уважно, уявляючи себе учасником подій. Тоді попросити трьох (заздалегідь підготованих) мирян вийти наперед, щоб вони, чергуючись, поволи й виразно читали текст Євангелія, по одному стиху. Після цього заохотити

вірних упродовж кількох хвилин подумати, до чого їх кличе Господь, які думки і бажання Він засіває і зроджує в їхньому серці. Відтак запросити всіх провести наступний день поряд із Господом, маючи Його за свого Учителя.

Священик може запропонувати своїм вірним *молитовне намірення* (для особистих молитов, Святої Літургії, молебню) — просити Господа про усвідомлення свого Христового учнівства в цьому світі.

Шостий день. Середа

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ДАР ВІРИ

Рекомендації до проповіді

*Священикам у проповіді на Божє Слово (Ді. 23, 1–11)
звернути увагу на:*

- **Мудрість і здатність свідчення віри у воскреслого Господа**

Маючи перед очима приклад святого Павла, замислюємося над даром віри і ставимо собі запитання: як плекати цей дар? Мистецтво зроджується з натхнення, філософія — з мислення, техніка — з обчислень та експериментів, а «віра зроджується від слухання Божого Слова!» (пор. Рим. 10, 17). Цим Словом, джерелом віри є сам Ісус Христос! Слух є чуттям, яке першим у людському організмі сприймає віру, але це тільки початок. Шлях почутого Слова Божого проходить від вух до серця, і тут відбувається завжди нове чудо віри — таємна зустріч Бога з людиною. Якщо свободна воля людини приймає Слово, тоді за допомогою Божої благодаті може змінитися і навернутися навіть найтвердіше людське серце. З наверне-

ного серця те Слово виходить назовні і перетворюється на радісне визнання віри, що Христос — Господь.

Людське серце прагне почути добре слово від Бога, особливо сьогодні. Це ми, отже, несемо відповідальність за те, щоб радість Ісуса Христа, яку ми самі одержали, наповнила серце кожного. Добра Новина Ісуса Христа здатна проникати туди, де ніхто інший дійти не спроможний. Наш нескінченний смуток і песимізм зцілюється тільки безконечною і безумовною Божою любов'ю. Церква постійно переконується, що немає нічого сильнішого, безпечнішого, глибшого і мудрішого за проповідь Благої Вісті спасіння в Ісусі Христі. Особливо сьогодні потрібно, щоб у наших родин, парафіях ми відкрито розмовляли про нашу віру та жили нею. Пам'ятаймо про тих осіб, які свого часу поділилися з нами своїм досвідом віри, які найбільше вплинули на формування нашої християнської свідомості. Це були прості люди, без високої освіти, проте в них була жива віра і мудрість святого передання. «Пригадую собі ту щиру віру, що в тобі, яка перш була вселилася у твою бабуню Лоїду та у твою матір Евніку, а я певен, що й у тебе» (2 Тм. 1, 5).

Наше завдання — плекати ту віру, яку ми одержали в дар через інших. Кожен із нас покликаний працювати над поглибленням своєї віри. У час підпілля було важко знайти хоч якусь духовну літературу, а сьогодні стільки книжок: Біблія, Катехизм та багато іншого. Наша мета — навчитися пояснити те, у що ми віримо, щоб можна було з переконання свідчити про Христа перед іншими, як це робив святий Павло.

- **Роздуми:** «Путівник Декади місійності», с. 30.
- **Біблійний коментар:** с. 83.
- **Приклад проповіді:** с. 121.

Урочисте святкування шостого дня Декади

Усією парафіяльною спільнотою після Святої Літургії (або ввечері, після молебню/акафіста) та короткої проповіді про дар віри провести шостий день Декади місійності у спільному молитовному читанні всіх частин дня з «Путівника Декади місійності», особливо наголошуючи на виконанні щоденного місійного завдання.

Додаткові рекомендації до шостого дня: *гірчичне зерно*

Рекомендуємо священикам відзначити дар віри, який усі ми отримали через Слово, вкладене в наше серце. Після Святої Літургії (або молебню/акафіста) душпастир читає короткий уривок Євангелія про віру, як зерно гірчичне (Мт. 17, 20–21), та, стоячи на амвоні, вкладає в руку кожного парафіянина зерно гірчиці. Перед тим священик пояснює вірним, що зерно віри вже було вкладене в них у момент хрещення і вони відповідальні за його ріст перед Богом та церковною спільнотою. На завершення священик заохочує мирян, щоб вони, на пам'ять про завдання зростати у вірі вклеїли (скотчем) це зерно в особисту (чи домашню) Біблію, на берегах біля цитати (Мт. 17, 21).

Священик може запропонувати своїм вірним *молитовне намірння* (для особистих молитов, Святої Літургії, молебню) — подякувати Богові за зерно віри, вкладене в нас, та просити про його зростання.

Сьомий день. Четвер

ГОТОВНІСТЬ СВДЧИТИ — СЛУЖИТИ

Рекомендації до проповіді

Священикам у проповіді на Боже Слово (Ді. 25, 13–19) звернути увагу на:

• **Наслідки проповіді, прийняття Доброї Новини**

Подаючи приклад своїм вірним, священник повинен перший засвідчити словом про своє християнство, розповісти про власний досвід життя у вірі та своєю поведінкою показати, що цінності Євангелія впливають на його життя. Треба парафіянам наголосити, що тут не потрібно якоїсь особливої кваліфікації чи освіти, бо якщо хтось справді пережив любов свого Спасителя, то не має потреби в тривалій підготовці, оскільки вже знає і постійно зберігає в серці досвід Божого милосердя, повного прощення й любові. Отже, кожен охрещений є не тільки учнем Ісуса, а й місіонером, бо готовий засвідчити Божу любов, що виявилася насамперед йому, — готовий ділитися досвідом життя у вірі і навернення до нового життя. І чинить все це вже не з обов'язку чи примусу,

а як особистий вибір, з радістю, що наповнює серце новим змістом життя: служити Господу. Усвідомлення власного християнства спонукає нас бути готовими послужити іншим ради Євангелія, засвідчуючи ближнім особистий досвід віри з радістю, як учні Христа-Господа.

Навіть невіруючі чи байдужі люди завжди зможуть вловити і запам'ятати суть Доброї Новини спасіння через Ісуса Христа — що Він воскрес і живе посеред нас. У Діяннях Фест не тямив у юдейській вірі, але зрозумів про що йшлося в суперечці: «про якогось Ісуса померлого», про якого «Павло казав, що Він живе» (пор. Ді. 25,19). Ісус помер і Його нестало чи Ісус воскрес і живе повіки? Ісус був чи Ісус є? Відповідь на це питання ділить людей на дві групи: християн і нехристиян. Отже, ми відповідаємо: Ісус — живий, і не просто живий у пам'яті людей, а живий реально, Він воскрес!

• **Справдження слів Ісуса**

Чи готові ми проголошувати Ісуса Христа, навіть якщо це веде до переслідування, як у сьогоднішньому читанні про апостола Павла чи в часи підпілля та переслідування Церкви? Чи готові ми, як парафіяльна спільнота, ризикувати, намагаючись допомогти іншим, що зазнають переслідування чи насміхання ради Євангелія? Чи навчаємо і виховуємо своїх дітей і внуків так, щоб вони були готовими свідчити про Христа і служити Його Церкві?

- **Роздуми:** «Путівник Декади місійності», с. 34.
- **Біблійний коментар:** с. 87.
- **Приклад проповіді:** с. 123.

Урочисте святкування сьомого дня Декади

Усією парафіяльною спільнотою після Святої Літургії (або ввечері, після молебню/акафіста) та короткої проповіді про нашу готовність свідчити Ісуса Христа провести шостий день Декади місійності у спільному молитовному читанні всіх частин дня з «Путівника Декади місійності», особливо наголошуючи на виконанні щоденного місійного завдання.

Додаткові рекомендації до сьомого дня: особисте свідчення

Рекомендуємо священникам відзначити та надати вартості особистому свідченню мирян у їхньому щоденному та парафіяльному житті. Після Святої Літургії (або молебню/акафіста) священник може представити парафіянам особу (бажано з іншої парафії, з якою заздалегідь домовиться), готову дати свідчення, тобто поділитися досвідом своєї віри, як вона живе вірою на щодень, як Бог діє в її житті, в її служінні людям.

Священик може запропонувати своїм вірним *молитовне намірення* (для особистих молитов, Святої Літургії, молебню) — просити Святого Духа, щоб надихав нас відважно свідчити перед нашими ближніми про дію Бога в нашому житті.

Восьмий день. П'ятниця

ВЛАСНИЙ ХРЕСТ

Рекомендації до проповіді

*Священикам у проповіді на Боже Слово (Ді. 27, 1–44)
звернути увагу на такі теми:*

- **Нести хрест, ризикувати собою задля Євангелія**

Святий Павло не раз ризикував своїм життям. «Від юдеїв я прийняв п'ять раз по сорок (ударів) без одного; тричі киями мене бито, раз каменовано, тричі корабель зо мною розбивався; день і ніч перебув я у безодні» (2 Кор.11, 24–25).

Для святого Павла життєві небезпеки не мали значення, бо для нього головне було якнайбільше людей привести до Спасителя — воскреслого Ісуса. Зустрівши Його дорогою до Дамаска, він сам отримав спасіння з Божої любові та милосердя, і тепер хотів донести це іншим. Це не значить, що апостол Павло не бажав спокійного життя, але любов до Христа і до людей змушувала його йти далі й далі, несучи Євангеліє. Наскільки ми готові позбутися власного комфорту, щоб

привести інших людей до Ісуса? Чи готові упокоритися перед насмішками, проголошуючи Євангеліє? Чи наша молитва за інших є такою, що можемо сподіватися отримати відповідь, подібно як святий Павло: «Бог дарував тобі всіх тих, що з тобою, за кого ти молишся»?

Святий Іван Золотоустий коментує: «Але, скаже дехто, чому не був врятований і корабель? Щоб вони знали, якої небезпеки unikли і що все це було справою не людської допомоги, але десниці Божої, яка рятує і без корабля. Так праведники, хоча б піддавалися бурі, хоча б знаходилися серед моря або безодні, не терплять ніякого лиха, але спасають разом з собою ще й інших» (Бесіда, 54, 4 // Бесіди на Діяння апостолів). Отож пам'ятаймо: праведник, в якого непохитна віра, спасає разом із собою ще й інших.

• П'ятниця — день розп'яття

Христос сказав своїм учням: «Коли хтось хоче йти за мною, хай зречеться себе самого, візьме на себе хрест свій і йде слідом за мною» (Мр. 8, 34). Ми знаходимо силу для ношення наших хрестів у Христі, який нам простелив хресну дорогу. Отже, будьмо готові нести свій хрест, як особливих терпінь, духовних і тілесних, так і щоденних зобов'язань у вірі, наслідуючи нашого Спасителя.

- **Роздуми:** «Путівник Декади місійності», с. 38.
- **Біблійний коментар:** с. 91.
- **Приклад проповіді:** с. 125.

Урочисте святкування восьмого дня Декади

Усією парафіяльною спільнотою після Святої Літургії (або ввечері, після молебню/акафіста) та короткої проповіді про готовність прийняти свій хрест і нести його разом

з Ісусом, провести восьмий день Декади місійності у спільному молитовному читанні всіх частин дня з «Путівника Декади місійності», наголошуючи на виконанні щоденного місійного завдання.

Додаткові рекомендації до восьмого дня: прийняти свій хрест

Рекомендуємо священикам звернути увагу вірних на потребу прийняти свої життєві хрести. Як символ прийняття посланих Богом для нашого освячення щоденних хрестів, зобов'язань у вірі та життєвих викликів, душпастир може запропонувати парафіянам прийняти з його рук престольний хрест. Кожний парафіянин має особисто взяти хрест і, поглянувши на нього з радістю та поцілувавши його, повернути назад священикові.

Священик може запропонувати своїм вірним *молитовне намірення* (для особистих молитов, Святої Літургії, молебню) — просити Святого Духа, щоб відкрив нам, що Ісус є поруч і допомагає нам нести наші щоденні хрести.

Дев'ятий день. Субота

СПОВНИТИСЯ МІСІЙНИМ ДУХОМ

Рекомендації до проповіді

Священикам у проповіді на Боже Слово (Ді. 28, 1–31) звернути увагу на те, що:

- **Добра Новина — для всіх**

Перед вознесінням Ісус сказав: «Ідіть, отже, і зробіть учнями всі народи...» (Мт. 28, 19). У Діяннях Він наказував: «...будете моїми свідками в Єрусалимі, у всій Юдеї та Самарії й аж до краю землі» (Ді. 1, 8). Саме так діє апостол народів на Мальті та в Римі, проповідуючи Христа спочатку своїм, а відтак поганам, бо ж Євангеліє — слово спасіння для всіх людей.

Кожен із нас, як християнин, має обов'язок звіщати Добру Новину спасіння, що його ми отримали в Ісусі Христі. Насамперед ми послані до своїх сімей, друзів, сусідів, колег — туди, де перебуваємо. У наших селах і містах є багато християн, які пережили Божу любов, але, на жаль, бояться бути місіоне-

рами Божої любові та свідчити про неї. Слід пам'ятати, що поділитися з іншими радістю спасіння в Христі Ісусі є найбільшим добром, найбільшою любов'ю, яка тільки може бути на світі. Це завдання повинен виконувати кожен охрещений, починаючи від свого села, містечка, міста, області, країни. Однак Христос Господь хоче, щоб наша Церква свідчила про Нього між народами, тому вкладає в серця поодиноких людей місіонерські покликання. Не кожен із нас, як святий Павло, зможе пуститися в далеку мандрівку, щоб там навчати про Ісуса Христа і проповідувати Царство Боже, зате кожен може щедрими пожертвами чи своїм певним служінням підтримати тих, хто це робить, — місіонерів чи місійні структури Церкви.

Своїм життям ми пишемо п'яте Євангеліє. Своєрідна незавершеність книги Діянь апостолів спонукає нас її дописати своїм життям: донести Євангеліє, донести воскреслого Христа до «краю світу». Не треба далеко шукати цей край світу. Він може проходити в наших стосунках із ближнім, у нашій сім'ї, у нашому селі чи місті, у нашій державі і поза нею. Туди, де є ненависть, насильство, непорозуміння, несправедливість, гнів, нечистота, переслідування, де є гріх, ми покликані нести Ісуса Христа і нікого іншого. Ми — Церква воскреслого Ісуса, ми — учні й місіонери Христа.

- **Роздуми:** «Путівник Декади місійності», с. 42.
- **Біблійний коментар:** с. 97.
- **Приклад проповіді:** с. 127.

Урочисте святкування дев'ятого дня Декади

Усією парафіальною спільнотою після Святої Літургії (або ввечері, після молебню/акафіста) та короткої проповіді про особисте сповнення місійним духом, щоб нести віру

Христову у світ, провести дев'ятий день Декади місійності у спільному молитовному читанні всіх частин дня з «Путівника Декади місійності», особливо наголошуючи на виконанні щоденного місійного завдання.

**Додаткові рекомендації до дев'ятого дня:
поділитися радістю Доброї Новини**

Після Святої Літургії (або молебню/акафіста) закликає парафіян бути місіонерами Божої любові. Почати це слід у самому храмі. Скажімо одні одним, тим, що праворуч, і тим, що ліворуч: «Нехай Бог вас благословить». А далі, вийшовши з храму, дорогою додому привітаймо цим простим привітом наших рідних, знайомих, сусідів та всіх, кого зустрінемо впродовж дня. Крім того, якщо так розпорядився місцевий владики, можна оголосити збірку наступного дня П'ятдесятниці, щоб усією парафіяльною спільнотою підтримати наших місіонерів, які виконують служіння на Сході України, у Криму, Казахстані та Росії.

Священик-душпастир може запропонувати своїм вірним *молитовне намірення* (для особистих молитов, Святої Літургії, молебню) — попросити, щоб Святий Дух наповнив нас своїми дарами, плодами і харизмами, щоб нести у світ віру в Ісуса Христа, нашого Господа.

Десятий день. Неділя П'ятдесятниці

ДАР СВЯТОГО ДУХА

Рекомендації до проповіді

Священикам у проповіді на Боже Слово (Ді. 2, 1–11) звернути увагу на те, що:

- **Бог бажає дати Святого Духа всім людям**

Якщо Бог бажає дати Святого Духа всім людям, то від нас вимагає лише одного: бути відкритим. Після Вознесіння апостоли терпеливо чекали на сповнення обітниць. І приходить Він — Святий Дух — у вітрі та вогненних язиках. Якщо хтось спраглий і бажає відновити своє життя, бажає нової благодаті і сили Божої, то разом відкривмося, щоб Святий Дух відродив наше життя, знову влив у нас любов Бога Отця, відновив для нас можливість зустрічі з воскреслим Христом, розпалив вогонь любові до Слова Божого, до молитви.

- **Послаництво**

Велике доручення Ісуса Христа: «Ідіть, отже, і зробіть учнями всі народи...» (Мт. 28, 19) — є завданням для всієї спільноти віруючих. Маємо чітко зрозуміти, що Церква —

це не тільки є духовенство, а й усі вірні, весь народ Божий, зібраний воедино Отцем, Сином і Святим Духом. Згідно з одним дослідженням, у наших спільнотах є, у середньому, близько 20 відсотків практикуючих християн. Але це не повинно нас лякати, бо апостолів також було спочатку мало, та скільки вони зробили для Христа силою того самого Святого Духа, який даний нам! Господь посилає нас і всю Церкву йти і зробити учнями всі народи (пор. Мт. 28, 19). Тому всі ми маємо доручення проголосити спасіння і життя в Христі аж до краю світу, поширюючи Царство Боже.

- **Кінцеві запитання**

Чи ми свідомі того, що отримали Святого Духа і Його дари, плоди через святі таїнства хрещення та миропомазання? Чи знаємо, що через дар Святого Духа Бог преображає моє життя і життя тих, із ким я зустрічаюся? Чи є в нас достатньо Духа, досить нового життя, щоб ті, хто слухає нас, відгукнулися на наші слова та свідчення про Ісуса? Отож, запрошуємо всіх вас у цій Святій Літургії та в молитві «Царю Небесний» (чи під час коліноприклонних молитов) просити й очікувати Святого Духа, щоб насамперед відновив вогонь Духа, який був вкладений у нас, та відновив дари, плоди, харизми святого таїнства миропомазання для служіння парафіяльній спільноті. Просімо Господа сьогодні для кожного з нас про дар нової П'ятдесятниці, щоб Святий Дух перетворив усю нашу істоту і вчинив нас новими створіннями в Христі Ісусі на славу Божу.

- **Біблійний коментар:** с. 103.
- **Приклад проповіді:** с. 129.

Урочисте святкування десятого дня Декади

Усією парафіяльною спільнотою після Святої Літургії (або ввечері, після молебню/акафіста) та проповіді про

сповнення обітниці Христової — дару Святого Духа в день П'ятдесятниці, провести десятий день Декади місійності у спільному молитовному читанні всіх частин дня з «Путівника Декади місійності», наголошуючи на виконанні щоденного місійного завдання.

Додаткові рекомендації до десятого дня: намащення рук

Рекомендуємо священикам заохотити парафіян, щоб вони справді стали місіонерами Божої любові, здійснюючи своє християнське посланництво в цьому світі. Після Святої Літургії (або молебню/акафіста) священик спочатку має пояснити вірним, що сьогодні Христос не має інших рук, крім наших, і Він ними хоче нести Добру Новину спасіння в Христі цьому світові. Відтак під час мирування намащує святим елеєм не тільки чоло, а й руки (долоні), і говорить такі слова: «Неси у світ Христову віру».

Домашнє завдання на рік до наступної Декади місійності

Завершення Декади місійності — це не кінець, а знову початок. Із новим запалом і усвідомленням свого посланництва будьмо готові в будь-який момент поділитися своїм досвідом віри й радістю Доброї Новини спасіння в Христі. Будьмо свідками нашого життя в Христі перед ближніми, а особливо перед тими, хто ще не знає Ісуса Христа або відійшов від Нього. Господь довіряє нам розширити світ людських сердець для Бога.

Інші душпастирські заходи, рекомендовані священикам під час Декади місійності:

- Особисте *пастирське заангажування* пароха (адміністратора) під час Декади для залучення всіх вірних:
  - *дітей* (конкурс малюнка на тему «Той, хто допоміг мені зростати у вірі» чи «Той, хто навчив мене молитися»);
  - *молоді* (діяльне виявлення своєї віри у волонтерському служінні: у будинку престарілих, хоспісі, домівках самотніх людей парафії);
  - *молитовних парафіяльних груп* (провести з ними молитви за тих, хто служить на місіях, надіслати їм вітальну листівку; заохотити їх учасників до ще більшого зростання у вірі та ділення досвідом своєї віри зі своїми родичами, друзями, колегами по роботі, сусідами);
  - *хору* (під час Декади може служити співом).
- Щоденна молитва-прохання до Святого Духа, щоб відновив *дари/плоди*, дані нам у святому таїнстві миропомазання (наприклад, перший день — за відновлення плоду любові).
- Розповідь про наших духовних героїв — *новомучеників, ісповідників віри*, що додають нам сили жити і йти відважно вперед у вірі, покладаючись на Бога. Можна підготувати (самостійно або доручити комусь із вірних) на кожен день коротеньку історію про одного нашого блаженного, відповідно до тематики дня, і творчо представити в церкві.
- Запрошення в парафію на один день *місіонера, сестри-монахині* чи аніматора молитовної групи або молодіж-

ної спільноти, щоб вони поділилися досвідом місійного духу і служіння, новими методами євангелізації, катехизації і тим, як або чим вірні парафіяльної спільноти можуть допомогти душпастирям на місійних теренах.

- Проведення молитовних *чужань* у парафії (за поширення віри і збільшення віруючих у парафії, за відвагу бути здатними свідчити свою віру іншим, за місіонерів на місіях, за оновлення наших парафій силою П'ятдесятниці, за відновлення дарів/плодів Святого Духа тощо).
- Організація *процесії* (із зупинками біля каплиць, хрестів, ікон чи фігур Богородиці, якщо такі є) на території парафії зі свічками (символ — донести світло віри), з читанням Слова Божого про віру та місійне доручення (Мт. 18, 19–20; Мр. 16, 15) йти аж до краю землі, до найбільш відлюдних місць. Це буде символом того, що Господь про всіх пам'ятає та хоче, щоб усі вповні стали Його учнями і жили новизною власного хрещення.
- Відвідання *школи* або організація при *церкві* з допомогою активних парафіян серії уроків на тему «Передавання віри» або «Зростання у дарі віри».
- Виготовлення *стенда* з фотографіями про життя і служіння парафії або про те, що означає для вірних їхня парафія.
- Проведення молодіжного *флеш-мобу* на тему «Передавання віри» (привести за руку когось із ближніх до Ісуса Христа).

У виняткових обставинах, коли священник не може особисто здійснити ці заходи, то може доручити це *катехитам*, аніматорам молитовних груп чи студентам-семінаристам.

МІСІЯ ТА МІСІЙНА ПРИРОДА ЦЕРКВИ

Отець Небесний доручає Синові місію відкуплення і спасіння всіх людей. Син із любові до людей, виконавши і сповнивши волю Отця до кінця, встановлює свою стратегію: кличе, виховує і чинить своїх учнів здатними поширювати Царство Боже аж до краю землі та до кінця часів. Отримавши від Христа велике доручення: «Ідіть, отже, і зробіть учнями всі народи: хрестячи їх в ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа» (Мт. 28, 19), — учні взялися за найуспішніший проект людського земного життя: донести Євангеліє благодаті, проголосити Ісуса — Добру Новину Бога, через якого всім народам Отець дарує спасіння. Дочекавшись сходження Святого Духа, Христові послідовники з великим запалом розійшлися проповідувати особу Божественного Вчителя. Учні свідчили те, що самі бачили й чули, а також те, як Господь змінив їхнє життя. Вони свідчили, що Ісус є живий і присутній посеред людей у новий спосіб — через Слово Боже, Пресвяту Євхаристію та своїм Святим Духом у їхніх серцях.

З великою впевненістю, найперше будучи самі переконаними, вони «проповідували і навчали» прилюдно і по домах (Ді. 20, 20). Навіть більше, як справжні проповідники, вони знали і досвідчували, що Ісус іде разом із ними: «Отож я з вами по всі дні аж до кінця віку» (Мт. 28, 20). Ця Добра Новина є центром місійної діяльності, яка змінює людину й історію людства (пор. Папа Іван Павло II. *Redemptoris missio*, 44).

Місійність — це не лише якийсь аспект церковної діяльності, але вона належить до самої природи Церкви (пор. АГ, 2) і має своє джерело в Пресвятій Тройці (пор. там само). Місій-

ний дух характерний не лише для апостольських робітників, а влитий у серця всіх вірних (пор. там само, 4). Іван Павло II в енцикліці «Redemptoris missio», нагадуючи про основні богословські аспекти місії Церкви, стверджує, що місія Церкви одна: «Об'явити світові Христа-Бога (епіфанія) і впровадити всіх у таїнство Божої любові».

Посланництво Ісуса, яке впливає з любові Творця до свого створіння, має конкретну мету. Ісус сам говорить про своє «завдання»: «...нести Добру Новину бідним, звіщати полоненим визволення, сліпим прозріння, випустити пригноблених на волю, оповістити рік Господній сприятливий» (Лк. 4, 18–19).

МІСІЙНІСТЬ МИРЯН І ПАРАФІЯЛЬНОЇ СПІЛЬНОТИ

За наказом нашого Господа перші учні Христові розійшлися по всьому світу, проголошуючи Ісуса Христа, вчиняючи інших людей Його учнями та хрестячи їх в ім'я Пресвятої Тройці. Так, через святе таїнство хрещення Церква передає дар віри з покоління в покоління. Це також вимагає від кожного з нас, щоб ми передавали віру своїм дітям, щоб і вони, коли виростуть, змогли охрестити та навчити своїх дітей. Адже хрещення робить нас частиною Божого люду, який передає віру. Перших християн хрестили, коли вони були вже віруючі і знали правди християнської віри. Охрещені немовлятами (за нас віру визнали наші хресні батьки), чи ми живемо сьогодні вірою в Ісуса Христа? Чи розуміємо, що прийняти хрещення — означає померти і воскреснути з Христом і в Христі, померти для старого життя і воскреснути для нового життя — життя вірою та благодаттю? Чи усвідомлюємо, що в хрещенні нам був даний вогонь Святого Духа? Сьогодні нам потрібно вивести з амнезії «спокусливих випарів цього світу» нашу пам'ять, наново усвідомити силу нашого хрещення і ким ми стали через Ісуса Христа — усиновленими дітьми Божими, наслідниками великої спадщини Царства Божого. Справді старатися жити як сини і дочки Божі.

«Силою хрещення ми стаємо учнями-місіонерами, покликаними нести Євангеліє світові», — сказав Папа Франциск, цитуючи своє Апостольське повчання «Радість Євангелія», в якому йдеться і про те, що «кожен охрещений, хоч би якою була його функція у Церкві та рівень знання своєї віри, є активним суб'єктом євангелізації». Тому «нова євангелізація»

повинна включати оновлену участь всього Божого люду, який є одночасно і учнем, тому що отримує віру, і місіонером, тому що її передає. Саме таким, за словами Наступника святого Петра, є плід хрещення. І в Церкві всі — від найменшого до найбільшого — навіть Папа та єпископи, є учнями та водночас передавачами віри.

Відповідно, завданням і обов'язком, що випливає з нашого хрещення, є поділитися радістю спасіння, що нам приніс Христос. Розділити досвід особистої зустрічі з Божою любов'ю через проголошення Доброї Новини спасіння, подарованої Ісусом, не тільки з нашими дітьми, рідними, а й з нашими ближніми, із тими, з якими Господь пов'язує нас щоденними справами, щоб ми справді стали учнями Христа і місіонерами Божої любові.

Отже, можемо зробити висновок, велике доручення полягає у звіщенні Доброї Новини про спасіння в Ісусі Христі. Це найкращий спосіб відповісти на любов Бога. Євангелізувати — основна справа віри для кожного християнина. Проголосити Добру Новину настільки важливо, що «Богові вгодно було спасти віруючих *глуотою проповіді*» (пор. 1 Кор. 1, 21). Бог захотів спасти людей через проголошення Ісуса — померлого, воскреслого, прославленого, нашого Спасителя, Господа і Христа-Месії.

Святий Дух через Слово Боже зворушує людське серце і наворачтає його не через нашу людську, а Божу мудрість. Слово Боже, як меч двосічний, який «проходить аж до розділу душ і духа, суглобів та костяного мозку, і розрізняє чуття та думки серця» (Євр. 4, 12–13). Коли щодня немає Слова Божого, коли воно є рідкістю в нашому домі, у нашій сім'ї, у житті й діянні парафіяльної спільноти, то, відповідно, і немає євангелізації, немає передання віри, немає місійного духу.

Що означає євангелізувати, мати місійного духа? Це означає проголошувати Добру Новину, — Добру Новину милосер-

дя Божого для цього світу, особливо для грішників і убогих, адже «Бог бо так полюбив світ, що Сина свого Єдинородного дав, щоб кожен, хто вірує в Нього, не загинув, а жив життям вічним. Бо не послав Бог у світ Сина світ засудити, лише Ним — світ спасти» (Ів. 3, 16–17). Словом «євангелізувати» позначається конкретна дія. Проголошувати — це робити присутнім Ісуса Христа в цьому світі. Він є єдиною відповіддю на запити цього світу — Ісус Христос померлий і воскреслий, Той, хто живе посеред нас і хоче розділити своє життя з нами.

Уся наша парафіяльна спільнота покликана до євангелізаційної місії. Велике доручення Ісуса Христа: «Ідіть, отже, і зробіть учнями всі народи...» (Мт. 28, 19) — є завданням для всієї спільноти віруючих і для кожного віруючого зокрема. Маємо чітко зрозуміти, що Церква — це не тільки духовенство, а й усі вірні, увесь народ Божий, зібраний воєдино Отцем, Сином і Святим Духом. Спитаємо: скільки сьогодні є християн у нашій парафії, що мають місійного духа, щоб поділитися досвідом своєї віри?

Як вже згадувалося, у наших спільнотах є в середньому близько 20 відсотків практикуючих християн. Насамперед вони разом із парохом зобов'язані подбати, щоб Добра Новина постійно була донесена і до інших 80 відсотків наших парафіян, які чомусь відійшли від практикування своєї віри, а також до тих, що проживають на периферії наших парафій чи вважають себе невіруючими. Звичайно, кожному священику важко це реалізувати самостійно, проте практикуючим християнам, які вповні хочуть жити своїм зобов'язанням, отриманим у хрещенні, буде можливо це здійснити в природному спілкуванні зі своїми колегами, однокласниками чи одногрупниками, із родичами та сусідами. Парафіяльна місійність включає в себе новий протагонізм охрещених вірян.

Кожний християнин спроможний розповісти про свій досвід віри іншим. Тут не потрібно якоїсь додаткової квалі-

фікації чи освіти, бо якщо хтось справді пережив досвід любові Бога, як свого Спасителя, то не має потреби в тривалій підготовці, а вже знає, що сказати і як повестися, постійно зберігаючи в серці Божий погляд, повний милосердя, прощення і любові. Отже, кожний християнин є не тільки учнем Ісуса, а й місіонером любові Бога, що виявилася йому в Ісусі Христі. І, як справжній місіонер, він ділиться досвідом життя у вірі, досвідом свого навернення до нового життя; чинить це вже не з обов'язку чи примусу, а як особистий вибір, що наповнює серце радістю, відкриває нову ідентичність і надає новий сенс нашому життю і служінню Господу.

Немає нічого кращого на світі, як принести іншому радість спасіння, звістити Євангеліє Благодаті (пор. Ді. 20, 24). Бути Церквою, народом Божим, означає виходити до інших людей, які ще не пізнали Христа, Його любові, і нести їм світло віри та радість Євангелія. Іншими словами — Церква, звичайно, і парафіяльна спільнота, мусить бути місійною, бо інакше вона не виконує доручення Спасителя (пор. Мт. 28, 19).

КОМЕНТАРІ НА ЛІТУРГІЙНІ ЧИТАННЯ З КНИГИ ДІЯНЬ СВЯТИХ АПОСТОЛІВ

Четвер

ВОЗНЕСІННЯ ГОСПОДА НАШОГО ІСУСА ХРИСТА

Ді. 1, 1–12

Першу книгу я написав, о Теофіле, про все, що Ісус робив та що навчав від початку 2. аж до дня, коли вознісся, давши Святим Духом накази апостолам, яких собі вибрав. 3. Він показував їм себе також у численних доказах живим після своєї муки, з'являючись сорок день їм і розповідаючи про Боже Царство. 4. Тоді ж саме, як споживав хліб-сіль із ними, він наказав їм Єрусалиму не кидати, але чекати обітниць Отця, що її ви від мене чули; 5. бо Йоан христив водою, ви ж будете хрищені по кількох цих днях Святим Духом. 6. Отож, зійшовшися, вони питали його: «Господи, чи цього часу знову відбудуєш Ізраїлеві царство?» 7. Він відповів їм: «Не ваша справа знати час і пору, що їх Отець призначив у своїй владі. 8. Та ви приймете силу Святого Духа, що на вас зійде, і будете моїми свідками в Єрусалимі, у всій Юдеї та Самарії й аж до краю землі». 9. І сказавши це, коли вони дивились, знявся угору, і хмара його взяла з-перед очей їхніх. 10. І як вони дивилися пильно на небо, коли він відходив, два мужі стали коло них у білій одежі 11. і сказали: «Мужі галілейські! Чого стоїте, дивлячись на небо? Оцей Ісус, який від вас був взятий на небо, так само прийде, як його ви бачили

відходячого на небо». 12. Тоді вони повернулися в Єрусалим з гори, що зветься Оливною, що близько Єрусалиму — день ходи в суботу.

Контекст і значення свята

Святий Лука завершує перший том своєї розповіді про Господа нашого Ісуса Христа розповіддю про Його вознесіння на небо (пор. Лк. 24, 50–53; Мр. 16, 19–20). З цієї ж події він починає свій другий том, який відомий нам під назвою «Діяння апостолів» і в якому міститься унікальне свідчення, що відбулося з християнським рухом після вознесіння Ісуса (Ді. 1, 1–2).

Папа Венедикт XVI у своїй відомій книжці «Ісус з Назарета» пояснює значення Христового вознесіння так: «У вознесінні Ісус іде не кудись до далеких небесних світил, а входить у спільність життя і влади з живим Богом, у стані вищості Бога понад усяким простором. Тому він не «пішов геть», а завдяки самій Божій могутності завжди присутній тепер з нами і для нас. У прощальних промовах Євангелія від Івана Ісус саме це говорить своїм учням: «Відходжу і до вас повернуся» (Ів. 14, 28). Оскільки Ісус є біля Отця, Він не далеко, а близько від нас. Тепер Він вже не в якомусь місці світу, як перед вознесінням, тепер у своїй могутності, що перевершує для всіх усякий простір, Він присутній поруч з усіма і Йому моляться всі — протягом всієї історії — і в усіх місцях»¹.

Важливо розуміти, що в Біблії «небо» є простором, в якому перебуває Бог, а «земля» — простір, що в ньому перебувають люди. Небо стане для нас тимчасовим житлом після закінчення теперішнього земного життя, а наш шлях лежить до нового світу, єдиного та преображеного. Наприкінці «Символу віри» ми урочисто промовляємо: «Очікую

воскресіння мертвих і життя майбутнього віку. Амінь». Тож, відповідно до Божого задуму, нас чекають «нове небо і нова земля», які раз і назавжди з'єднаються в новій реальності. Сенс воскресіння Ісуса почасти полягає в тому, що воно поклало початок цьому чудесному оновленню. На хресті було завдано удару головним силам зла — тлінню та смерті, і тоді творча Божя сила, вже не стримувана (як раніше) спротивом людини, змогла розгорітися і дати початок тій єдності небес і землі, яку Бог задумав для всього світу. Небо і земля — це дві взаємопов'язані сфери божественної реальності, серед яких воскресле тіло Ісуса — перша, що повністю належить обом світам і очікує часу, коли все буде оновлено і возз'єднано. Христос перейшов у Божу обитель, але Він повернеться в день, коли той вимір і наше теперішнє зіллються воєдино раз і назавжди. Цій обітниці ще належить збутися в історії. Саме це ми маємо на увазі під Парусією — Другим пришестям².

Роздуми над читаннями з книги Діянь апостолів

Діяння апостолів — це розповідь, яка пронизана таємничою присутністю Ісуса. Лука багато разів наголошує, що Ісус є Цар і Господь не в минулому, котре щоразу більше віддаляється, а в живій реальності: Він — особистість, яку можна знати і любити, слухати і слухатися, яка продовжує діяти у світі. Хоча офіційно книга називається «Діяння апостолів», її можна було б перейменувати на «Діяння Ісуса», оскільки вона чітко засвідчує, що Ісус Христос той самий учора, сьогодні й навіки (пор. Євр. 13, 7) та що Він є Еммануїл (пор. Мт. 1, 23) — Бог, який є з нами по всі дні аж до кінця віку (пор. Мт. 28, 20).

Сила воскресіння та зіслання Святого Духа

Лука хоче, щоб ми зрозуміли дві речі, важливі для сприйняття його книги та взагалі його бачення світу. **По-перше, в основі всього лежить воскресіння Ісуса:** Діяння апостолів насправді можна сприймати як розлогий наративний аргумент про силу воскресіння Ісуса³. Читаючи це свідчення, ми бачимо, що Ісус дійсно живий — у переміненому тілі розмовляє, ходить, їсть і п'є... Його перемінене тіло є початком нового Божого творіння; у новому ж творінні (як ми знаємо з текстів на зразок Одкр. 21 і Еф. 1) небо і земля сходяться разом⁴.

По-друге, автор прагне показати значення сили й дії Святого Духа для існування та росту Церкви. Бог хоче зробити у світі щось нове. І до орбіти цієї новизни Він залучає кожную дитину, кожную жінку, кожного чоловіка⁵, даючи чудову обітницю апостолам: «Ви приймете силу... будете моїми свідками і в Єрусалимі... і до краю землі».

Діяння: розповідь про унікальну дію Святого Духа та активних християн

Книга Діян апостолів — це розповідь про первісну Церкву, яка, з огляду на багатство матеріалу, неминуче вибіркова, написана з особливим наголосом на певних проблемах і питаннях. Уже через 30–40 років після смерті Ісуса в кожному великому місті Малої Азії, Греції та Італії була щонайменше одна християнська спільнота. Лука фізично не зміг би подати всієї інформації про унікальний розвиток ранньої Церкви, а тому спростив і систематизував дані, як у плані географії, так і в плані біографії. Автор згадує 32 країни, 54 міста й 9 середземноморських островів. Він простежує історію християн-

янського руху від Єрусалима до прибуття апостола Павла до Рима (шість етапів: Єрусалим, Юдея, Самарія, Мала Азія, Європа, Рим). У Діяннях згадуються 95 різних людей, але лише декільком із них приділяється особлива увага. У перших трьох частинах книги домінує Петро (Ді. 1–12), в яких ідеться головню про місію серед євреїв (Єрусалим, Юдея, Самарія); у трьох наступних частинах більше розповідається про Павла та його місію серед язичників (Мала Азія, Європа, Рим) — 13–28-ма глави Діянь. З інших відомих персонажів на ім'я названі лише: у першій половині — Стефан і Филип, у другій — Варнава та Яків, брат Ісуса. Важливо, що із цих шести лідерів ранньої Церкви тільки один, Петро, входив до числа первісних Дванадцятьох⁶. Святий Дух діяв з великою силою серед різних, часто маловідомих людей, які, однак, були раді відповісти на Його запрошення та діяння.

Значення для нас

У Діяннях апостолів читаємо, що першою реакцією та відгуком на цю безпрецедентну подію, якою було вознесіння і яка навіть тепер насилу піддається опису, — є поклоніння. Лука часто говорить про молитву перших християн. Після вознесіння Ісуса учні разом із Його Матір'ю повертаються з Оливної гори до будинку, в якому були перед тим, і, повні радості, починають молитися. Тому сьогодні, коли ми не тільки читаємо Діяння, а й намагаємося йти за Ісусом, свідчити про Його володарювання над світом через молитву і богослужіння, то також маємо долучатися до цієї небесної реальності, тішитися нею, знаходити в ній силу і давати належну оцінку всьому, що нас оточує.

Християнство — це присутність, дар внутрішньої близькості Бога і доручення діяти, свідчачи про Ісуса Христа⁷. Лука

задумав й інший рівень прочитання Діянь. **Він хоче, щоб ми самі стали учасниками цієї грандіозної історії.** Почасти в цьому сенс кінцівки Діянь, яка не є закінченням у повному розумінні цього слова: розповідь триває, і ми, які живемо сьогодні, — у самій її гущавині! З цього моменту ми читаємо розповідь, продовжувати яку покликані самі аж до останніх днів нашого життя.

Перший день. П'ятниця

ДАР ХРЕЩЕННЯ І БОЖЕ УСИНОВЛЕННЯ

**Усвідомити унікальність власного хрещення
та ділитися плодами цього таїнства з іншими**

Ді. 19, 1–8

*Як Аполлос був у Коринті, Павло, пройшовши через горішні околиці, прибув у Ефес і, знайшовши там деяких учнів, 2. спитав їх: «Чи отримали ви Святого Духа, коли увірували?» Ті йому відповіли: «**Та ми й не чули, чи є Святий Дух**». 3. І він спитав: «Яким хрещенням ви христились?» Ці відповіли: «Хрещенням Йоана». 4. Тоді Павло промовив: «Йоан хрестив хрещенням покаяння, кажучи людям, щоб вірували в того, що по ньому прийде, тобто в Ісуса». 5. Почувши це, **вони христились в ім'я Господа Ісуса**. 6. Як Павло поклав на них руки, зійшов на них Дух Святий, і вони почали говорити мовами й пророкувати. 7. А було їх усього яких дванадцять чоловік. 8. Увійшовши у синагогу, три місяці там промовляв відважно, бесідуючи і переконуючи про Царство Боже.*

Контекст

Дві історії в Діяннях апостолів, які відбулися в Ефесі, розповідають, що в час проповіді апостолів існували групи, які прийняли т. зв. хрещення Івана й, очевидно, щось чули про Ісуса, однак не мали ні достатнього розуміння Євангелія, ні досвіду дії Святого Духа у своєму житті. Завдяки розповіді про Аполлоса (18, 24–28) та наступної за нею розповіді про хре-

щення учнів в Ефесі (19, 1–7) ми дізнаємося, що одним із завдань місії Павла була богословська інтеграція маргінальних віруючих — тих, які знали деяку частину істини, але не всю, чи тих, які мали певний досвід Божої благодаті (благословення), однак не пережили всієї повноти обіцяного Господом. В обох випадках ці віруючі були катехизовані та прийняті в лоно християнської спільноти, яка посідала Слово та Святого Духа⁸. Кілька наступних детальніших пояснень допоможуть краще зрозуміти головні тематичні акценти цього уривку.

Хрещення Івана

Іван — тільки предтеча, який готує дорогу, а «слідом іде сильніший, якому він не достойний розв'язати ремінця сандалів» (Мр. 1, 7). Іван свідчить про цього «сильнішого» — Господа Ісуса, так: «Я вас хрестив водою, а він хреститиме Святим Духом» (Мр. 1, 8). Предтеча проповідував, що день Господній близький: скоро, нарешті, Бог вторгнеться в історію і виправдає свій народ та визволить його від гніту. Проблема полягала в тому, що народ не був готовий до приходу Месії. Тому Іван усіх закликав до покаяння (грецьке слово «μετανοια» — metanoia — означає «покаяння», «зміна способу мислення»), без якого неможливо отримати дари нової епохи. Як зовнішній символ внутрішньої переміни, він омивав у Йордані всіх, хто відгукнувся на його звістку. Незважаючи на подібність служіння Івана до діяльності інших святих семітських мужів, воно мало дві характерні та оригінальні особливості:

- *одноразовий характер*. На відміну від щоденних омивань, які практикували фарисеї та есеї, хрещення Івана здійснювалося тільки раз; у цьому плані воно нагадувало омивання прозелітів, через яке язичники приймали юдаїзм;

- *відсутність привілеїв вибраному народові.* Іван навчав, що належність до вибраного народу сама по собі не допоможе в день Суду: «Принесіть же плід, гідний покаяння, і не гадайте, що можете самі собі казати: Маємо за батька Авраама. Кажу бо вам, що Бог з цього каміння може розбудити (до життя) дітей Авраама» (Мт. 3, 9; Лк. 3, 8); Предтеча ніби відлучав весь народ і приймав назад тільки тих, хто покався та хрестився. Застосування води під час хрещення було лише зовнішнім знаком, який не здійснював зміни в житті охрещеного: зміна мала відбуватися завдяки зусиллю людини, яка є слабкою після гріхопадіння⁹.

Хрещення в ім'я Ісуса

Сам Ісус прийняв хрещення від Івана і в такий спосіб приєднався до руху оновлення, надавши йому свій сенс. Його послідовники хрестили інших. Після воскресіння Ісуса і зіслання Святого Духа хрещення стало знаком і способом входження в спільноту учнів Ісуса. Уже Павло порівнював та поєднував цей обряд із Виходом з Єгипту (пор. 1 Кор. 10, 2), а також зі смертю і воскресінням Ісуса (пор. Рим. 6, 2–11). Ісус хрестив Святим Духом — це хрещення дарує надзвичайну благодать та духовну силу (пор. Ді. 1, 8). Завдяки хрещенню Святим Духом люди стають членами Церкви — Христового тіла (пор. 1 Кор. 12, 13) — Нового Ізраїлю¹⁰.

Прийняти хрещення — означає померти і воскреснути з Христом і у Христі, — померти для цієї смерті, що так нерозривно сплетена з нашим життям. Візвати *de profundis* (з глибини) і зустріти в самому аді розп'ятого Бога, який не судить, але приймає і ніби воскрешає нас разом із собою, якщо ми хоча б трохи бажаємо цього (ось чому віра необхідна під час хре-

щення або його актуалізації)... Вода змикається над посвяченими, немов могила. Щоб могила перемінилася на лоно, яке народжує, необхідне трансцендентне втручання Святого Духа. Під дією даного «згори» Духа людина народжується «знову». Дух наділяє зародковим, але цілком реальним світлом все її єство: серце, розум, бажання, усі її здібності й самі почуття... Дух є той, хто творить оновлену людину у воді, яка стає материнською. У воді розчиняються душевні затвердіння, сердечні нарости. Людина знову стає податливою і зодягається світлом, що його символізує білий одяг, у який одягають охрещеного після виходу з води, як символ його прославленого тіла¹¹.

З одного боку, потрійне занурення означає «три дні», які Ісус провів у гробі, — гробі, яке перемінило Його воскресіння, як каже Пасхальна Літургія, на «весільну світлицю». Хрещення відновлюється, актуалізується у Страсну п'ятницю та Страсну суботу, щоб досягнути кульмінації з настанням Пасхи (ось чому в ранній Церкві саме в Пасхальну ніч, після довгого підготування впродовж Великого посту, хрестили катехуменів). Смертні води стають водами, які народжують, через їх ототожнення з порожньою гробницею¹².

З іншого боку, потрійне занурення прославляє Осіб Пресвятої Тройці, в ім'я якої і здійснюється хрещення: «Ідіть, отже, і зробіть учнями всі народи: християчи їх в ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа» (Мт. 28, 19). «Ім'я» тут означає присутність. Хрещення, яке здійснюється у Христі та наділяє здатністю прийняти Духа, вводить нас в дім Отця¹³.

Святий Василій Великий в «Трактаті про Святого Духа» (15 глава) каже: «Хрещення має подвійну мету: зруйнувати гріховне тіло, щоб воно більше не плодоносило для смерті; жити Духом, приносячи плоди святості. Вода є образом смерті, приймаючи тіла немов гробниця; Дух вливає животворну силу, відновлюючи наше життя зі стану смерті у гріху до стану первісного життя. Це означає народитися

згори від води та Духа: ми вмираємо у воді, але Дух творить у нас життя. У трьох зануреннях і трьох закликах здійснюється велике таїнство хрещення, щоб був явлений образ смерті і подароване пізнання Бога просвітило охрещених»¹⁴.

Святий Дух

Лука пояснює, чого бракувало учням в Ефесі: вони ще не отримали Святого Духа. Навіть більше, вони не чули про те, що взагалі існує Святий Дух, який може зійти на кожного, хто вірить в Ісуса, та що Ісус був не просто продовжувачем справи Івана, а «Грядущим», про якого той передвіщав. Тому їм були необхідні повне християнське хрещення і разом з ним дар Святого Духа. У цьому тексті Лука не хоче сказати, що «глосолалія» є обов'язковим даром Духа, або що хрещення «в ім'я Ісуса» чимнебудь відрізняється від тринітарного хрещення. У згаданому уривку немає нічого такого, що варто було б зробити нормою для церковного життя. Взагалі, дивитися на нього під таким кутом значить абсолютно його не розуміти. Адже головним завданням Луки є опис діяльності Павла в Ефесі та демонстрація факту, що від самого початку апостол підкреслював дію Духа в житті Церкви в цілому і конкретних людей зокрема¹⁵.

Уже в перших віршах Біблії, у книзі Буття, Дух означає творчу присутність і владу Бога серед творіння (1, 2), причому Бог тут не ототожнюється із творінням. Той же Дух входив у людей, особливо в пророків, і тоді вони говорили й діяли від імені Бога. Приймавши хрещення від Івана, Ісус в особливий спосіб прийняв Духа і відтоді почалося його унікальне прилюдне служіння (пор. Ді. 10, 38). Після воскресіння Христа Його послідовники також отримали того самого Духа (пор. Ді. 2), якого відтоді розуміли як Духа самого Ісуса. Завдяки Духові Господь творить все наново, онов-

люючи і світ, і апостолів. Дух допомагав їм жити у святості, яку не могла забезпечити Тора, і приносити у своєму житті «плоди»; наділяв їх «дарами», якими вони служили Богові, світові та Церкві, і зміцнював їх у вірі в майбутнє воскресіння (пор. Рим. 8; Гал. 4–5; 1 Кор. 12–14)¹⁶.

У нашій візантійсько-слов'янській традиції охрещена особа відразу отримує «печатку дару Святого Духа» у таїнстві миропомазання. Миропомазання довершує таїнство хрещення, що вказує, що це насамперед хрещення Духом. У Христі, з яким ми поєднуємося у хрещенні, нам дається сила Духа, сила здійснити особистим, неповторним чином нове буття, набути у Хрещенні. Але не слід занадто далеко розводити ці два таїнства: адже людство у Христі пронизане енергіями Святого Духа. Кирило Єрусалимський каже, що «Христос був помазаний елеєм радості, тобто Святим Духом. Так зветься Дух тому, що Він є джерелом радості. Так і ви отримали священне помазання (*myron* — таїнство миропомазання), ставши таким чином сподвижниками і сопричасниками Христові»¹⁷.

Значення для нас

1. Дванадцять учнів в Ефесі

Вибір дванадцяти найближчих учнів символізує задум Ісуса цілковито оновити народ Божий, Ізраїль, який складався з дванадцяти колін. Після смерті Юди Іскаріота (пор. Мт. 27, 5; Ді. 1,18) на його місце був обраний Матій, щоб зберегти символічне число. Під час земного життя Ісуса дванадцять апостолів та багато інших Його послідовників називалися учнями. Згадка про символічне число учнів в Ефесі — дванадцять, вказує на те, що вони після нового народження у Христі, хоч і не могли, як апостоли, «бути наочними свідками Слова від самого початку», все ж були покликані до свідчення про нове життя,

яке Господь хоче подарувати для світу через свого Сина Ісуса Христа. Те, що учні не названі на ім'я, поміж іншим, може бути натяком, що ці новоохрещені символізують учнів усіх часів та вказують на особливу відповідальність усіх християн.

2. Методологія місії Павла

«Увійшовши в синагогу, три місяці там промовляв відважно, бесідуючи і переконуючи про Царство Боже» (Ді. 19, 8). Прийшовши в якесь нове місто, Павло завжди починав проповідь із синагоги — тобто передусім звертався до представників власного народу Ізраїлю, і робив це доти, доки вони хотіли його слухати, доки не проганяли геть. Тоді апостол ішов до поган. Однак важливо розуміти, що місія серед язичників для Павла ніколи не була якимось запасним, вимушеним варіантом діяльності. Він, як ніхто інший, розумів спасенний Божий задум стосовно всіх без винятку людей. Проте любов до свого народу спонукала його ділитися Доброю Новиною насамперед з тими, хто роками чекав сповнення цих Божих обітниць.

Для кожного учня Ісуса в ХХІ ст. це означає бути свідком «нового творіння у Христі» (пор. 2 Кор. 5, 17), починаючи з власної сім'ї, родини, місця навчання чи праці. Це ніколи не є легко... Жодна місія Павла чи перших християн не була легкою прогулянкою. Вони часто натрапляли на різні перешкоди. Скажімо, той самий Ефес був місцем, в якому перебувала не тільки соціальна й громадянська, а й релігійна та духовна влада. Без сили Духа Павло не мав би жодних шансів на успіх. Той самий Дух Утішитель є і з нами завжди, коли ми готові свідчити Христа.

Місійне завдання: Якщо можливо, дізнатися дату і місце свого хрещення та ім'я священика, який уділив таїнство. Помолитися за своїх хресних батьків, за священика, який уділив хрещення, за похресників, за тих, хто готується до хрещення, і за тих, хто ще не пізнав милосердя та любові Христа.

Другий день. Субота

БОЖЕ СЛОВО

**Недільна Літургія: слухання Слова,
Євхаристія та дотик Божої сили**

Ді. 20, 7–12

А першого дня тижня, як ми зібралися, щоб хліб ламати, Павло, що мав вибратися в дорогу наступного дня, розмовляв з ними і затягнув бесіду до півночі. 8. Було ж у горнищі, де ми зібралися, світичів досить. 9. Один юнак, Євтих на ім'я, сів на вікні, і коли Павло говорив задовго, його огорнув глибокий сон, і він зо сну схилився додолу, упав наниз із третього поверху, і його підняли мертвим. 10. Павло зійшов додолу, припав до нього, обнявши, і мовив: «Не тривожтесь, бо його душа в ньому». 11. Потім зійшов на гору, ламав хліб і їв. Довго вів він бесіду, аж до світанку, і лиш тоді пустився у дорогу. 12. А хлопця привели живого і втішились безмірно.

Контекст і значення уривка

Лука вказує, що від самого початку перші християни «постійно перебували в апостольській науці (1) та спільності (2), на ламанні хліба (3) й молитвах (4)» (Ді. 2, 42). Після тижневого перебування апостола Павла в місті Троада в неділю місцева Церква зібралася, «щоб ламати хліб» та слухати навчання Божого Слова — себто для участі в первісній Літургії. У тодішньому язичницькому суспільстві це був звичайний робочий день, і всі присутні перед тим працювали; тому спільнота збиралася або рано-вранці, або пізно ввечері, або те й те разом. Очевидно, що Павло завжди радо і багато

говорив про Ісуса: у приміщенні, де було багато ламп (а тому гаряче й задушливо), юнак на ім'я Євтих (у перекладі з грецької означає «щасливий»), який перед тим, мабуть, працював увесь день, сидючи біля вікна, задрімав і, впавши додола, помер. Тоді Павло, подібно як і Ісус у Євангелії (пор. Мр. 5, 40) та Петро в Діяннях (9, 40–41), а також пророки Старого Завіту Ілля та Єлисей (пор. 1 Цар. 17, 21–22; 2 Цар. 4, 34–35), підняв його з мертвих у перший день тижня¹⁸.

Через ці три важливі елементи первісного християнського зібрання: слухання Слова, ламання Хліба (Євхаристію) та воскресіння юнака, як образу майбутнього воскресіння кожного, хто буде причащатися Божого Слова та Його Тіла і Крові, — Лука залишає нам дуже цінне свідчення та повчання.

Навчання та слухання Слова

Біблія — записане Слово Бога. Хоча це Слово записане людською мовою, проте воно натхнене Святим Духом (пор. 2 Тим. 3, 16–17; 2 Пт. 1, 21). Автор Послання до євреїв експресивно описує суть цього Слова: «Слово — живе й діяльне, і гостріше від усякого двосічного меча: воно проходить аж до розділу душі й духа, суглобів та костяного мозку, і розрізняє чуття та думки серця. Нема створіння, скритого від нього; все оголене і явне перед очима того, кому ми маємо звіт дати» (Євр. 4, 12–13). В єврейській мові іменник «слово» має дуже глибоке і символічне значення: *dabar* можна одночасно перекласти українською і як «слово», і як «дію-вчинок». Бог творить світ своїм Словом (пор. Пс. 32, 6), Він підтримує цей світ своїм Словом (пор. Євр. 1, 3), Він, урешті, судитиме в кінці часів світ своїм Словом (пор. Ів. 12, 48).

Коли беремо до рук Біблію, щоб читати, чи слухаємо її в церкві, дуже важливо уникати поверховості в її сприйнятті.

Кожне слово в Біблії завжди має як мінімум три рівні: інформативний, експресивний і спонукальний. Тобто Бог не тільки про щось нас повідомляє (інформативний), а й виявляє нам правду про самого себе стосовно нас чи правду про те, ким ми є для Нього (експресивний), і відтак запрошує нас до діалогу чи відповіді, — сподівається від нас реакції на це слово (спонукальний). Дуже гарно про це говорить пророк Ісаїя: «Як дощ і сніг сходять з неба і не повертається туди, але напуває землю, щоб вона родила й ростила та давала насіння тому, хто її обсіває, і хліб тому, хто їсть, отак і моє слово, що виходить у мене з уст, не повертається до мене порожнім, але чинить те, що я хочу, довершує те, за чим я його вислав» (55, 10–11).

Писання воплоче в собі Слово, а воплощення Слова довершує перетворення слухання та читання Слова на Євхаристію, оскільки істинно християнська думка завжди євхаристійна. Євхаристія розуму — адже належить любити Бога всім свої розумом — готує нас до шлюбної зустрічі з таїнством; таїнство же своєю чергою просвічує розум.

Прийняте Слово запрошує до Євхаристії. Ще Оріген у «Гомілії про імена» (16, 9) писав: «Сказано, що ми п'ємо Христову кров не тільки тоді, коли приймаємо її в таїнственному обряді, а й тоді, коли слухаємо слова, які містять у собі життя, які Він сам сказав про себе: «Слова сказані мною є дух і життя»¹⁹.

Євхаристія

Грецьке слово «Євхаристія» означає «благодарення». Інші назви, якими Церква окреслювала це таїнство, — «вечеря Господня» (1 Кор. 11, 20) та «ламання хліба» (Ді. 2, 42).

З настанням свята Пасхи Ісус зібрав дванадцять учнів за останньою спільною трапезою, яка мала пасхальний характер, і надав цій трапезі нового, вражаючого змісту. Під час

святкування юдеї традиційно розповідали один одному історію Виходу, згадуючи про те, як Бог скинув язичницьких деспотів, звільнив Ізраїль і могутньою рукою визволив свій народ. Святкування Пасхи несло в собі надію на те, що Господь ще раз зробить щось подібне. Ісус передав своє нове розуміння Пасхи за допомогою дій, а не абстрактних теорій. Він заявив, що це славне майбутнє вже наступає. Бог готовий встановити своє Царство, але зробить це таким чином, який учні Ісуса не могли собі уявити (хоч Він і старався їм це пояснити). Христос назвав пасхальний хліб своїм Тілом, яке ламається заради Його друзів, тому що Він візьме на себе весь тягар зла, щоб він не впав на їхні голови. Він назвав пасхальну чашу своєю Кров'ю. Подібно, як кров жертвних тварин у храмі, вона проллється заради встановлення Завіту — цього разу того Нового Завіту, про який говорив пророк Єремія. Настав час, коли Бог, нарешті, визволив свій народ і весь світ не просто від політичних ворогів, а від самого зла, від гріха, який усіх зробив рабами. Його смерть дозволила сповнитися тому, на що тільки вказував храм та вся система жертвоприношень і що не було можливо досягнути старими засобами. Ісус, прийнявши свою страхітливую долю і повишувши на хресті, став тим місцем, де небо зустрічається із землею. Оскільки Ісус відмовився брати участь у замкнутому колі насильства, Він став тим місцем, де в теперішній час вступив майбутній, де Царство Бога вже святкує свою перемогу над царствами світу²⁰.

«Я — хліб живий, що з неба зійшов. Коли хтось цей хліб їстиме, житиме повіки. І хліб, що його Я дам, це — тіло Моє за життя світу... Істинно, істинно говорю вам: Якщо не споживатимете тіло Чоловічого Сина й не питимете Його кров, не матимете життя в собі...» (Ів. 6, 51–54). Отці Церкви постійно зверталися до цих дивовижних слів Ісуса. Він є «хліб небесний», «хліб життя»; Воскреслий цілковито дається нам

в Євхаристії, яка представляє собою, таким чином, їжу воскресіння. Ісус є хліб, бо Його тіло утворене з «всєкосмічного» життя і замішане людською працею. Разом із тим Він є «хліб живий», життєдайний, бо в Ньому Божественне життя пронизує землю і людську природу. Значить, Євхаристія — це цілком реальна сила воскресіння, «закваска безсмертя», як каже Ігнатій Антіохійський. «Об’єктивна» сила, яка, зрозуміло, повинна прийматися у вірі та ставати переливанням Божественної енергії у події зустрічі, але яка не залежить від нашого до неї ставлення²¹.

Воскресіння Євтиха

Юнак Євтих сидів на вікні. За вікном була темрява, глибока ніч. У кімнаті Павло проголошував Слово та ламав хліб — відбувався Літургійний спомин Господнього воскресіння, святкували Його тріумф над смертю. Євтиха огортає глибокий сон, він падає з третього поверху додолу, і його знаходять мертвим. Згодом Павло силою воскреслого Христа повертає юнака до життя. Розповідь містить дуже глибокий символізм цілком протилежних за змістом елементів: з одного боку — ніч, темрява, сон, падіння, порожнеча, смерть; з іншого — Боже Слово, Євхаристія — святкування перемоги Христа над смертю, спільнота віруючих, унікальна сила Христа присутня в Його слугі Павлі, воскресіння хлопця. Перший перелік є частиною життя кожної людини. Проте Добра Новина полягає в тому, що Ісус пропонує нам другий перелік як засіб нового життя, яке Бог бажає подарувати кожній людині. Активна участь у житті Церкви, зокрема життя Словом Божим та Євхаристією, може активно перемінити якість нашого життя та відкрити новий погляд, можливості й перспективи там, де із суто людського погляду, уже не може бути жодної надії.

Місійне завдання: Подарувати Святе Письмо (або виписані біблійні цитати про Боже милосердя, що найбільше мене вразили) комусь зі своїх знайомих, які його не мають або не читають. Старатися якнайчастіше приймати Пресвяту Євхаристію. Пізнати молитовний метод читання Святого Письма (*Lectio Divina*). У колі сім'ї або знайомих почати традицію ділення Словом, яке зачепило мене під час особистого молитовного читання Святого Письма або слухання недільного Євангелія чи проповіді.

Третій день. Неділя святих отців

НАСТАВНИКИ ВІРИ

**Учительство Церкви, постійне чуття
та безкорисливе особисте свідчення і служіння**

Ді. 20, 16–18, 28–36

Бо Павло вирішив плисти попри Ефес, щоб не баритися в Азії; поспішав бо, щоб, по змозі, на день П'ятидесятниці бути в Єрусалимі. 17. З Мілету він послав у Ефес і прикликав пресвітерів Церкви. 18. Коли ж вони прийшли до нього, він до них промовив: «Ви знаєте, як з першого дня, коли я вступив у Азію, увесь час поводився я з вами... 28. Зважайте на самих себе й на все стадо, над яким Дух Святий поставив вас єпископами, щоб пасли Церкву Божу, що її він придбав кров'ю власною. 29. Я знаю, що по моїм відході ввійдуть поміж вас вовки хижі, які не щадитимуть стада. 30. Та й з-поміж вас самих повстануть люди, що говоритимуть погубні речі, щоб потягнути за собою учнів. 31. Тому чуйте, пригадуйте собі, що я три роки, ніч і день, не переставав кожного з вас із сльозами наводити на розум. 32. А тепер передаю вас Богові і слову його благодаті, що може збудувати й дати вам спадщину між усіма освяченими. 33. Ні срібла, ні золота, ані одежі я не вимагав ні від кого. 34. Ви самі знаєте, що моїм потребам і тих, які зо мною, служили оці руки. 35. У всьому я показав вам, що, так працюючи, треба допомагати слабосильним і пам'ятати слова Господа Ісуса, що сам сказав: «Більше щастя — давати, ніж брати». 36. Промовивши це, він упав на коліна і з усіма ними почав молитися.

Контекст

Лука продовжує описувати подорож Павла. Місто за містом, острів за островом — і Павло, який недавно воскресив юнака в Троаді (пор. Ді. 20, 7–12), уже в Мілеті. Оскільки, як ми знаємо з попередніх розповідей і тексту, він хоче потрапити до Єрусалима на свято П'ятдесятниці, а опісля далі подорожувати до самого Рима, то вирішує не заїжджати в Ефес, натомість запрошує ефеських пастирів приєднатися до нього в Мілеті. Саме тут відбувається Павлова зворушлива прощальна розмова з єпископами цих територій. У ній апостол просить єпископів оберігати Божий народ — Церкву та жертвно й безкорисливо їй служити.

Церква

У своїх посланнях Павло часто вживає різні образи Церкви. Три найвідоміші з них присутні в Посланні до ефесян: образ Тіла, в якому вірні є члени, а Христос є Головою (1, 22–23; пор. також 1 Кор. 12, 27), образ храму, в якому Ісус є наріжним каменем (2, 20–22), та образ Церкви як Нареченої, котрої Нареченим є Христос (5, 21–32). Хоч членами Церкви є звичайні смертні люди, які часто обтяжені своїми немочами, однак завдяки Христові вона має також Божественну природу.

«Еклезія», Церква, не залежить від соціології... Інституція є не більше ніж емпіричним слідом «таїнства». Церква насамперед є силою воскресіння, таїнством Воскреслого, який дарує нам Своє воскресіння. Нова Єва, Церква, постає з пробитого боку Христа подібно до того, як Єва постала з ребра Адама. Із простромлених ребер Христа витекли вода і кров (Ів. 19, 34), — вода хрещення, кров Євхаристії²².

Постійне чужання

Життя Церкви є постійним чужанням в очікуванні Парусії. Час Церкви — це час благовісті для всього світу. І тому «... Церква є ніщо інше, як світ, який перебуває на шляху до преображення, — світ, який отримує у Христі прозорість для райської повноти. Рай присутності є воістину сам Христос, який сказав розп'ятому поруч із Ним розбійникові, котрий повірив: «Сьогодні будеш зі Мною в раю» (Лк. 23, 43). Мир у Христі, нове небо і нова земля, приходять до нас у таїнствах Церкви, у Писанні, яке теж є таїнством. Таїнства представляють собою різні аспекти глобальної сакраментальності Церкви, осередком, сонцем якого є «Таїнство таїнств» — Євхаристія»²³.

Завдання та приклад пастирів Церкви

Члени Христової Церкви, хоч і становлять одне тіло, мають, однак, різні завдання та служіння (пор. 1 Кор. 12; 1 Тим.; 2 Тим.; Тит.). Особливим є служіння провідників Церкви — єпископів, та їхніх помічників — священників і дияконів.

Звернення Павла до ефеських пресвітерів (у ранній Церкві інколи це ж слово означувало і єпископів) відрізняється від його промов у Діяннях (пор. 13–14 і 17) і швидше нагадує послання. Наприклад, у Першому посланні до солунян апостол нагадує, що ніколи не ставився до благовісті корисливо і ніколи не намагався мати з неї якийсь прибуток: «Та й не було в нас ніколи лестивого слова, як знаєте, ані таємної зажерливої думки. Бог тому свідок! Ми не шукали від людей слави, ні від вас, ані від інших, хоч і могли, як апостоли Христові, бути тягарем вам. Ми, навпаки, були лагідні між вами. Як го-

дувальниця піклується про своїх дітей, так і ми, з палкого до вас почуття, раді були передати вам не лише Божу Євангелію, а й власні душі; такими дорогими ви нам стали. Ви пам'ятаєте, брати, про наш труд та про працю: вночі і вдень ми працювали, щоб з вас когось не обтяжити, та проповідували вам Божу Євангелію. Ви й Бог свідки, як свято, справедливо й бездоганно ми поводитися між вами, віруючими. Самі знаєте, як ми кожного з вас, мов батько своїх дітей, просили, умовляли й заклинали жити достойно перед Богом, який вас кличе до свого Царства і слави» (2, 5–12). У цих словах немає ні гордості, ні вихваляння: Павло тільки показує, що означає наслідувати Ісуса. Подібні слова звернені також і до филип'ян: «Чого ви навчилися, що прийняли, що почули та бачили в мені — те чиніте, і Бог миру буде з вами» (Флп. 4, 9)²⁴.

Павло, який виріс у місті, у своїх посланнях здебільшого вживав образи, властиві його середовищу: він говорив про спортивну атлетику, будівництво будинків, юридичні документи і т. п. Інколи також з'являються образи насіння, врожаю, прищеплення оливок, які, очевидно, узяті з сільського життя. Тут же уривок, унікальний тим, що автор пише про себе та про місцевих єпископів як про пастирів, а про вірних — як про овець, яких пастирі повинні пильнувати та захищати: «Зважайте на самих себе й на все стадо» (20, 28) — одне не повинно виключати інше; не треба думати, що хтось може зайнятися тільки «стадом», а про власний духовний ріст забути. Завдання нелегке й дуже відповідальне!²⁵

Пастирі повинні бути завжди на сторожі: у будь-який момент на їхніх підопічних можуть напасти хижі вовки. Без сумніву, Павло мав на увазі Димитрія з його приятелями, що затамували злість на християн через фінансові збитки, а також жриць Артеміди, в яких різко впала відвідуваність храму. Напевно, поблизу були ще й чаклуни, які не поспішали спалювати свої магічні книги й горіли спрагою помсти.

Та й не вони одні: коли апостол писав Послання до ефесян (пор. 6, 10–20), він аж ніяк не жартував. Найгірше, однак, те, що бувають і вовки в овечій шкурі: «Та й з-поміж вас самих повстануть люди, що говоритимуть пагубні речі» (Ді. 20, 30). І тоді виходить вже протистояння не відкрите, а більш витончене, викликане спотворенням істини. Бо часто найвідоміші єресі не заперечують фундаментальних положень християнства: це було б занадто просто, уся Церква негайно розпізнала б небезпеку. Єресі зазвичай виникають тоді, коли люди зациклюються на якомусь одному елементі (можливо, важливому, але не центральному) і роздмухують його до неналежних пропорцій²⁶.

Павло прибув до Мілета не для того, щоб проповідувати, а щоб попроситися, і повернутися думками до того часу, коли він був з цією церквою, — до свого служіння в ній. Прочитавши весь уривок, можна побачити, що апостол підкреслює свою безкорисливість, оскільки в античності дуже часто подорожні вчителі піклувалися більше про власний гаманець, ніж про інтереси слухачів та учнів. Павло боявся, щоб після його відходу його не сприйняли саме за таку людину; окрім того, він хвилювався, щоб пастирі й учителі в громаді самі не стали так поводитися. Тому тут виникає тема любові Христової, — любові, про яку мало лише говорити, а необхідно втілювати в життя²⁷.

Значення для нас: кінцеві запитання

Завдяки Божому милосердю наша Церква вийшла з підпілля. Час у катакомбах був періодом іспиту віри для тисяч мучеників та ісповідників з-поміж єпископів, священників, монахів, монахинь і вірних нашої Церкви. Наскільки свідчення наших мучеників та ісповідників слугує для нас

у ХХІ ст. моделлю для особистого свідчення, ревності та вірності Христові? Що робимо для того, щоб приклад служіння та самопожертви святого Павла був помітний у нашому щоденному житті?

Місійне завдання: Попросити старших осіб поділитися зі мною своїми спогадами чи знаннями про нашу Церкву в період підпілля. Знайти час, щоб розповісти своїм дітям про Церкву, її жертвне свідчення та милосердне служіння впродовж історії та в наш час. Розповісти чи подарувати книжку про наших блаженних тим людям, які про них мало знають або нічого не знають.

Четвертий день. Понеділок

ДАР БОГОПОСВЯЧЕНОГО ЖИТТЯ

Прийняття Божої волі, дівицтво заради Христа та готовність до самопожертви

Ді. 21, 8–14

На другий день ми далі вибралися у дорогу і, прибувши в Кесарію, увійшли в дім Филипа євангелиста, одного із сімох, і zostалися в нього. 9. Було ж у нього четверо дочок-дівчат, які пророкували. 10. І коли ми більше днів перебули, якийсь пророк, Агав на ім'я, прибув з Юдеї. 11. Він прийшов до нас і, взявши пояс Павла, зв'язав собі руки й ноги та й мовив: «Святий Дух каже це: Отак юдеї зв'яжуть в Єрусалимі того чоловіка, що йому належить цей пояс, і видадуть в руки погань». 12. Коли ми це почули, заходилися просити, ми й тамошні, щоб він не йшов до Єрусалиму. 13. Тоді Павло озвався: «Що ви робите, плачучи і надриваючи моє серце? Таж я готовий не тільки бути зв'язаний, але й життя своє покласти в Єрусалимі за ім'я Господа Ісуса». 14. Коли ж годі було його переконати, ми погодилися, кажучи: «Нехай буде воля Господня».

Контекст

Павло приходять до Кесарії і зупиняється у Филипа-благовісника, котрий має чотирьох дочок-дівчиць, які пророкують. Водночас туди приходять пророк Агав і символічно застерігає Павла про ув'язнення. Як бачимо, шлях Павла до Єрусалима, де його чекають неминучі страждання, частково повторює шлях самого Ісуса, оскільки саме в цьому місті наш Спаситель був схоплений і відданий на смерть (пор. Лк. 9, 51; 13, 33).

Дівичтво як жертва заради Царства

Особа диякона-благовісника Филипа знайома читачам Діянь із розповідей у попередніх главах: у шостій главі ми дізнаємося про його вибір на диякона, а у восьмій вже чуємо про його активну проповідь Христа в Самарії та про пояснення Писання урядовцю ефіопської цариці Кандаки, внаслідок якого цей чужинець приймає хрещення в ім'я Ісуса. Пізніше Филип оселюється в Кесарії — саме тут наприкінці своєї третьої місійної подорожі його відвідує апостол Павло в супроводі євангелиста Луки. Оскільки Лука був також автором Діянь апостолів, то розмови з Филипом стали для нього цінним джерелом для написання розповіді про життя перших християн.

Від початку служіння диякона Филипа пройшло вже близько двадцяти років, і завдяки Луці ми довідуємося, що він мав велику родину. Ба більше, його чотири незаміжні дочки (дівичі) мали дар пророцтва й служили для Церкви. Цілком можливо, що під словом «дівичі» тут мається на увазі не тільки їхній юний вік, а і свідомий вибір життя заради Христа. Багатолітнє ревне свідчення та благовістування їхнього батька Филипа не залишилося безплідним — із цього свідчення користали не тільки ті, кому він проповідував, а і його діти, які, отримавши Божий дар пророцтва, захотіли повністю присвятити себе справі Євангелія, пожертвувати себе заради Царства.

Завдяки свідченню справжніх християнських родин і самопожертві багатьох осіб у дівичтві та целібаті задля Христа Добра Новина преобразила тодішній світ й продовжує змінювати його сьогодні. Багато сучасних християн живуть у дівичтві задля Христа, свідчаючи про те, що «короткий образ цього віку» (швидкоплинний світ) та що життя майбутнього

віку з воскресінням Ісуса вже присутнє в нашій історії. Хоч це покликання є даром Божої благодаті, однак воно вимагає і великого внеску з боку людини (на Сході дівицтво часто називали «щоденним безкровним мучеництвом»). У світлі цього уривка з Діянь апостолів дуже важливо розуміти, що єдиним дієвим розв'язком сучасних моральних проблем людства, як-от одностатеві шлюби чи гендерний підхід до людини (котрий, по суті, є деконструкцією статі та зневагою плану Творця), є автентичні християнські подружжя та наново усвідомлена цінність статевої стриманості, зокрема життя в дівицтві чи целібаті заради Божого Царства.

Учень Ісуса — той, хто приймає Божу волю

Для того щоб передати якусь важливу звістку, пророки часто здійснювали символічні дії. Наприклад, Єзекиїл бере цеглину і оголошує: «Це Єрусалим» — що трапиться з цеглою, те трапиться з містом. Ісаїа ходить нагим і босим на знак прийдешнього полону свого народу. Єремія розбиває горщик і каже, що це знаменує швидкий Суд Божий. І тут, у Діяннях, аналогічно: з Єрусалима приходить Агав, зв'язує себе Павловим поясом і каже, що так само юдеї вчинять із власником цього пояса²⁸.

Лука повідомляє, що ці попередження були дані в Дусі. Іноді Дух дає людям достатньо інформації про майбутні наслідки їхніх дій, даруючи їм можливість самим вирішувати, погоджуватися на них чи ні. Павло, однак, не відмовляється від свого плану: він йде до Єрусалима. За словами апостола (13), він готовий не тільки бути заарештованим, але навіть померти в Єрусалимі, якщо на те буде Божа воля і якщо така мученицька смерть принесе славу Ісусові. Після безрезультатних вмовлянь Павла відмовитися від своїх намірів

всі погоджуються з ним і апостол чинить те, чого навчав Ісус у молитві «Отче наш» та в молитві в Гетсиманії: «Хай буде воля Твоя».

Лука хоче, щоб читачі Діянь зрозуміли: апостол частково повторює шлях самого Ісуса до Єрусалима. Таким компонуванням матеріалу автор прагне показати, що так само, як Христос постраждав за свою Добру Новину, так кожне нове покоління християн, кожна нова хвиля благовісників Царства повинна бути готова навіть на найрадикальніше свідчення. Важливо, однак, пам'ятати, що страждання, до яких закликає Ісус, не такі, як у Нього самого: вони перемінені унікальним характером Його хресної смерті. Щоправда, в одному місці Павло пише, що апостоли покликані «доповнювати те, чого ще бракує скорботам Христовим» (Кол. 1, 24; пор. 2 Кор. 4; 6 і 11). Однак ми, як і перші учні, знаємо, що основна перемога над ворогом вже здобута і своїми стражданнями ми тільки долучаємося до цієї великої перемоги.

Хоча Павло дійсно нагадує Ісуса, котрий іде до Єрусалима (Лк. 19), однак апостола в Єрусалимі не вбили! Тому насправді розповідь Луки не про Павла, а про Євангеліє, якого Павло зараз є основним благовісником. Із подальшої розповіді Діянь ми бачимо, що еквівалентом смерті Ісуса в Діянях не є ні заколот проти Павла в Єрусалимі, ні навіть його смерть у Римі (про котру дізнаємося з найдавніших християнських свідчень). Еквівалентом є самі страждання, через які повинна пройти благовість (зокрема в особі Павла), щоб досягнути кінців землі²⁹.

Значення для нас

Чи ми підтримуємо дівицтво задля Христа у своїх щоденних молитвах? Чи заохочуємо своїх дітей та знайомих при-

йняти цей стан? Божа воля — це життя відповідно до духу Євангелія. Наскільки ми усвідомлюємо цінність Доброї Новини для себе особисто та для всього людства? Чи ми готові до щоденної копіткої праці на Божу славу й готові платити за це ціну, якої вимагають обставини?

Місійне завдання: Постановімо собі сьогодні щодня просити в Бога кріпості, щоб жити життя, котре є сповненням Божої волі. Молімося за дар покликання до богопосвяченого життя в нашій парафіяльній спільноті, за тих, які вже служать, та за їхнє витривання в доброму до кінця. Постановімо собі цього року здійснити прощу до котрогось із монастирів й розповісти своїм дітям про тих, хто цілковито пожертвував своє життя заради Царства.

П'ятий день. Вівторок

БУТИ ХРИСТОВИМ УЧНЕМ

**Універсальність Благовісті,
мужність і незламність учня Ісуса**

Ді. 21, 26–32

Тоді Павло, взявши тих чоловіків, на другий день очистився з ними, ввійшов у храм й об'явив реченець, за якого, по сповненні днів очищення, за кожного з них мала бути принесена офіра. 27. Якже тих сім день добігало до кінця, юдеї з Азії, побачивши Павла у храмі, збунтували весь натовп і наклали на нього руки, 28. гукаючи: «Мужі ізраїльські, на поміч! Ось той, що всіх навчає всюди проти нашого народу, проти закону й проти цього місця! Та мало того: він увів у храм греків і опоганив це святе місце!» 29. Бо бачили перед тим у місті разом з ним Трофима, ефесянина, і гадали, що Павло його впровадив до храму. 30. Тоді заворушилось усе місто, зчинилося збіговисько народу і, схопивши Павла, почали тягнути його з храму й негайно зачинили двері. 31. А як вони хотіли його вбити, дійшла до тисяцького чоти вістка, що весь Єрусалим заметушився. 32. Він зараз же з вояками та сотниками бігом на них накинувся; якже ті побачили тисяцького та вояків, перестали Павла бити.

**Універсальність Благовісті:
Євангеліє Божої благодаті для всіх**

Господь дав Павлові під час його місійних подорожей «пізнати тайну своєї волі, той задум доброзичливий і ухвалений у Ньому (Христі), щоб, коли настане повнота часів,

здійснити його — об'єднати все в Христі: небесне й земне» (Еф. 1, 9–10). Великий апостол народів усвідомив, що Божим бажанням є, щоб усі люди через хрещення могли бути одним тілом, однією великою родиною в Христі. Для цього від язичників вимагалось тільки усвідомити свої гріхи, визнати потребу спасіння та з вірою прийняти хрещення в ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа. У такий спосіб до Церкви почали прилучатися тисячі новоохрещених вихідців із поган.

Поряд з цим, за час відсутності Павла в Єрусалимі дуже багато прибічників юдаїзму також стали християнами. Однак більшість із них вважала, що язичники, перед тим як стати християнами, повинні приймати обрізання та ставати визнавцями юдаїзму. Основним аргументом для такої позиції було: Старий Завіт — Слово Боже — і його заповіді обов'язкові для всіх, хто бажає виконувати волю Божу.

Павло натомість стверджував, що в його особистій духовній Одиссеї дотримання таких зовнішніх ритуалів нічого не дало; крім того, відповідно до Старого Завіту, Авраам був виправданий вірою задовго до дарування Закону Мойсея. Для розв'язання цієї проблеми після першої місійної подорожі Павла був скликаний Єрусалимський Собор, на котрому всі апостоли погодилися з позицією Павла, сформулювавши, однак, кілька обмежень для язичників, які стосувалися деяких звичаїв тодішнього поганства, що були особливо огидні юдеям (пор. Ді. 15, 29): заборона споживання їжі, раніше принесеної в жертву ідолам; заборона споживання крові; заборона споживання м'яса тварини, з якої не випустили кров; заборона сексуальної розбещеності.

Мужнє та витривале свідчення віри

На жаль, рішення Собору про можливість спасіння поган через хрещення без попереднього входження в юдаїзм не сприймалися відразу легко. Універсальність благовісті Павла часто наштотувалася на опозицію не тільки зовнішню (юдеїв, які не прийняли Христа), а й внутрішню (юдеїв, котрі прийняли Христа). Часто Павла очорнювали, його навчання перекручували чи навіть просто підбурювали народ, щоб його принизити або навіть фізично знищити.

Коли Павло зібрався йти до Єрусалима, його попередили: це небезпечно, оскільки багато юдеїв та юдеохристиян (юдеїв, які прийняли Христа) налаштовані до нього вороже. Побоювання Павлових друзів повністю виправдалися. Хоча Яків та старійшини єрусалимської Церкви досить сердечно прийняли великого апостола поган, але й вони тривожилися за реакцію інших, бо багато подейкували, ніби під час своєї місії Павло вчить юдеїв відступити від Закону Мойсея (пор. Ді. 21, 17–21). Тому вони запропонували апостолові публічно виявити свою повагу до юдейських звичаїв, використовуючи нагоду: четверо віруючих, які взяли на себе назорейську обітницю, повинні були пройти храмовий обряд очищення. Павло погодився взяти участь у ритуалі й оплатити всі витрати, із цим пов'язані. Він міг зробити це з чистим сумлінням, бо вважав тільки, що поганам, які охрестилися, не треба виконувати культові заповіді Закону Мойсея, і християнам, які навернулися з юдаїзму, це не обов'язково робити; однак він не критикував юдеїв, які так чинили (Ді. 21, 22–26)³⁰.

У книзі Чисел (6) описана можливість очищення, тобто людина якийсь час мала жити особливим аскетичним та благочестивим життям і остерегатися будь-яких ритуальних занечищень (наприклад, не брати участі в похороні навіть

найближчих родичів, щоб не осквернитися дотиком до тіла померлого), як рівно ж вживання п'яних напоїв, підстригання волосся тощо. Заради Ісуса Павло завжди охоче виконував різні аскетичні практики, які були не просто дотриманням старозавітного Закону, а й радісною відповіддю на щедрі Божі дари в Христі Ісусі³¹.

Цей акт примирення, однак, тільки посилив проблему. Юдейські фанатики з римської провінції Азія, побачивши апостола в храмі, підняли шум: нібито Павло ввів у храм язичників і тим самим осквернив святе місце. Спалахнула жорстока бійка, в якій Павло мало не загинув. На щастя, втихомирити натовп вчасно підоспів командир римського гарнізону з прилеглої Антонієвої фортеці³².

Місійне завдання: Дуже важливо усвідомити, що Євангеліє — це Добра Новина для кожної людини на землі. Вчімося від святого Павла, як слід ревно та радісно свідчити про Божу любов у Христі Ісусі всім людям, використовуючи кожен нагоду і не боячись ніяких перешкод. Просімо Ісуса, щоб дав нам дух мудрості, відваги та готовності для благовістування в щоденних обставинах життя, навіть якщо це вимагає певної жертви й має свою ціну.

Увечері прочитаймо уривок зі Святого Письма (Мр. 1, 21–35) і уявімо себе учнем, який перебуває поруч зі своїм Учителем. Відтак намагаймося весь наступний день провести в дусі того, хто йде за Христом.

Шостий день. Середа

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ДАР ВІРИ

Чисте сумління, кмітливість

і здатність обґрунтувати віру у Воскреслого

Ді. 23, 1–11

Поглянувши на синедріон, Павло мовив: «Мужі брати, я по цей день цілком за добрим сумлінням поведився перед Богом». 2. Аж тут первосвященик Ананія велів тим, що стояли біля нього, бити його по устах. 3. Тоді Павло сказав до нього: «Бог тебе буде бити, стіно побілена! Як? Ти сидиш, щоб мене судити за законом, і наперекір законові велиш мене бити?» 4. Присутні ж сказали: «Ти зневажаєш Божого первосвященика!» 5. А Павло мовив: «Не знав я, брати, що то первосвященик; написано бо: Ти не будеш говорити зле проти начальника твого народу». 6. Павло ж, знаючи, що одна частина (ради) складалася з садукейів, а друга з фарисейів, кликнув у синедріоні: «Мужі брати! Я фарисей, син фарисейів. За надію у воскресіння мертвих мене судять!» 7. Як тільки він це мовив, виникла незгода між фарисеями та садукееями, і розкололися збори; 8. бо садукееї кажуть, що нема воскресіння ні ангела, ні духа, а фарисейі визнають одне і друге. 9. І зчинився великий галас. Деякі книжники з групи фарисейів, підвівшись, твердо заявили: «Ми не знаходимо нічого злого в цьому чоловіці; а що, як до нього говорив дух або ангел?» 10. Через те ж, що спір ставав дедалі більший, тисяцький, боячися, щоб вони не розірвали Павла, звелів загонові зійти і вирвати його з-поміж них і відвести в твердиню. 11. А наступної ночі Господь став перед ним і мовив: «Бадьорися! Як ти свідчив про мене в Єрусалимі, так свідчитимеш і в Римі».

Павло, звинувачений у тому, що ввів у храм язичника, постає перед судом синедріону (22, 30 — 23, 11). Синедріон (Велика рада) — сімдесят осіб на чолі з первосвящеником — у період правління римлян мав дуже широкі повноваження й регулював громадянські та релігійні справи. У новозавітні часи до великого Синедріону входило три групи: первосвященики (чинний і попередній), старійшини (племінні й сімейні представники мирянської аристократії), книжники (переважно з фарисейської партії). Для обвинувального вироку треба було зібрати дві третини голосів. Спочатку наводили оправдальні свідчення, а потім звинувачувальні³³. З часу римської окупації посада первосвященика дуже часто була предметом торгів, внаслідок чого первосвященики мінялися дуже часто.

Переконання, яке впливає з чистого сумління

Коли Павло почав себе захищати, сторожі наказали бити його по устах, вказуючи тим, що він не має права на захист. Знаючи Закон, апостол відповів, що той, хто велить його бити, подібний до побіленої стіни, котра зовні пофарбована, а всередині прогнила: протизаконний суд не може бути виконанням Закону і стягає на себе Божу кару.

Схоже на те, що первосвященик не мав на собі знаків розрізнення, і Павло не знав, хто його бив, а оскільки він не спілкувався з первосвящеником вже близько 20 років, то й не знав, хто саме тепер при владі. Однак, дізнавшись, хто його вдарив, апостол виявив повагу до посади, але не до її тодішнього носія. Таким чином Павло зберіг золоту середину у складному питанні: повага до влади, котра повинна дбати про мир і спокій, не означає потурання беззаконню, іншими словами, повага до офіційних структур не тільки не виклю-

час, а й навіть включає нагадування людям у владі про їхній обов'язок, про те, що їм личить і не личить робити³⁴.

Сам Павло, «по цей день цілком за добрим сумлінням поводився перед Богом», тобто не завжди все робив правильно, але, коли робив щось неправильно, то негайно виправлявся, як саме тепер виправився в «грісі незнання» (Ді. 23, 5). Для таких випадків (ненавмисних гріхів) й існувала старозавітна система жертвоприношень. Павло знав: фарисеї вірили в те, що Бог закликає всіх правителів керуватися справедливим судом і що ця віра була частиною сподівань на майбутнє відновлення всього світу під час воскресіння, коли відбудеться подія, яку часто називали новим творінням. Насувається Останній суд і тому всі інші суди повинні бути справедливі³⁵.

Кмітливість і здатність обґрунтувати віру у Воскреслого

Садукеї, які не вірили у воскресіння мертвих та Останній суд, думали цілком інакше, ніж їхні суперники фарисеї, а отже, й інакше поводитися. Павло, розуміючи, що надіятися на чесний і справедливий суд немає сенсу, оскільки він вже після першого оправдання був побитий, робить сміливий крок і заявляє, що його судять «за надію у воскресіння мертвих». Фарисеї знали, що Павло проповідує воскресіння Ісуса, і були з ним не згідні, оскільки очікували тілесного воскресіння всього народу Ізраїлю, а не однієї особи, однак якусь частину правди в його словах були готові визнати, тому вирішили його підтримати.

Внаслідок цього почалася страшна колотнеча. Трибун, розуміючи, що ситуація вийшла з-під контролю, викликав підкріплення та відвів Павла в казарми, щоб його бува не розірвали на шматки. Як і в попередніх випад-

ках (пор. Ді. 18, 9–10), цю найжорстокішу кризу супроводжує видіння: наступної ночі Павлові з'явився Господь, щоб його підбадьорити та утвердити в намірах. Для великого апостола, як і для численних християн у наступних століттях, такі моменти просвітлення були надзвичайно важливі. В Єрусалимі Павло не загине. Його бажання йти до Рима дійсно було божественним покликанням. Комфортної подорожі в імперську столицю Господь не обіцяє, але апостол туди потрапить заради того, щоб свідчити. Навіть у цих, здавалося б безплідних, зіткненнях, Павло мав свідчити про Господа... «Свідок» — це слово, від якого походить поняття «мученик»³⁶.

Місійне завдання: Старатися щоденно потверджувати свою віру ділами: навчанням основ віри, молитвою та милосердям. Щодня знаходити час на пізнання Божого Слова, щоб наше сумління формувалося етикою Євангелія та щоб ми були здатними пояснити іншим підстави своєї надії. Прочитати/вивчити напам'ять з Катехизму сім діл милосердя для душі й тіла.

Сьомий день. Четвер

ГОТОВНІСТЬ СВІДЧИТИ — СЛУЖИТИ

Основа віри. Наслідки проповіді.

Справдження слів Ісуса

Ді. 25, 13–19

Минуло кілька днів, і цар Агриппа з Веронікою прийшли в Кесарію вітати Феста. 14. А що вони пробули там чимало днів, Фест виклав цареві справу Павла: «Є тут — сказав він — один чоловік, якого Фелікс лишив в'язнем. 15. На нього, як я був в Єрусалимі, первосвященики й старші юдейські зробили скаргу, домагаючись його засуду. 16. Я відповів їм, що римляни не мають звичаю когось видавати, поки обвинувачений не матимете обвинуватців перед собою і можливості оборонятися від обвинувачення. 17. Отож, вони прийшли сюди зо мною, а я без жадної проволоки, на другий же день, сівши на судилище, звелів привести того чоловіка. 18. Обвинуватці, що виступили проти нього, нічим не оскаржили його щодо того, в чому я підозрівав зло. 19. Вони ж з ним мали якісь суперечки про їхнє власне суевір'я та про якогось Ісуса померлого, — а Павло казав, що він живе.

Арештований Павло сидів у в'язниці в Кесарії. Римський намісник Фелікс час від часу викликав Павла на допити і з цікавістю слухав його розповіді про Ісуса. Однак, коли такі свідчення Павла викликали в нього неспокій сумління, він відразу припиняв слухання. Часті допити мали й іншу причину: Фелікс сподівався, що отримає від Павла хоч трохи грошей. По двох роках перебування Павла під арештом, замість прокуратора Фелікса, Рим прислав нового прокуратора — Порція Феста. Новий намісник, бажаючи догодити юдеям, спитав Павла, чи той поїде на суд до Єрусалима, од-

нак Павло, знаючи, що там на нього чигає смерть, апелював до кесарського суду в Римі.

Під час очікування від'їзду на цей суд, з Галилеї провіда-ти Феста приїхав цар Агриппа зі своєю сестрою Веронікою, котрому римський намісник розповів про справу Павла. Дуже важливим є те, що навіть язичник Фест, представляючи богословську християнсько-юдейську суперечку Павла, згадує, що центром проповіді апостола є воскресіння Ісуса. Очевидно, що сам прокуратор у це не вірив і подавав інформацію в іронічній та зневажливій формі. Утім, язичник Фест, не усвідомлюючи всіх деталей, вказує на головну ідею проповіді ранньої Церкви — Ісус живий.

Що означає, що Ісус живий для кожної людини сьогодні? Тут потрібно трішки детальнішого роз'яснення³⁷. Бог нас любить, але гріх не дає відчувати цієї любові. Через гріх людина не може спастися. Оскільки вона не здатна дійти до Бога, то Бог прийшов до неї. Бог виконав обітницю спасіння. «Бог так полюбив світ, що Сина свого Єдинородного дав... щоб Ним світ спасти» (Ів. 3, 16–17). Як Бог спасає?

Ісус здолав Сатану. З того моменту, коли згрішили прародичі, Бог обіцяє нам спасіння. До змія Він сказав: «Покладу ворожнечу між тобою й жінкою; між твоїм потомством та її потомством. Воно розчавить тобі голову» (Бут. 3, 15). Ісус, нащадок жінки, розгрошує голову ворога. Князь цього світу скинутий, і ніщо не може протистояти Христові.

Ісус спас нас від гріха. Ісус — Агнець Божий, що бере гріхи світу, аби ми жили повним життям. Його завдання не лише усунути зло й терпіння цього світу, а й вирвати коріння всякого зла — гріх. Це означає, що Ісус:

- *прощає гріх.* Через свої гріхи ми стали Божими ворогами й засуджені на пекло, але Син Божий прийшов до нас і взяв наші провини на себе. Тим ми примирені

з Богом, прощені й оправдані. «...вас, що були мертві гріхами й вашим необрізанням тілесним, — Він оживив вас із Ним, простивши нам усі провини. Він знищив розписку, що була проти нас, що нас осуджувала разом із приписами; Він зробив її нечинною, прибивши до хреста» (Кол. 2, 13–14). Тому немає вже засуду для нас.

- *забуває гріх*. Бог не тільки прощає наші хиби й гріхи, Він їх забуває і зовсім не згадує. Коли Бог прощає, то робить це раз і назавжди, тобто не згадує більше ніколи наших прощених гріхів. «Бог знову змилюється над нами, розтопче наші беззаконня. Ти кинеш у глибінь моря всі гріхи їхні» (Міх. 7, 19).
- *визволяє від гріха*. Спасіння полягає не лише в тому, аби забрати наші гріхи. Ісус прийшов, щоб визволити нас від гріха, тобто зробити нас здатними більше не грішити. У хрещенні ми з Христом померли для гріха, із Ним і воскресли, — живі для Бога (пор. Рим. 6).

Ісус дає нове життя. Бог послав Сина не лише розв'язати проблему гріха, а передусім щоб дати нове життя людині, одухотворити її (Ів. 10, 10). Ісус раз і назавжди спас людину і все людство. Христос усіх відкупив:

- *через своє вочлення*. Найвищим доказом любові Бога до нас є те, що Він нам, грішникам, послав свого Сина, який убрався в наше грішне тіло ради нашого спасіння. Син Божий, прийнявши людське тіло, замешкав між нами, став в усьому подібним до нас, крім гріха. Жив у людській величі й нужді: плакав, співав, почувався самотнім, радів, захоплювався красою природи, але терпів до сліз через твердість свого народу. Як Богочоловік, поєднав у собі все людське й Боже життя. Так розрив між Богом і людиною, спричинений гріхом прародичів, був назавжди усунений у Богочоловікові Ісусі.

Христос є справді «Еммануїл: з нами Бог» (Мт. 1, 23). Якщо Бог з нами, хто може бути проти нас? Ніщо й ніхто не може нас відлучити від Божої любові, виявленої в Ісусі Христі (Рим. 8, 31–38).

- *через свою смерть*. Ісус не був убитий. Він сам добровільно видав себе на смерть з любові до нас, щоб взяти на себе наші гріхи. Коли Христос умер, із Ним умер і наш гріх. Син Божий не заплатив нікому, але заступився за нас, грішних, перед Богом, умер за наші гріхи. Це є якраз оте відкуплення. Ісус не мав гріха, а взяв на себе наші гріхи (2 Кор. 5, 21). На хресті вмерло все, що не дозволяло нам жити життям Божих дітей — Його кров'ю ми визволені, очищені.
- *через своє воскресіння*. Діло спасіння не закінчилося на хресті. Важливим є те, що сталося третього дня — сила Божа воскресила Його з мертвих, однак гріх умер раз і назавжди. Ісус своїм воскресінням дає нове життя. Він смертю своєю здолав смерть, усім дав життя вічне. Тому ми співаємо переможну пісню: «Христос воскрес із мертвих, смертю смерть подолав і тим, що в гробах, життя дарував». Якщо через воплощення Бог живе між людьми, то через воскресіння Ісус Богочоловік є з Богом. Завдяки воскресінню Ісуса Христа прокладено місток між Богом і людьми. Ісус більше не вмирає. Усе життя — у Ньому. Він воскрес не тільки для себе, а й для нас. Ми з Ним умерли й воскресли. «Мертві для гріха, живі для Бога» (Рим. 6, 11).

Місійне завдання: Ще раз обдумати і усвідомити, а також радо ділитися з іншими тим, що Ісус мертвий і воскреслий — це розв'язок, який Бог дає для світу. Дізнатися, чи є в моїй родині, парафії, серед земляків ті, хто свідчив Христа своїм життям, зазнав переслідувань у часи підпілля. Як їхній приклад промовляє до мене, до чого мене спонукає?

Восьмий день. П'ятниця

ВЛАСНИЙ ХРЕСТ

Нести хрест, ризикувати задля Євангелія

Ді. 27, 1–44

Коли було вирішено, що маємо відплисти в Італію, Павла і деяких інших в'язнів передали сотникові Августової когорти, що звався Юлій. 2. Сівши на адрамітський корабель, який мав плисти попри міста азійські, ми вирушили. З нами був Аристарх, македонець із Солуня. 3. На другий день ми пристали до Сидону. Юлій обходився з Павлом людяно і дозволив йому навідатися до друзів і користуватися їхньою допомогою. 4. Відчаливши звіти, ми пливли попри Кіпр, бо вітри були противні, 5. і, перепливши море, що омиває Кілікію та Памфілію, причалили в Мирах Лікійських. 6. Там же сотник знайшов олександрійський корабель, що плів в Італію, і посадив нас на нього. 7. Багато днів пливли ми поволі й насилу прибули до Кніду; коли ж вітер не допустив нас причалити, ми попливли попри Крит коло Салмони. 8. А пливучи з трудом попри неї, прибули до одного місця, що зветься Гарна Пристань, біля якої було місто Ласея. 9. А як проминуло досить часу, і плавба вже стала небезпечною, бо й піст минув вже, Павло попереджав, 10. кажучи їм: «Я бачу, мужі, що плавання не обійдеться без шкоди й великої втрати не лише для вантажу та корабля, але й для нашого життя». 11. Та сотник більше довіряв керманичеві і власникові судна, ніж словам Павла. 12. Через те ж, що пристань не була вигідна на зимівлю, більшість була тієї думки, щоб вирушити звіти і, якщо можна, дістатися до Фініки, пристані критської, що звернена на південний захід і на північний захід і перезимувати.

13. Якже подув легенький вітрець із полудня, вони, гадаючи, що здійснять свою думку, підняли котву і попливли близько попри Кріт. 14. Та незабаром зірвався буревій, що зветься Евракілон. 15. Ухопило корабель так, що він не міг іти проти вітру; ми пустилися навмання, і нас несло. 16. Підпливши під якийсь маленький острів, що звався Клазда, нам ледве вдалося опанувати човен; 17. ми витягли його і вжили допоміжних заходів, обв'язуючи корабель. А боячися, щоб не потрапити на Сирту, спустили вітрило, і так нас несло. 18. Наступного дня, через те, що буря сильно кидала нас, почали ми викидати вантаж, 19. а на третій — моряки власними руками повикидали знадіб'я корабельне в море. 20. А що ні сонця, ані зір не було видно вже кілька днів, та й буря люто налягала, ми втратили вже всяку надію на рятунок. 21. Коли люди довго не їли, тоді Павло встав серед них і мовив: «Треба було, мужі, послухати мене й не кидати Кріту; так можна було б уникнути цієї небезпеки і шкоди. 22. А й тепер закликаю вас: Бадьортися, ніхто бо з вас життя не втратить, лиш корабель (пропаде). 23. Цієї ночі бо з'явився мені ангел Бога, якому я належу і якому служу, 24. і сказав: Не бійся, Павле! Ти маєш перед кесарем з'явитися, тож Бог дарував тобі всіх тих, що пливають з тобою. 25. Тому бадьортися, люди, бо я вірую Богові, що воно так буде, як було сказано мені. 26. Ми мусимо натрапити на якийсь острів». 27. Чотирнадцята ж ніч настала, як нас кидало по Адрії; та коло півночі моряки здогадувалися, що якась земля зближається до них; 28. тож кинули лот і було двадцять сажнів глибини. Відпливши трохи, знов кинули лот у море й було п'ятнадцять сажнів. 29. Тоді, побоюючися, щоб не наскочити десь на якісь підводні скелі, ми кинули чотири котви з корми і вичікували, щоб настав день. 30. А що моряки намагались утекти з корабля і вже були спустили човен у море, вдаючи, ніби хочуть викинути кот-

ви з переду корабля, 31. Павло сказав до сотника і вояків: «Якщо ці не зостануться на кораблі, ви не можете спас-тися». 32. Тоді вояки відтяли линви човна, тож він упав. 33. А як мало дніти, Павло запрошував усіх щось зїсти: «Оце сьогодні, — казав, — чотирнадцятий день, як ви, жду-чи, перебуваєте натще й не їсте нічого. 34. Тому, прошу вас щось зїсти, бо йдеться тут про ваш рятунок. Ніхто з вас ані волосу із голови не втратить». 35. Сказавши це, взяв хліб, подякував перед усіма Богу і, розламавши, почав їсти. 36. Тоді всі піднялися на душі й самі прийняли їжу. 37. Було ж усього нас на кораблі двісті сімдесят шість душ. 38. А як наїлися, то заходились полегшувати корабель, кидаючи пшеницю в море.

39. Коли настав день, моряки не розпізнали землі; вони лиш угледіли якусь затоку з побережжям, куди хотіли, по змозі, причалити кораблем. 40. Вони відчепили котви й пустили їх у море; одночасно вони розв'язали деменні мо-тузки і, розпустивши проти вітру жаглик, пустилися на берег; 41. а що потрапили на міліну між двома течіями, то корабель застряг. Ніс, врізавшись сильно, був нерухомий, а корму троцила навала хвиль. 42. Вояки були тієї думки, щоб в'язнів убити, — аби ніхто з них не втік уплав. 43. Та сотник, що хотів урятувати Павла, стримав їх від того наміру і звелів тим, що вміли плавати, першими ки-датись у воду й дістатися на сушу, 44. а іншим рятувати-ся хто на дошках, хто на уламках судна. Таким то чином всі на землю врятувалися.

Описуючи служіння Павла, автор Діянь часто вказує, що в житті великого апостола було дуже багато момен-тів, котрі нагадували події з життя Христа³⁸. Ісус пустився в дорогу й урешті-решт прийшов до Єрусалима — так само вчинив і Павло. Ісуса схопили і видали римлянам — і Пав-ла. Ісуса допитував римський намісник і в певний момент

послав його до Ірода Антипи — подібно Павла допитували два римські намісники і один з них влаштував слухання перед Іродом Агришою тощо. Однак Ісуса послали на смерть, а Павла — до Рима, точніше кажучи, апостола відправили в море. У морі часто вбачали темну силу, — силу, яка може бути джерелом небезпеки. Зокрема, не випадково в книзі Виходу була звернена велика увага на перехід Ізраїлю через море, який згадується і в Псалмах (93, 3–4). У видінні пророка Даниїла про майбутнє історії та світу перед ним послідовно поставали різні нечестиві імперії у вигляді звірів, які виходили з моря (Дан. 7, 3). Ця ж тема моря відіграє важливу роль у книзі пророка Йони.

Можна сказати, що 27-ма глава Діянь — еквівалент того, про що йшлося у 23-й главі Євангелія від Луки: майбутня корабельна аварія відповідає розп'яттю Ісуса. Тільки Павло в Діяннях залишається живий — навіть якби він і помер, це не мало б жодного значення для відкуплення людства. Однак Лука запрошує нас стежити за розповіддю, котра, хоч і віддалено, перегукується з історією Страстей. Історії з життя Павла показують, як унікальна подія смерті Ісуса накладає відбиток на місію Церкви посеред світу. Раніше супроти благовістуння Павла виступали чаклуни Самарії, Кіпру та Ефеса, тепер, дорогою до кесаря, проти нього ще явніше виступає таємнича темна сила, про яку так часто говорила апокаліптична юдейська література. Однак Павло потрапить до Рима, хоч перед тим пройде крізь вогонь (метафорично) і воду (буквально).

На відміну від пророка Йони, Павло не тікає, а навпаки, виконує своє покликання — іде далі, щоб проповідувати в столиці імперії. Великий апостол не тільки не втрачає духу, а й підбадьорює своїх супутників. Уночі ангел Господній з'являється йому та підтверджує, що той має постати перед кесарем і тому, незважаючи на великі випробування, які

ще попереду, він не загине і через нього будуть врятовані всі його супутники.

Сьогодні на Заході дуже популярне «євангеліє процвітання»: мовляв, якщо ти маєш віру, — у житті все буде чудово й завжди матимеш успіх. Проте книга Діянь нас навчає: якщо ми так спрощено мислимо, то не зрозуміли, що означає нести хрест. Проповідування Доброї Новини про розп'ятого та воскреслого Месію завжди накладає відбиток на життя благовісників. Можна сказати, що Лука натякає на образ Церкви як маленького корабля, котрий пливе серед розбурханих хвиль світу. Буревії та шторми аж ніяк не означають, що зусилля та плавання даремні. Насправді вони вказують на те, що Бог бажає спасіння всього світу — тому багато диявольських сил протистоять цьому задумові. Тож усі християни, котрі беруть участь у цій плаванні та залучені до цієї боротьби з темними силами, повинні взяти на себе хрест і стати причасними до перемоги, яку Ісус отримав на Голготі.

Цікаво, що сотник, котрий супроводжує Павла, потрохи починає розуміти, що апостол не звичайний в'язень, і не дає вбити його, коли солдати хочуть це зробити з усіма в'язнями, щоб ті не змогли втекти після аварії корабля. Ця пригода ще раз вказує на крихкість справи Павла та постійний ризик. Те саме можна сказати про Господнє вочленення. Бог завжди йде на ризик: створення світу, спасіння цього світу через один малий народ Ізраїлю, вочленення тощо. Тому спасіння, котре ми дістаємо як великий дар, має безпрецедентну ціну.

Одне дуже важливе слово часто повторюється в цій главі — «спасіння/рятунок»: «втратили вже всяку надію на рятунок» (20); «якщо ці не зостануться на кораблі, ви не можете спастися» (31); Павло запрошує всіх, щоб їли, бо «йдеться про їхній рятунок» (в. 34); сотник захотів «урятувати Павла» (43); в кінці всі «врятувалися» (44). Як і раніше у Филипах, тут мова йде не тільки про земний порятунок, а й присутній натяк на

більш глибоке значення цього поняття. Через воду — до безпеки... Пильний читач Діянь у цих рядках може пригадувати собі розповіді про Ноя та вихід з Єгипту, а також історії про Івана Хрестителя та самого Ісуса. Вивчення цієї глави передбачає глибші роздуми над розповіддю про страсті в Євангелії від Луки (23).

У Посланні до галатів Павло говорить унікальні слова: «Я — розп'ятий з Христом. Живу вже не я, а живе Христос у мені. А що живу тепер у тілі, то живу вірою в Божого Сина, який полюбив мене й видав себе за мене» (2, 19–20). В іншій главі цього ж послання він ще глибше розвиває цю думку: «Всі бо ви, що у Христа хрестилися, у Христа одягнулися» (3, 27). Історія, представлена у 27-й главі Діянь апостолів у дуже незвичайний спосіб, через обставини життя Павла, промовисто нагадує нам про те, що через хрест та воду ми отримуємо спасіння.

Місійне завдання: Просити в Бога мудрості, щоб сприймати різні життєві труднощі й виклики з довірою до милосердного Бога, радісно, з усвідомленням, що я не сам (сама), а що зі мною йде і допомагає мені сам Ісус Христос. Витривало молитися за своїх ближніх (чоловіка, жінку, дітей, внуків, родичів, друзів і ворогів) та своїми молитвами вести їх до Ісуса.

Дев'ятий день. Субота

СПОВНИТИСЯ МІСІЙНИМ ДУХОМ

Свідчення тим, серед яких виріс, і свідчення всім

Ді. 28, 1–31

Врятувавшись, ми довідалися, що острів зветься Мальта. 2. Тубільці поводитися з нами з неабияким милосердям: вони нас прийняли коло вогню, що його були запалили з-за дощу, який саме йшов, та задля холоду. 3. Коли ж Павло назбирав жмут хмизу й поклав на вогонь, змія, з приводу жару, вискочила та вчепилася до руки його. 4. Якже побачили тубільці, що гадина звисає з руки його, говорили між собою: «Цей чоловік напевно вбивця; він урятувався від моря, але помста не дає йому жити». 5. А він, скинувши у вогонь гадину, не зазнав ніякого лиха. 6. Вони гадали, що він спухне або впаде зненацька мертвим. Довго чекали та, бачачи, що нічого незвичайного з ним не сталося, змінили думку й почали говорити, що він — бог. 7. А був поблизу того місця маєток начальника острова, на ім'я Публій, що прийняв нас і гостив три дні ласкаво. 8. Та якраз сталося, що батько Публія, хворий на гарячку й на червінку, лежав у ліжку. Павло ввійшов до нього, помолився і, поклавши на нього руки, оздоровив його. 9. Коли ж це сталось, теж інші на острові, які мали недуги, приходили й оздоровлялись. 10. Вони нас за те всякими почестями вшанували, а коли ми відпливали, понакладали все для нас необхідне. 11. Після трьох місяців ми відпливли на олександрійським кораблі, що перезимував на острові й мав ознаку Діоскурів. 12. Причаливши в Сиракузах, ми там перебули три дні. 13. Звідси, обпливши, прибули в Регію. А по однім дні, через те, що знявся південний вітер, причалили на другий день у Путе-

олі, 14. де знайшли братів, які нас запросили перебувати в них сім день. Так прибули ми до Риму. 15. А звітлія брати, довідавшись, що ми прибули, вийшли нам назустріч аж до Форуму Аппія та до Трьох Таверн. Побачивши їх, Павло подякував Богові і посмілішав. 16. І коли ввійшли у Рим, Павлові було дозволено жити окремо разом з вояком, який його стеріг. 17. Через три дні Павло скликав до себе знатніших юдеїв. А як вони зійшлися, він до них промовив: «Я, мужі брати, нічого не зробив проти народу чи батьківських звичаїв, а всеж ув'язнено мене в Єрусалимі і передано в руки римлян. 18. Вони, розсудивши мою справу, хотіли мене відпустити, бо в мені не було ніякої смертної вини. 19. А що юдеї противилися тому, я був примушений покликатися на кесаря, — не щоб я хотів у чомусь народ мій оскаржити. 20. З отого приводу я покликав вас, щоб вас побачити й порозмовляти, бо то за надію Ізраїля мене заковано в оці кайдани». 21. А ті йому сказали: «Ми ані листів про тебе не одержали з Юдеї, ані з братів ніхто не прийшов, і не звістив і не говорив про тебе щось лихе. 22. Однак, ми бажали б довідатися від тебе, що ти думаєш, бо про цю секту нам відомо, що їй спротивляються всюди». 23. І призначивши йому день, прийшло їх більше до його домівки. Він викладав їм, свідчивши про Царство Боже, і переконував їх про Ісуса з закону Мойсея та пророків, — від ранку аж до вечора. 24. Деяких переконували його слова, а деякі не йняли віри. 25. І будучи в незгоді між собою, почали розходитися, коли Павло до них промовив лиш одне це слово: «Добре прорік був Святий Дух через пророка Ісаю до батьків ваших кажучи: 26. Піди до цього народу і скажи: Ви слухатимете вухами, і не зрозумієте, дивитиметесь очима, і не побачите. 27. Бо серце цього народу затовстіло й вони вухами тяжко чули, і очі свої зажмурили, щоб часом не бачити очима, і вухами щоб не чути, щоб не зрозуміти серцем і не наверну-

тись, та щоб я не оздоровив їх. 28. Нехай, отже, буде вам відомо, що це спасіння Боже було послане поганам: і вони почують». 29. Коли ж це сказав, юдеї відійшли, сильно сперечаючися між собою. 30. Павло перебув повних два роки в найнятій хаті та приймав усіх, що приходили до нього, 31. проповідуючи Царство Боже і навчаючи про Господа Ісуса Христа з повною сміливістю та без перешкоди.

Як і в попередній главі, розповіді в Діяннях 28 мають глибше значення, ніж можна відчитати відразу. Змія для біблійної людини — це класичний і більш зрозумілий, ніж море, символ³⁹. Цілі культу, навіть цілі релігії були вибудовані на ідеї страшної сили змії: іноді в доброму значенні (змія як знак зцілення), іноді — ні. Згадаймо змія в Едемі (Бут. 3). Мойсей підняв змію в пустелі (Чис. 21, 9) і вкушені гадюками зцілялися тощо.

Вище не один раз було сказано, що Діяння і перегукуються з Євангелієм від Луки. Тепер ми бачимо делікатну вказівку на події пасхального ранку, — того моменту, коли люди вже зрозуміли, що трапилося щось незвичайне, але ще не знають, що саме. Іншими словами, за задумом Луки, ціла 28-ма глава Діянь — своєрідний віддалений коментар до події воскресіння Ісуса. Ідеться насамперед про те, що Благовість, подібно як і воскреслий Христос, у супереч усьому, живе та потужно діє, динамічно поширюючись до всіх кінців землі.

Ще одним важливим моментом 28-ї глави є те, що вся ця розповідь — це ілюстрація того, що ще до прибуття в Італію Павло потверджений як особа, котра заслуговує на довіру, і саме християнство не тільки не представляє якоїсь політичної небезпеки (тобто християни не є просто політичні заколотники), а й є більше ніж вартим того, щоб його краще пізнати.

Після прибуття до Рима Павло запрошує до себе єврейських провідників, оскільки їх дуже багато мешкало у Вічно-

му місті. Апостол розповідає їм причини свого прибуття та наполягає на тому, що вже раніше не один раз було представлено перед єрусалимським натовпом, синедріоном, римськими намісниками, Агриппою та іншими: він ув'язнений за надію Ізраїлю, і тільки через це він апелював до кесарського суду. Очевидно, що Павло не хоче, щоб, коли він потрапить на суд кесаря, євреї висунули проти нього нові звинувачення. На щастя для апостола, єврейські вожді взагалі нічого про це не знають та не виявляють особливого зацікавлення до справи. Також з Юдеї про Павла не надходило ніяких звісток, тож ніхто не налаштував їх проти апостола. Однак про християнство вони чули, в основному недобрі відгуки. Тут же, чуючи промови про Ісуса від дуже освіченого єврея, який до того ж виявився християнином, що очікує імператорського суду, вони отримують можливість більше дізнатися про християнство і тому хочуть прийти ще раз.

Лука розповідає, що Павло, користаючи з нагоди, увесь день, від раннього ранку до пізнього вечора, благовістує своїм одноплемінникам про Ісуса. Урешті, так він робив щоразу, коли під час своїх місій приходив до якогось нового міста: спочатку йшов до синагоги й проповідував юдеям, а потім звертався до ширшого загалу — язичників. Отож у Римі Павло детально тлумачить Писання: він намагається пояснити євреям, що Псалми й Пророки, Мойсей та Авраам — усі одно-стайно розповідають одну й ту саму історію та вказують на одну й ту саму особу — Месію Ісуса, котрий мусів страждати, померти та воскреснути, а відтак став Господом усіх народів, щоб сповнилося пророцтво Авраамові. Апостол бажав одного, щоб вони усвідомили, що саме в Ісусі він побачив славу живого Бога.

Слід підкреслити ще один мотив, котрий дуже важливий для розповідей Луки (Євангелія та Діянь апостолів): грядуще Боже Царство. На початку Діянь ми читаємо, що Ісус показу-

вав себе апостолам «у численних доказах живим після своєї муки, з'являючись сорок день їм і розповідаючи про Боже Царство» (1, 3). Саме про це Павло говорив своїм побратимам-юдеям (23) і саме це до самого кінця проповідував та навчав «з повною сміливістю та без перешкоди» (31). Зрештою, у цьому весь сенс: Бог Ізраїлю, Бог-Творець, Бог Авраамів, поставив на свій престол Ісуса як Владика світу, — Владика, супроти якого кесар лише низькопробна пародія. В юдаїзмі I століття «Царство Боже» завжди було концепцією глобального значення, котра включала не тільки релігійний вимір, а й політичний і суспільний — Ісус є Господь усього.

Лука не розповідає про обставини дальшого життя Павла. Однак це не дуже важливо, бо справжній і головний герой книги не він, а Ісус, який на самому початку сів на престол як Владика світу, а нині проголошується «з повною сміливістю та без перешкоди». Ісус з Назарета — Цар Юдейський, Господь Всесвіту, Месія — продовжує діяти та навчати, звіщати Боже Царство, котре тепер є інавгуроване на землі так, як воно є на небесах. Через Його служителів, їхні подорожі й випробування, їхні страждання і корабельні аварії — поширюється Благовість, котра спрямована в майбутнє, далеко поза межі Рима й часи першого століття, поза межі тимчасових і географічних кордонів. Його чують чоловіки і жінки, правителі і діти, ремісники і філософи, здорові та хворі. Багатьох таких людей Лука показав нам у драмі, в якій поєднані література та богослов'я і учасниками якої покликані стати й ми самі. Подорож з Діянь апостолів має перетворитися на нашу подорож. Бо хоча 28-ма глава Діянь розповідає, що подорож Павла добігла свого кінця, для нас вона тільки починається: у цьому кінці — наш початок.

Місійне завдання: Просити Бога про дар розуміння, що ділення з іншими радістю Доброї Новини, якою є спасіння в Христі Ісусі, — це вияв найбільшої любові і наша місія у сві-

ті. Молитися за наших місіонерів на Східній Україні, зокрема на Донбасі та Луганщині, у Криму, Казахстані, Росії та в інших регіонах. Щедро підтримати тих, хто вже служить на цих місійних теренах. Подумати, як я та моя парафіяльна спільнота може долучитися до місій УГКЦ і підтримки тих, хто охороняє мир та спокій нашої держави.

Десятий день. Неділя П'ятдесятниці

ДАР СВЯТОГО ДУХА

Ді. 2, 1–11

А як настав день П'ятидесятниці, всі вони були вкупі на тім самім місці. 2. Аж ось роздався знеацька з неба шум, неначе подув буйного вітру, і сповнив увесь дім, де вони сиділи. 3. І з'явилися їм поділені язики, мов вогонь, і осів на кожному з них. 4. Усі вони сповнилися Святим Духом і почали говорити іншими мовами, як Дух давав їм промовляти. 5. А перебували в Єрусалимі між юдеями побожні люди з усіх народів, що під небом. 6. І як зчинився той шум, зійшла велика юрба і хвилювалася, бо кожний чув, як вони говорили його мовою. 7. Здивовані й остовпілі, вони один до одного казали: «Хіба не галилеяни всі оці, що розмовляють? 8. Як же воно, що кожний з нас чує нашу рідну мову: 9. партяни, мідяни, еламїї, і мешканці Месопотамїї, Юдеї і Каппадокїї, Понту й Азїї, 10. Фригїї і Памфілії, Єгипту й околиць Лівїї, що біля Кирени, римляни, що тут перебувають, 11. юдеї і прозеліти, крїтяни й араби — ми чуємо їх, як вони нашими мовами проголошують величні діла Божї?»

Контекст і значення свята

У наш час слово «П'ятдесятниця» часто асоціюється з «п'ятдесятництвом». А останнє пов'язується з маргінальним і екстатичним християнським життям: багато шуму, розмахування руками і, звичайно, фраз незрозумілими мовами. Ми забуваємо, що від першої П'ятдесятниці походять усі християни, а не тільки ті, які називають себе п'ятдесятни-

ками. У євреїв I століття П'ятдесятниця (бо на 50-й день після Пасхи) була передусім землеробським святом. Селяни приносили Богові первістки врожаю пшениці (почасти на знак подяки, почасти як молитву, щоб і решта врожаю було вдало зібрано). Поряд із тим, юдеї пов'язували П'ятдесятницю, як і Пасху, із виходом євреїв з Єгипту, згадуючи той час, коли Бог виконав свої обітниці Авраамові і визволив свій народ. Пасха була спомином про те, як ізраїльтяни були врятовані від ангела-губителя, котрий убив єгипетських первістків. У ту саму ніч ізраїльтяни вийшли з Єгипту. Попереду в них були перехід через Червоне море і шлях Синайською пустелею. Потім, через 50 днів після Пасхи, вони прийшли до гори Синай, де Мойсей отримав Закон. Інакше кажучи, П'ятдесятниця пов'язана не тільки з «першими плодами» врожаю. Того дня Бог дарував своєму врятованому народові «дорогу життя» (Заповіді — Закон), якою вони повинні були керуватися. Усе це дуже важливе для розуміння розповіді Діянь про першу християнську П'ятдесятницю. Лука виходить з того, що люди знають про перші плоди, а тому схоплять підтекст (зрозуміють алюзію, натяк): сповнення Духом, свідчення про Ісуса і Його воскресіння, перші навернені — це початок майбутнього есхатологічного врожаю. Є й інші паралелі з Синайським одкровенням. Коли діти Ізраїлю прийшли до Синаю, Мойсей зійшов на гору, а потім спустився із Законом. Тут Ісус зійшов на небеса (вознесіння) і — натякає Лука — сходить нині, але не із записаним на кам'яних скрижалях Законом, а з «Уставом», який викарбуваний у людських серцях⁴⁰.

Слово «П'ятдесятниця» має певні алюзії. У сказаному про вознесіння істотним є факт, що вітер зійшов «з неба» (12, 2). Через Святого Духа на землю сходить творча сила Бога. І сенс не в тому, щоб дати людям «духовність», яка зробить їх байдужими до всього земного, а в тому, щоб преобразити землю небесною силою. Преображення починається з тіл,

умів, сердець і життя учнів Ісуса, причому учнів як громади: Лука спеціально відзначає, що вони були зібрані в одному місці; Дух сходить для того, щоб з'єднувати, а не розділяти. Іншими словами, зішестя Духа в день П'ятдесятниці немов би доповнює вознесіння Ісуса. Воскреслий Ісус на небесах є присутністю в Божих оселях нової земної реальності. Дух же на землі — це енергія самих небес.

Дар Духа є прямим наслідком вознесіння Ісуса. Оскільки Ісус — Владика всього, то до Його сили творити все нове можна доторкнутися через Духа всім, хто Його закликає, йде за Ним і довіряє Йому. Вогонь і вітер — дикі й неприборкані сили. Коли вітер із шумом пробіг по будинку і на кожній людині спочив вогонь, то апостолам було, напевно, і радісно, і страшно.

Далі в Діяннях неодноразово буде описуватися інший спосіб дії Духа — тихий, ненав'язливий, який поволі змінює життя і життєві ситуації. Однак не варто поспішати з висновками. Лука явно описує щось нове, початок нового руху, подібного до флоту кораблів, які, гнані сильним вітром, виходять у відкрите море. Він хоче пояснити, як невелика група переляканих, збентежених і переважно неосвічених людей настільки швидко перетворилася на силу, на яку довелося зважати всьому світу⁴¹.

Здійснення Божих обітниць

У першій главі Діянь йдеться про обітницю Господа Бога поширити своє Царство, своє спасенне суверенне панування не тільки в Ізраїлі, а й через Ізраїль у всьому світі. Інакше кажучи, мова йшла про те, як Бог виконає обітницю, дану Авраамові: «В тобі благословляться всі племена землі» (Бут. 12, 3). У книзі Буття ця обітниця йде відразу після яскравого опису про вавилонське стовпотворіння. У Вавилоні запланували

збудувати «вежу висотою до небес і зробити собі ім'я». Нічого не вийшло: нахабний проект спіткала та ж доля, яку завжди підстерігає людська зарозумілість, — Бог змішав мови людей, вони перестали одне одного розуміти і, відповідно, не могли працювати над створенням суспільства, в якому вже не було потреби в Бозі. Лука хоче сказати, що з П'ятдесятницею прокляття скасовується: обітниця Авраамові здійснюється, і все людство почує Добру Новину про Ісуса («великі діла Божі» — 12, 11; пор. Ді. 10, 38–43). Так, усі присутні були юдеями або принаймні прозелітами (язичники, які навернулися в юдаїзм): до Єрусалима вони прийшли не просто так, а на юдейське свято. Однак вони зібралися з різних країн, в яких говорили різними мовами і діалектами. Лука подає вражаючий за величиною список земель: десятки тисяч квадратних кілометрів від Парфії та Месопотамії на півночі та сході до Рима на заході, Єгипту і Аравії на півдні, на додаток ще острів Крит. Через цей список автор хотів передати загальне враження — на святі присутні різні люди, різношерста юрба. Не дивно, що деяким із присутніх таке різноголосся здалося п'яною балаканиною. Знову і знову в Діяннях ми бачимо, що апостольська проповідь не лише втішається натхненним прийняттям: часто-густо вона натрапляє на спротив, недовіру, насмішки. І до наших днів було і тепер є безліч людей, які вважають, що ми просто гаємо час і верземо нісенітниці. До того ж, деякі християни ще й хочуть виглядати дуже пристойними, — щоб їх, не приведи Боже, за жодних обставин не прийняли за п'яних: ні о дев'ятім ранку, ні в будь-який інший час доби⁴².

Значення для нас

Саме в Дусі Церква є таїнством Воскреслого, Його сакраментальною присутністю. Можна сказати, що пневмосфера (сфера духу) — це те «місце», в якому зберігає життя

і актуальність апостольська проповідь, Добра Новина як продовження «свідoctва пророків, апостолів та всіх учнів». Вірне і творче Передання означає життя Святого Духа в Христовому тілі не тільки як передачу, а і як «новизну» Духа у повсякчас оновлюваній новизні особистостей. Дух «рясніє» в sacramentalьному тілі Христа, а всюди, де діє Дух, — в історії та космосі, — таємно присутня Церква. Усяка білинка виростає в Церкві, всяке світило перебуває в ній, всякий пошук істини, правди і краси здійснюється в ній, всяка крупинка роздумів, мудрості та поклоніння зібрана нею⁴³.

Інколи деякі люди відчувають своєрідну провину, що не пережили такого ж захоплення, як апостоли в день П'ятдесятниці. Або ж відчувають легку заздрість до тих, кому, як вони вважають, цей досвід знайомий. Стосовно цього потрібно сказати таке. По-перше, Бог діє індивідуально, із кожним по-своєму. Кожен має свій досвід і, можливо, у когось він помітніший тільки тому, що ці особи мають якісь важчі випробування, і Господь заздалегідь дає їм переконатися у своїй могутності. В інших людей усе відбувається якимось спокійніше і вони не мають потреби в особливих переживаннях, щоб вирішити проблеми, хоча їхнє служіння, можливо, не менш важливе і глибоке. Одне слово, не треба нікому заздрити, але натомість потрібно завжди радіти дарами іншої особи, як власними. По-друге, зі слів самого Ісуса стає зрозуміло, що Бог бажає дати Святого Духа всім людям (пор. Лк. 11, 13), а від нас вимагається лише одне — попросити. А як, прийшовши, проявить себе Святий Дух, заздалегідь сказати неможливо⁴⁴.

Літургійне читання свята П'ятдесятниці, ставить перед нами виклик: чи є в нас достатньо Духа, досить нового життя, щоб ті, хто слухає нас, бодай якимось реагували на наші слова та свідчення про Ісуса? Чи ми свідомі того, що отримали Святого Духа через святі таїнства хрещення та миропомазання? Якщо ні, то чому? Дух діє в якийсь інший спосіб чи ми так

«успішно пригасили» вогонь Духа, що нічого взагалі не відбувається?

Місійне завдання: Із новим запалом ділімося з ближніми своїм досвідом віри і радістю спасіння в Ісусі Христі. Стараймося, щоб люди, котрих зустрічаємо в нашому житті, могли досвідчувати, що милосердний Отець, котрий дарував нам свого Сина й послав Святого Духа, справді перемінює наше життя. Господь доручає нашій парафіяльній спільноті розширити світ людських сердець для Нього, проголошувати нове життя в Христі в наших селах, містечках і містах та аж до краю землі.

ПРОПОВІДІ НА КОЖНИЙ ДЕНЬ ДЕКАДИ МІСІЙНОСТІ

Перший день. П'ятниця

ДАР ХРЕЩЕННЯ І БОЖЕ УСИНОВЛЕННЯ

*Слава Ісусу Христу!
Дорогі брати і сестри!*

Кожна дитина хоче мати батьків, бо найважче у світі бути сиротою, коли немає підтримки, опори і безумовної любові. Ще важче бути духовною сиротою і не досвідчувати Божої любові. Так хочеться тоді чути слова Небесного Отця, які пролунали в момент хрещення Ісуса Христа в Йордані: «Ти еси Син мій любий, у Тобі — Моє уподобання» (пор. Мр. 1, 11). Це цілющі слова, істина, що може загоїти будь-яку рану, завдану нашому серцю через відкинення, нерозуміння, неприйняття і нелюбов.

Більшість із нас були охрещені як немовлята, оскільки Христова Церква від початку розуміла, що не потрібно чекати на час, коли людина сама буде обирати — бути їй християнином чи ні, але вже змалечку належить подарувати їй дар віри. Пригадаймо слова Ісуса, сказані до Никодима, що для того аби потрапити до Царства Небесного, йому потрібно народитися згори — з води і Духа (пор. Ів. 3, 5). Отже, хрещення є не вибором, а даром, як даром є наше життя і народження. Ніхто з нас не обирає, коли і в якій сім'ї народитися, подібно з духовним народженням, яке нам дарується з любові

й турботи про наше вічне життя. Наш Папа Франциск говорить: «Із покоління в покоління передається життя, так само і з покоління в покоління, через відродження у хрещальній купелі, також передається благодать, і завдяки цій благодаті Божий люд прямує крізь час, немов ріка, яка напоює землю та поширює у світі Боже благословення».

Ніхто з нас не може сам себе охрестити, як і не може спасти себе самого. Ми потребуємо насамперед Спасителя Христа, а також Церкву, яка через духовенство і наших батьків передає нам дар віри. Пригадуємо, що й сам Господь Ісус прийняв хрещення в Йордані з рук свого слуги Івана Хрестителя, тим самим ще більше підкресливши, що спасіння ми отримуємо в дарі. Його не можна заслужити чи купити, його можна тільки дістати і ним жити.

Дуже часто ті, що відвідують сиротинці, відчувають на собі питальний погляд сиріт і покинутих батьками дітей: чи цей чоловік або жінка заберуть мене із собою, чи захочуть мене всиновити, чи будуть моїм татом і мамою? Як обов'язком усього суспільства є сприяти тому, щоб кожна дитина зростала в родині, оточена любов'ю та увагою, так обов'язком усіх членів Церкви є турбота про таке духовне виховання наших дітей, щоб вони зростали не як духовні сироти, а як Божі діти. Найважливіше, що батьки можуть передати своїм дітям, — це віра в Христа, а вже потім із Божою допомогою вони зможуть здобути освіту, створити сім'ю, професійно зростати. Християнська віра має стати фундаментом усього їхнього життя, як і фундаментом життя дитини є батьківська любов. Наші діти, коли виростуть і будуть мати своїх дітей, також передадуть їм віру. Таким чином кожен християнин, як учень Христовий, стає теж Його місіонером.

Папа Франциск на одній із зустрічей з вірними заохочував усіх дізнатися день свого хрещення, щоб, пам'ятаючи про нього, ми постійно жили даром віри і цей день не став просто

подією з минулого. Ми мали б святкувати цю подію ще більше, ніж день народження. Подякуймо сьогодні Богу за дар земного життя і батьків, що у співпраці з Богом дарували нам цей дар, і за дар життя у Христі та хресних батьків, що в час хрещення від нашого імені зреклися сатани та визнали віру в Бога.

Хай ніколи не буде перервана ця своєрідна естафета передавання віри з роду в рід! Амінь.

Рік Божого милосердя: найбільший вияв милосердя — коли люд Божий хрестить і передає віру своїм дітям.

Другий день. Субота

БОЖЕ СЛОВО

Слава Ісусу Христу!

Дорогі брати і сестри!

Щодня звідусіль до нас доходить різноманітна інформація. Її настільки багато, що нам вже важко належно оцінити промовлене чи написане слово, важко його слухати і сприймати. Можливо, ми ставимося і до Божого Слова як до якоїсь інформації, яку потрібно просто послухати, взяти до відома, а зробити по-своєму? Такого не можна допускати, якщо ми прагнемо бути справжніми учнями Христа. Євангелист Іван не дарма називає Ісуса Христа Словом. Коли ми читаємо Святе Письмо чи слухаємо Його під час Літургії в храмі — зустрічаємося з Ісусом. Як сказав св. Єронім, перший перекладач Біблії, «незнання Писань є незнанням Христа». Тут варто провести паралель між Словом Божим і Тілом та Кров'ю Ісуса Христа, які приймаємо у Святому Причасті. Це є та духовна їжа, без якої неможливе спасіння і вічне життя.

Сьогодні в читанні фрагменту Діянъ апостолів ми чули розповідь про те, як люди зійшлися на Євхаристію під проводом апостола Павла. Молитва і проповідь апостола затягнулася аж до півночі, але люди слухали Його уважно, бо розуміли цінність Божественної Літургії. Вони усвідомлювали, що без Ісуса Христа, який промовляє через Боже Слово і годує своїм Тілом і Кров'ю у вигляді хліба й вина у Святому Причасті, не будуть мати життя і не ввійдуть у Царство Боже.

Чудовою ілюстрацією цієї правди є подія, яка тоді сталася, а саме воскресіння юнака Євтиха (з грецької означає «щасливий»), котрий заснув під час проповіді, упав із третього поверху і забився на смерть. Це образ віруючої людини, яка, подібно як Ісус, що на третій день воскрес із мертвих (першого дня тижня), уже не може померти. Її життя не може закінчитися смертю, якщо вона живилася божественною їжею під час Літургії: Божим Словом і Тілом та Кров'ю Христовими. Тут справджуються Господні слова, які Він промовив перед воскресінням Лазаря: «Хто в мене вірує, той навіть і вмерши — житиме! Кожен, хто живе і в мене вірує, — не вмере повіки» (Ів. 11, 25–26).

Як часто бачимо черги під крамницями і супермаркетами в час святкових розпродажів чи знижок, а в Україні — під секунд-хендами в день завозу нової партії. Люди не хочуть втратити можливості придбати дорогі речі за низькою ціною, які часто їм не конечно потрібні. Заради цього вони готові навіть годинами стояти в черзі! Отже, сучасна людина здатна потерпіти заради здобуття чогось, що вважає цінним. Вона вміє йти на самопожертву, а навіть переборювати свій егоїзм. Тож спрямуймо цю здатність у правильне русло, бо «де твій скарб, там буде і твоє серце». Задумаймося: що найцінніше в нашому житті? Чи не безсмертна душа, котра спрагла Бога? І коли приходить спокуса полінуватися і не встати в неділю вранці на Літургію чи піти спати без молитви, а замість

читання Святого Письма ввімкнути телевізор, то згадаймо правду про те, щоб без Бога, без Христа ми не можемо жити. Якби Він не підтримував нас при житті щомиті, нас би зараз не було. Але ще важливіше, ніж це земне життя, що проминає, є життя вічне, яке не минає і якого не маємо права втратити!

Часто від протестантів чути закиди, що католики не читають і не знають Святого Письма. Спростуванням таких закидів має бути наше духовне життя, що живиться Божим Словом. Святе Письмо повинно бути постійно розгорнутим у нашому домі на видному місці. Наші діти змалечку мають чути біблійні історії, дружити з біблійними героями і на них рівнятися. Слово Боже нехай стане нашим щоденним насуцним хлібом! Пригадаймо слова Ісуса Христа, якими Він відкинув першу спокусу сатани в пустині: «Чоловік житиме не самим хлібом, а кожним словом, що виходить із уст Божих» (Мт. 4, 4). Звичайно, для правильного розуміння Божого Слова нам необхідна наука Церкви, її святих отців, соборів. Подібно як у Старому Завіті Боже Слово було невіддільно пов'язане з життям вибраного народу та Літургії, так і в Новому Завіті воно є не від'ємним від Христової Церкви.

Оскільки нашим покликанням є передавати свою віру нашим ближнім (дітям, внукам, родичам, знайомим, друзям, співробітникам і т. п.), нам потрібно постійно наповнюватися і житися Словом Божим як під час Божественної Літургії, так і на щоденній молитві. Адже найбільш достовірна інформація є, як кажуть, із перших вуст, і тому тільки той, хто сам пережив Божу присутність, зможе запалити серця інших Божою любов'ю. Амінь.

Рік Божого милосердя: Завтра практикуймо друге діло милосердя для душі — **невіжу навчити**, розказуючи іншим, які не чули, недільну проповідь (або переповідаючи недільне Євангеліє).

Третій день. Неділя святих отців

НАСТАВНИКИ ВІРИ

Слава Ісусу Христу!

Дорогі брати і сестри!

Чи можете собі уявити Католицьку Церкву без єпископів і священників? Немає кому сповідати, вінчати молодят, хрестити дітей, проголошувати Боже Слово, а головне — без священства немає Євхаристії! Ще зовсім недавно, коли наша Церква в Україні перебувала в підпіллі, була подібна ситуація. Сьогодні у світі така ситуація часто повторюється або через малу кількість покликань у Європі або через пряме переслідування Христової Церкви на Близькому Сході, в Азії та Африці!

В одному зі своїх навчань Папа Франциск розповідає про Церкву в Японії, яка довгий час була повністю позбавлена духовенства і мусіла зберігати віру підпільно. Батьки хрестили своїх дітей, навчали їх правд віри, і коли священникам дозволили повернутися — Церква розквітла. Віра, яку батьки отримали від своїх душпастирів, зберегли і передали своїм дітям, відродилася і дала добрий плід. Не дарма «першою семінарією» майбутніх священників є саме їхня родина, бо тут народжується їхнє покликання.

У сьогоднішньому читанні з книги Діянь апостолів ми довідуємося про те, як апостол Павло перед своїм від'їздом до Єрусалима звертається з наукою до пресвітерів Церкви в Ефесі. Він закликає їх захищати Христове стадо, за яке Він віддав своє життя. Як тоді, так і тепер загроза є двояка: зовнішня і внутрішня. Перша походить від безбожного світу та інших нехристиянських релігій, а внутрішня — від тих сил, що прагнуть знищити Церкву зсередини через ересі і відхід від життя в Христі.

Господь дарував нам цей дар — священство, щоб показати, якою є Його любов і якою має бути наша любов одне до одного. Не дарма священників і духовних наставників ми кличемо «отець», адже це нагадує нам, що саме через них ми переживаємо любов Небесного Отця і не є духовними сиротами в цьому світі. Крім того, через священство ми вчимося безкорисливого служіння ближньому, в якому присутній сам Господь. Святий апостол Павло цитує слова Ісуса Христа, які не записані в Євангеліях, але які передають суть служіння: «Більше щастя давати, ніж брати» (Ді. 20, 35). Священик по-особливому відчуває батьківську відповідальність за спасіння своїх духовних дітей. Його життя, що завжди мусить бути наче на долоні і особистий приклад святості є надзвичайно важливі.

Життя кожного з нас невід'ємно пов'язане з конкретними священиками: хтось із них нас охрестив, хтось вперше вислухав нашу Сповідь і тепер служить нам цією святою тайною Божого милосердя, хтось вперше запричащав нас Тілом і Кров'ю Ісуса Христа у Святому Причасті, хтось уділив святу тайну подружжя, благословивши подружнє життя, хтось своєю проповіддю чи прикладом притягнув нас до Господа. Не забуваймо про них у своїх молитвах. Бо як хтось сказав, «як ми молимося за священників, таких і маємо священників». А особливо молимося за Святішого Отця, за нашого Патріарха, наших єпископів, від імені яких священники служать у парафіях, лікарнях, на місіях, щоб, як сказано в молитві під час Літургії, «...і даруй їх святым Твоїм церквам, щоб вони здорові і цілі правильно навчали слово Твоєї істини».

Через священників Бог виявляє своє милосердя, особливо у святих таїнствах сповіді та Євхаристії. А той, хто сам досвідчив Божу любов через Церкву і священство, зможе ділитися любов'ю з іншими. Таким чином кожен із вас продовжує (поширює) священниче служіння у своєму житті. Ви, миряни,

часто можете донести Боже Слово туди, де, ми, священники, не маємо доступу, наприклад у місця роботи чи у свої домівки. Ви спілкуєтеся з людьми, які не ходять до церкви, не слухають проповідей і не читають Божого Слова. Те, що ви отримуєте тут, у Божому храмі, під час молитви, Божественної Літургії не затримуйте лише для себе, а діліться цими дарами з іншими. Тоді завдяки вам багатьом із них захочеться прийти до Бога і Його Церкви. Амінь.

Рік Божого милосердя: Завтра практикуймо сьоме діло милосердя для душі — **за живих і померлих молитися**. Помолімося насамперед за наставників у вірі: духовенство і мирян, як за живих, так і тих, хто вже спочив у Господі.

Четвертий день. Понеділок

ДАР БОГОПОСВЯЧЕНОГО ЖИТТЯ

Слава Ісусу Христу!

Дорогі брати і сестри!

Що спільне між усіма людьми на землі? Як писав всесвітньо відомий фізик і математик, а також християнський філософ Блез Паскаль, усі люди прагнуть бути щасливими, але вони по-різному розуміють поняття «щастя». Хтось бачить щастя у володінні майном чи багатством, хтось у владі над іншими, хтось у задоволенні своїх бажань. Однак раніше чи пізніше вони приходять до розуміння, що в цьому всьому немає щастя, є лише розчарування і узалежнення. Оцю духовну пустку, яку кожний із нас носить у собі і прагне чимось чи кимось заповнити, може наповнити лише сам Бог. Хто відкрив і прийняв цю правду, той щасливий на цій землі. Для того, хто вирішив у своєму житті виконувати Божу волю, все інше

втрачає значення: життя чи смерть, здоров'я чи хвороба, багатство чи убогість, влада чи підлеглисть, подружжя чи безженство. Коли б лише пізнати Божу волю та виконувати її...

Апостол Павло, навіть довідавшись від пророка Агава, що в Єрусалимі його арештують, не відмовляється йти туди, як і Христос не змінив свого шляху до Єрусалима, знаючи, що там його чекає смерть на хресті, зганивши апостола Петра, який хотів Його зупинити.

У сьогоднішньому світі, в якому особиста свобода та воля так високо цінуються, особливим пророчим знаком для нас є богопосвячені особи, або, як ми їх ще називаємо, монахи і сестри-монахині. Уже через їхній духовний одяг — габіт, неможливо не помітити їх на вулиці. Сам їхній зовнішній вигляд свідчить про те, що вони свідомо обрали служіння Господеві.

Ми всі знаємо, що кожна богопосвячена особа приймає три обіти: убогості, чистоти й послуху. Це все те, чому так протистоїть безбожний світ: прагне багатства і слави, показує нечистоту як щось звичайне і нормальне, а також хоче виконувати лише свою волю і забаганки. Тому кожний монах і монахиня, котрі заради Царства Небесного обрали життя в дівицтві, нагадують всім нам про справжні Божі цінності!

Щоразу в молитві «Отче наш» повторюємо Богу «нехай буде воля Твоя»: але чи дійсно бажаємо виконати Його волю? Думаю, що все-таки багатьом із нас властивий певний страх — чи те, що хоче Бог, не буде для мене занадто важким, чи зможу я понести хрест, який Він мені підготував? До речі, таке побоювання було і в самих апостолів. Пам'ятаєте, як апостол Петро запитав від імені своїх співбратів, що вони отримають за те, що заради Христа покинули все? Ісус відповів, що отримають не тільки життя вічне, а й вже на землі знайдуть правдиве щастя, повноту життя. Тому той, хто пізнав Божу волю щодо свого життя і виконує її, відчуває велику

радість і свободу. Така людина не мучиться, не роздумує постійно над тим, що втратила, але бачить, що здобула, — найбільше Благо, самого Господа.

Не біймося і ми втратити заради Ісуса Христа, як і Він заради нас втратив усе, що мав, своє життя поклав, щоб спасти наше життя від вічної смерті. Хай по нашому житті, нашій поведінці, нашому одязі, наших словах буде видно, що ми належимо до Христа. Амінь.

Рік Божого милосердя: Завтра практикуймо перше діло милосердя для душі — **грішника навернути**. Помолімося насамперед за тих богопосвячених осіб, які посвятили своє життя, щоб молитися і навертати грішників. Також стараймося завтра словом, ділом, прикладом та молитвою виправити хоча б одного грішника.

П'ятий день. Вівторок

БУТИ ХРИСТОВИМ УЧНЕМ

Слава Ісусу Христу!

Дорогі брати і сестри!

Усі ми ходили до школи і більшості хотілося якнайшвидше її закінчити, щоб розпочати доросле самостійне життя. У християнстві ми, незалежно, чи ще вчимося в школі, чи вже давно є на пенсії, завжди залишаємося учнями Христа. Що нам робити, щоб бути добрими Його учнями?

Учнівство, або процес навчання, — це не лише відвідування лекцій; це процес, у результаті якого учень чогось навчається, здобуває досвід. Навіть більше, учень має бути готовим піти на жертви, на які йде вчитель. Справжній учень Христа повинен добре усвідомлювати, що випробовування є

не лише фізичного чи матеріального характеру. Ми мусимо бути готові йти і на духовні жертви. Нагадаємо, що до фізичних жертв можуть належати гроші, здоров'я, час тощо, а до духовних — звички, таланти, гордість і упокорювання, слухняність та інші.

Справжнє учнівство починається з віри, тобто тоді, коли людина вважає слова Христа істиною, приймає все, що Він говорить про Божу любов; усе, що Він говорить про жах гріха; усе, що Він говорить про справжній сенс і призначення життя. Християнин повинен усе своє життя дедалі більше і більше пізнавати Ісуса. Хто не бажає в повній довірі сприймати Його науки, той не може бути учнем.

Ще потрібно пам'ятати, що учень Ісуса посланий лише туди, куди має прийти Вчитель. Що це конкретно означає? Це означає, що проповідь Слова має здійснюватися у великій покорі: найважливіший — не я, а той, хто йде за моїми словами. Окрім покори, це означає також велику відповідальність: не можна проголошувати легковажно, адже зараз туди має прийти Христос зі своєю благодаттю! Тому, за словами Папи Франциска, «учень Ісуса Христа покликаний вийти на шлях служіння ближнім і безкорисливо звіщати Добру Новину про Спасителя».

Тут хотів би згадати одну з аудієнцій Папи Франциска, під час якої він роздумував про ознаки Христового учня. Святіший Отець зазначав, що вийти на шлях служіння і звіщення Євангелії — це завдання, яке Христос дає своїм апостолам та іншим учням. Якщо Ісусів учень залишається бездіяльним, тобто не звертається до інших, щоб проповідувати їм Добру Новину про Спасителя, то він не передає іншим того, що сам отримав під час святого таїнства хрещення, а тому не є справжнім Христовим учнем, бо йому бракує місіїності.

Папа зауважив, що існують два шляхи, на які запрошує нас Ісус: перший — це той, про який вже було згадано,

тобто коли християнин виходить поза себе і прямує з євангельською вісткою до інших; а другий — це внутрішній шлях молитви та медитації, яким щоденно повинен іти Христовий учень, шукаючи свого Вчителя. Цей внутрішній шлях є обов'язковим для кожного учня, адже без нього Євангеліє, яке він несе іншим, буде слабким і безсилим.

Коли учень Ісуса не служить ближнім, то він не є християнином, бо справжній учень повинен не лише навчати та передавати істину, а й жити нею, роблячи те, чого навчає Учитель. Можна ходити до храму, молитися, приступати до святих таїнств, однак, якщо немає служіння хворим, ув'язненим, голодним, нагим, то таке життя не є справжнім християнським життям. У потребуючих перебуває сам Христос, тому, служачи їм, служимо самому Господеві!

Шлях служіння християнина повинен бути безкорисливим, адже все, що ми отримали, є даром від Бога. Ніхто з нас не купив собі спасіння, ніхто з нас його не заслужив, воно є чистою благодаттю, Божим даром через жертву Ісуса Христа. Просімо ласки Божої, щоб ми були справжніми учнями Ісуса Христа і щоб ми не тільки слухали Слово Боже, а й були сповнені Його духом, жили ним, наслідували його і ділилися ним з іншими. Амінь.

Рік Божого милосердя: Завтра практикуймо шосте діло милосердя для душі — **образу із серця прощати**. Помолімося, щоб усі ми, учні та учениці Христові, за наказом нашого Господа уміли прощати одне одному сімдесят разів по сім, тобто завжди.

Шостий день. Середа

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ДАР ВІРИ

Слава Ісусу Христу!

Дорогі брати і сестри!

На кожній Божественній Літургії ми просимо в молитві про «добрий відповідь на Страшному суді Христовому». Свідомість того, що за своє життя ми будемо відповідати перед Господом, має додавати нам наснаги добре працювати над своїм спасінням. Адже те, що ми є християнами і належимо до Католицької Церкви, вказує на велику Божу любов до нас. Бог об'явив нам усю правду і дарував нам свою благодать, без якої неможливим є спасіння.

В Ісусовій притчі про Страшний суд (Мт. 25, 31–46) ми чуємо, що нашу віру можна буде пізнати по наших ділах, по нашому ставленні до ближнього. Нас завжди обурюють ті можновладці, які багато говорять, але часто мало з того, що обіцяють, виконують. А якщо ми самі не живемо тим, у що віримо? Чи це не згіршує світ? Бог, даючи нам дар віри, очікує від нас, що ми будемо ним жити і ділитися. У згаданій притчі ті, що виконували діла милосердя, здивовані, що вчинили їх самому Господу. Можливо, тут ідеться також про тих людей, які не є віруючими, але живуть згідно зі своїм сумлінням. А ось ті, що не чинили діл милосердя, є, можливо, тими віруючими, котрі знали, що в їхніх ближніх перебуває Христос, але з теорії не перейшли до практики. Віруючі, подібно як дорослі люди, батьки несуть більшу відповідальність за свої вчинки, аніж діти, які ще не дійшли до повної свідомості та використання розуму.

Апостол Яків у своєму посланні каже: «Так само й віра, коли діл немає, мертва сама в собі» (2,17). А євангелист Іван у своєму посланні говорить, що неможливо любити Бога,

якого ми не бачимо, не полюбивши ближнього, якого бачимо (пор. 1 Ів. 4, 20).

Можливо, комусь здається, що жити вірою дуже важко і складно, що потрібно постійно бути в напрузі чи навіть у страху, що ми щось не так зробимо. Так справді буде, якщо віра не стане природним проявом любові до нашого Господа. Наприклад, для матері є властивою і природною любов до своєї дитини, тому маму не потрібно змушувати до турботи про неї. Для того, хто любить, проявляти свою любов назовні буде чимось звичним і невимушеним. Така людина буде навіть сама шукати нагоди виявити свою любов, їй не потрібно буде до цього змушувати. У справжньої віри та любові також немає страху, який паралізує і не дає зростати, ані сорому, що спонукає приховувати ці дари перед іншими (хоч би що з нами сталося, як із третім слугою з притчі про таланти, який зі страху перед паном закопав даний йому талант).

Наприкінці пригадаймо собі ще раз прохання з мирної ектенії на початку Літургії: «За місто це і країну, і за тих, що вірою живуть, Господеві помолімся». Хай ці слова дійсно будуть нашим завданням і на Суді Христовому благословенням! Амінь.

Рік Божого милосердя: Завтра вивчімо і практикуймо сім діл милосердя для тіла: **1) голодного нагодувати; 2) спраглого напоїти; 3) нагого зодягнути; 4) подорожного в дім прийняти; 5) недужому послужити; 6) ув'язненого відвідати; 7) померлого похоронити.**

Сьомий день. Четвер

ГОТОВНІСТЬ СВІДЧИТИ — СЛУЖИТИ

Слава Ісусу Христу!

Дорогі брати і сестри!

Коли чуємо слово «свідок», то зазвичай нам на думку спадають члени релігійної організації «Свідки Єгови», котрі «патрулюють» вулиці більшості з наших українських міст. Відкинувши упередження щодо цього слова, спробуймо зрозуміти його справжнє значення.

Коли після вознесіння апостоли вибирали замість зрадника Юди Іскаріотського дванадцятого апостола, то одним із головних критеріїв кандидата було — «бути свідком воскресіння» (Ді. 1, 22). Що це означало? Свідок — це передусім той, хто бачив певну подію чи був її учасником. Отже, апостол мав бачити воскреслого Христа, щоб пізніше автентично про це свідчити іншим, навіть ціною свого життя. Хіба є хтось такий, що готовий померти за неправду?

Хоча ми живемо майже через дві тисячі років після згаданих подій, але через святі таїнства, які дарує нам Ісус через Церкву, стаємо свідками й учасниками Його життя, смерті і воскресіння. Ми не просто маємо знати це з книжок, але бути реальними Христовими свідками. Лиш тоді зможемо запалювати інших до віри, до християнського життя, і наше свідчення буде переконливим та автентичним. Якби апостол Павло не зустрів воскреслого Христа дорогою до Дамаска, то його життя би не перемінилося і він не зміг би свідчити про Ісуса іншим. Тому наше завдання полягає в тому, щоб свою віру з теоретичної (знання) перемінювати на практичну (реальне щоденне життя).

Нагадаю, що слово «свідок» у грецькій мові має ще одне значення — «мученик», тобто той, хто віддав своє життя за

віру у воскреслого Божого Сина. Наша Церква має дуже багато мучеників, котрі не зреклися своєї віри. Що дало їм сили вистояти під час переслідувань? Адже відомо, що інстинкт самозбереження є одним із найсильніших у людини. Їхнім життям і найбільшою цінністю став Христос. Він той «Скарб на Небі», якого маємо шукати і заради якого варто не пожаліти навіть власного життя.

Але ще більш важливим від «вмерти за Христа» є щодня «жити для Христа», виконувати з любові до Нього свої щоденні обов'язки: подружні, сімейні, професійні, — тобто втілювати Євангеліє у життя і ним перемінювати цей світ. Тоді не тільки священик чи монах і монахиня, а й кожний добрий батько і мати, учень і працівник, політик і військовий будуть реалізувати своє християнство на своєму місці і здобувати Царство Боже.

Саме про це каже в одній зі своїх проповідей Папа Франциск: «Церква прямує вперед завдяки тим, хто здійснює святість у звичайному щоденному житті, та відважним мученикам сьогодення, завдяки тому, що вони під дією Святого Духа є послідовними та сміливими свідками воскреслого Христа». Святіший Отець говорить також: «У важких історичних періодах часто чуємо гасло, що батьківщина потребує героїв. А чого потребує Церква? Свідків та мучеників. Такими свідками є святі: і ті, так би мовити, «буденні» святі, які незважаючи ні на що, залишаються послідовними, і свідки, готові свідчити навіть ціною свого життя».

Хай у цьому допоможе нам все милосливий Господь.
Амінь.

Рік Божого милосердя: Завтра практикуймо третє діло милосердя для душі — **тому, хто сумнівається, дати добру раду**, тобто з відкритим серцем радо послужити нашим ближнім.

Восьмий день. П'ятниця

ВЛАСНИЙ ХРЕСТ

Слава Ісусу Христу!

Дорогі брати і сестри!

Сьогодні Христос промовляє до нас: «Коли хтось хоче йти за Мною, хай зречеться себе самого, візьме на себе хрест свій і йде слідом за Мною» (Мр. 8, 34). Можливо, у когось із вас виникає запитання: чому ми маємо нести хрест? Це потрібно для того, щоб бути подібним до Ісуса, а також взяти участь у Його хресті, без якого немає спасіння!

Ті, хто був хоча б раз на заупокійному богослужінні, яке називається «Парастас», чули слова молитви: «Море схвилюване бурєю напастей, бачачи і до тихого пристановища Твого прибігши, кличу до Тебе: возведи від тління життя моє, Многомилостивий». Це чудова ілюстрація до подій з життя апостола Павла, про які ми щойно слухали з книги Діянь апостолів. Між його життям і життям Ісуса Христа можна провести багато паралелей, зокрема такі: обидва засуджені синедріоном, але страчені римлянами поза Святим містом Єрусалимом; а ця своєрідна перемога над розбурханим морем вказує на перемогу над смертю, яку здобув Христос на хресті!

Апостол Павло в Посланні до коринтян коротко описує своє апостольське служіння: «Куди більше в працях, куди більше в тюрмах, під ударами надмірно, у смертельних небезпеках часто. Від юдеїв я прийняв п'ять раз по сорок (ударів) без одного; тричі киями мене бито, раз каменовано, тричі корабель зо мною розбивався; день і ніч перебув я у безодні. У подорожах часто, у річкових небезпеках, у небезпеках від розбійників, у небезпеках від земляків, у небезпеках від поган, у небезпеках у місті, у небезпеках у пустині, у небезпеках

на морі, у небезпеках від братів неправдивих; у праці та втомі, в недосипаннях часто, у голоді та спразі, часто в постах, у холоді й наготі!» (2 Кор. 11, 23–27). Звідки в нього були сили все це витримати? Звідки ми маємо взяти сили щоб нести свій хрест?

Оце «море схвильоване бурею» перед Павлом і перед нами вже пройшов Христос. І це є нашою надією! Якби Ісус не взяв на себе хрест, то ми б не змогли нести свої. Католицький письменник о. Генрі Ноуен у книзі «Повернення блудного сина», в якій роздумує над однойменною притчею Ісуса Христа, говорить, що Ісус заради нашого спасіння пройшов увесь шлях блудного сина: покинув дім Отця, розтратив із грішниками увесь свій спадок, опустився до самого дна — смерті, і повернувся додому, щоб привести нас із собою до милосердного Отця. Отож о. Ноуен говорить, що якби Ісус цього шляху не пройшов, то ніхто з нас, блудних синів, не зміг би повернутися до Отця.

Хай ця правда допомагає нам подолати будь-які труднощі. Не забуваймо, що ми ніколи не самотні, бо з нами завжди є Христос, наш Господь і Спаситель! Амінь.

Рік Божого милосердя: Завтра практикуймо п'яте діло милосердя для душі — **кривду терпеливо зносити**. З великодушністю приймімо усі випробовування і терпіння дня і завжди пам'ятаймо, що Господь іде поруч із нами, щоб нас потішити й підтримати.

Дев'ятий день. Субота

СПОВНИТИСЯ МІСІЙНИМ ДУХОМ

Слава Ісусу Христу!

Дорогі брати і сестри!

Щоразу меншає серед нас тих, хто був змушений зберігати свою християнську віру в терпіннях і переслідуваннях. Натомість більшає тих, для кого християнство є певною традицією, переданою старшим поколінням. Саме тому нам, християнам, що народилися в християнській культурі, потрібно наново звіщати Євангелію. Ми потребуємо нової євангелізації, щоб наша віра з традиції перетворилася на життєвий вибір. Для цього в наших парафіях часто проводяться місії, реколекції, дні духовної віднови, адже, як каже св. апостол Павло, — «віра зі слухання» (Рим. 10, 17). Євангеліє потрібно постійно звіщати, проголошувати, щоб кожна людина зустрілася з воскреслим Христом.

Святий апостол Павло отримав від Господа Ісуса місію євангелізувати поган і саме тому його життєвий шлях завершується не в Єрусалимі, а в Римі. Життя апостола наче відображає життя самого Христа, що був схоплений у Єрусалимі за начебто богохульство, його судив римський намісник, однак він життя віддав поза Єрусалимом. Завдяки Павлу християнство не залишилося в межах єврейського народу, а поширилося на весь світ. Новим вибраним народом є не одна нація, а вся Церква. Своєю вірою український народ так само завдячує «апостолу народів».

Віра в Христа є не просто приватною справою особистого ставлення до Бога, а й нашою місією, завданням. Щоб вона була живою, нею потрібно безперестанку ділитися, бути свідком Христа. Це не є важким завданням, якщо ми перебуваємо у храмі, серед однодумців і парафіян. Важче бути христии-

янином серед своїх рідних, близьких, на роботі чи навчанні, особливо серед тих, хто рідко ходить до церкви або й взагалі занедбав своє духовне життя (часто чуємо з уст номінальних християн, що вони собі моляться та сповідаються вдома і їм не потрібно ходити до церкви).

За наших ближніх, що перестали практикувати свою віру, найперше потрібно молитися, жертвувати Божественну Літургію, піст. Також їм потрібно подавати добрий приклад, щоб ніхто нам не дорікав, що від нашого «ходіння до церкви» нічого не змінюється і ми такі самі, як були. Вони мають побачити плоди нашої віри в нашому ставленні до них, у тому, як ми переживаємо болючі події і терпіння, не втрачаючи надії та життєрадісності. Ще варто запрошувати їх на різноманітні духовні заходи які проводить Церква, адже ми не знаємо, де Боже Слово торкнеться їхнього серця. Не забуваймо, щоб у наших домівках була християнська література та преса.

Природою Католицької Церкви є місієність, тому вона завжди дбала про здійснення місій, як внутрішніх — у парафіях, так і зовнішніх — там, де ще не вірують у Христа. Для цього в Церкві були засновані місійні монаші згромадження, прямим завданням яких проводити місії.

У більшості з нас немає можливості поїхати на місії, але всі ми можемо стати Христовими місіонерами у своєму домі, середовищі. Тому принаймні підтримуймо тих (духовно і матеріально), що можуть посвятити себе місіонерській праці на вказаних теренах. Адже скільки ще людей взагалі не чули про Ісуса Христа, нічого не знають про Церкву і святі таїнства! Станьмо й ми місіонерами Христа. Амінь.

Рік Божого милосердя: Завтра практикуймо четверте діло милосердя для душі — **сумного потішити**. Із відкритим серцем стараймося поділитися радістю воскреслого Христа, життям у вірі в нашого Господа та підбадьормо занепалих духом, засмучених, яким так бракує християнської радості.

Десятий день. Неділя П'ятдесятниці

ДАР СВЯТОГО ДУХА

Слава Ісусу Христу!

Дорогі брати і сестри!

Сьогодні, у день П'ятдесятниці, Христова Церква святкує своє народження, оскільки саме цього дня спільнота апостолів й учнів воскреслого Господа на чолі з Богородицею сповнилася Святим Духом.

Свого часу святий Кипріяні з Картагіни сказав, що «поза Церквою немає спасіння». Ці слова потрібно розуміти як те, що саме в Католицькій Церкві є повнота Божої благодаті і всі засоби, потрібні для спасіння. Якби не зіслання Святого Духа, то апостоли й учні Ісуса залишилися б групкою його послідовників, яка, як сподівалася юдейська старшина, швидко б розпорошилася після смерті Вчителя. Святий Дух своєю силою перемінив їх на свідків Христового воскресіння, учинив їх здатними виконати завдання, яке перед вознесінням доручив їм Христос: «Ідіть, отже, і зробіть учнями всі народи: хрестячи їх в ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа» (Мт. 28, 19). Представники багатьох народів чули, як апостоли, сповнені Святих Духом, проголошують їхньою мовою великі діла Божі, тому що Бог запланував спасти всіх людей, за яких Божий Син віддав своє життя.

З моменту зіслання Святого Духа Христова Церква стала вибраним народом Божим. Ця вибраність є не якимсь привілейованим статусом, а передусім завданням і надзвичайно великою відповідальністю. Кому більше дано, з того більше спитають. Ми не можемо просто ствердити, що належимо до правдивої Католицької Церкви, яку заснував Ісус Христос, і більше нічого не робити. Навпаки, наші серця повинні палати великою любов'ю і прагненням, щоб ті, хто ще не піз-

нав Христа або є номінальним християнином, стали живими свідками воскреслого Господа. Ще більше до праці нас повинна спонукати експансія різноманітних сект, що постійно залучають до своїх рядів нових членів, часто з числа християн, які відійшли від практикування церковного життя. Є також і ті, що покинули Церкву через згіршення не завжди відповідним Євангелію життям її членів. Наша вірність Євангелію має бути настільки чіткою, однозначною та видимою, щоб ми могли захопити тих, хто шукає Бога. Не маємо морального права в храмі бути побожними, а поза ним жити зовсім іншим, суто світським життям. Це є прямим порушенням другою Божою заповіді — «Не взивай намарне імені Господа Бога Твого».

Пригадаймо собі також те, що у святому таїнстві миропомазання ми отримали силу Святого Духа, щоб свідчити про Ісуса Христа своїм життям. Ось послухаймо деякі слова з екстениї, яку священник молиться перед уділенням цього таїнства новоохрещеній дитині чи дорослому:

Щоб помазанням всесвятого, добродійного і вседовершуючого мира подалась новопросвіщенному рабу Божому божественна сила на перемогу і знищення всіх супротивних диявольських підступів і нападів, що находять чи то від тіла, чи від світу;

Щоб був він хоробрим і переможним подвижником Христа, Бога нашого, силою, діянням, благодаттю і пришестьям Святого Духа, помазанням всесвятого мира;

Щоб був він твердим і кріпким і непохитним у католицькій (православній) вірі, любові і надії, помазанням всесвятого мира всі дні життя свого;

Щоб йому дана була благодать помазанням всесвятого мира, щоб він завжди хотів зі сміливістю, без страху і бездоганно ісповідувати перед усіма ім'я Христа Бога нашого, і Його ради страждати і з любов'ю вмерти.

Отже, ми не маємо боятися йти за Христом і свідчити Його, бо отримали Святого Духа. А ще більше проголошуймо світу про безмежну Божу любов і милосердя. Амінь.

Рік Божого Милосердя: У цей Ювілейний рік Божого милосердя, як ті, що у своєму житті самі досвідчили Боже милосердя і прощення, будьмо й ми тепер милосердніші до наших ближніх, як і Отець наш Небесний многомилостивий.

МОЛИТВА «ЖИВОЇ ПАРАФІЇ»

Господи Ісусе Христе, Пастирю Добрий, як колись Ти пригорнув заблуканих овечок, щоб вони пізнали Твій голос і були Твоїм стадом, так і сьогодні глянь ласкаво з небесних висот на нашу парафію та зішли на неї Твого Святого Духа, щоб вона була місцем пізнання радості Доброї Новини. Скріплюй нас Твоєю присутністю та єднай нас кожночасно в молитві. Даруй нам духа служіння ближньому, щоб у нашій парафії кожний міг зустріти Тебе, милостивого Бога. Благослови наш духовний провід Твоєю мудрістю і дай, щоб ніхто з нас не шкодував ні часу, ні талантів, ні матеріальних дібр для розбудови Твого Царства. Єднай нас у мирі та злагоді, щоб ми були Твоєю спільнотою любові. Всели в нас місійного духа, щоб ми стали тим світилом євангельського слова, молитви і добрих діл, що кличе кожного до участі в Божественному житті, щоб славилось, Спасе, Твоє Ім'я з безначальним Твоїм Отцем та пресвятим, благим і животворящим Твоїм Духом нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Література до Коментарів на літургійні читання з книги Діянь святих апостолів

1. Рацінгер Й. (Венедикт XVI). Ісус з Назарета. Книга друга. Від в'їзду в Єрусалим до Воскресіння / Пер. з нім. — Жовква: Місіонер, 2011. — С. 267–268.
2. Wright N. T. Acts for Everyone. — Part 1. — P. 11–14.
3. Johnson L. T. Living Jesus: learning the Heart of the Gospel. — San Francisco, 1998. — P. 167–168.
4. Wright N. T. Acts for Everyone. — Part 1. — Chapters 1–12. — London SPCK, 2008. — P. 3–4.
5. Ibid. — 4.
6. Metzger B. M. The New Testament: Its Background, Growth, and Content. — Nashville Abingdon Press, 2003. — 196–202.
7. Рацінгер Й. Ісус з Назарета. Книга друга. — С. 266.
8. Wall R. W. The Acts of the Apostles: Introduction. Commentary, and Reflections, The New Interpreter's Bible. — Vol. X. — Nashville, 1995. — 260.
9. Metzger B. M. The New Testament. — P. 129–131.
10. Wright N. T. Acts for Everyone. — P. 195.
11. Clement O. Sources. Les mystiques chrétiens des origines. Textes et commentaires. — Paris, Desclée de Brouwer, 2008. — P. 120–121.
12. Ibid. — P. 122
13. Ibid.
14. Ibid.
15. Wright N. T. Acts for Everyone. — Part 1. — Chapters 13–28. — P. 112.
16. Wright N. T. Acts for Everyone. — Part 2. — P. 256–257.
17. Clement O. Sources. — P. 123.
18. Wall R. W. The Acts of the Apostles: Introduction. Commentary, and Reflections. — P. 275 – 276.
19. Clement O. Sources. — P. 113.
20. Wright N. T., Simply Christian. Why Christianity Makes Sense. — HarperCollins e-books, 2006. — P. 108–111.
21. Clement O. Sources. — P. 125–126.
22. Ibid. — P. 111.

23. Ibid. — P. 111–112.
24. Wright N. T. Acts for Everyone. — Part 2. — Chapters 13–28. — P. 130–131.
25. Ibid. — P. 136–137.
26. Ibid. — P. 137–138.
27. Ibid. — P. 132.
28. Ibid. — P. 140–141.
29. Ibid. — P. 142–143.
30. Metzger B. M. The New Testament: Its Background, Growth, and Content. — P. 243.
31. Wright N. T. Wright N. T. Acts for Everyone. Part 1. — Chapters 13–28. — P. 147.
32. Metzger B. M. The New Testament: Its Background, Growth, and Content. — P. 244.
33. Ibid. — P. 62–63.
34. Wright N. T. Acts for Everyone. —Part 2. — Chapters 13–28. — P. 167.
35. Ibid. — P. 168.
36. Ibid. — P. 170.
37. Пор. Флорес Х. П. Ідіть євангелізуйте охрещених. — Львів: Місіонер, 1997.
38. Роздуми над цією главою з Діянь основані на Wright N. T. Wright N. T. Acts for Everyone. — Part 2. — Chapters 13–28. — С. 219–234.
39. Роздуми над цією главою з Діянь основані на Wright N. T. Wright N. T. Acts for Everyone. — Part 2. — Chapters 13–28. — С. 234–249.
40. Wright N. T. Acts for Everyone. — Part 1. — Chapters 1–12. — P. 21–22.
41. Ibid. — P. 22–23.
42. Ibid. — P. 28–29.
43. Clement O. Sources. . — P. 112.
44. Wright N. T. Acts for Everyone. — Part 1. — 24–25.

ЗМІСТ

<i>Лист владика Йосафата (Мощича) до священиків .....</i>	3
Загальний огляд Декади місійності.....	5
<i>Додаток для роздумів 1 .....</i>	43
<i>Додаток для роздумів 2 .....</i>	45
Коментарі на літургійні читання з книги Діянь святих апостолів.....	49
Проповіді на кожний день Декади місійності.....	109
Молитва «Живої парафії»	132
Література до Коментарів на літургійні читання з книги Діянь святих апостолів.....	133

ЖИВА ПАРАФІЯ

МІСЦЕ ЗУСТРІЧІ З ЖИВИМ ХРИСТОМ

Починаючи з 2011 року, Блаженніший Святослав разом з єпископами УГКЦ особливо звертає нашу увагу на оживлення парафіяльного життя як на основу дальшого розвитку нашої Церкви, оскільки парафія є місцем зустрічі з живим Христом, простором для духовного зростання і проголошення Доброї Новини, якою можемо ділитися з іншими. Наш Синод закликає всіх разом і кожного зокрема роздумувати й працювати над розвитком парафіяльної спільноти і тим самим брати активну участь у місії Церкви, плекаючи такі аспекти життя парафії:

БОЖЕ СЛОВО І КАТЕХИЗАЦІЯ
ЛІТУРГІЯ І МОЛИТВА
СЛУЖІННЯ БЛИЖНЬОМУ
ПРОВІД – УПРАВЛІННЯ ДАРАМИ
СОПРИЧАСТЯ – ЄДНІСТЬ
МІСІЙНИЙ ДУХ

www.ugcc.org.ua

Видання здійснене в рамках програми «ЖИВА ПАРАФІЯ» за підтримки фонду «RENOVABIS»

